

รายงานการวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการรู้สารสนเทศ

ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชรี ตรีโลจน์วงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรทัย วารีสอาด

รองศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณุไกร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2559

รายงานการวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการรู้สารสนเทศ

ของนักศึกษาใหม่มหาวิทยาลัยไทย

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชรี ตรีโลจน์วงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรทัย วารีสอาด

รองศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณไกร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (เงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์)

ประจำปีงบประมาณ 2554

2559

Information Literacy Behaviors of Thai University Students

Assist. Prof. Dr. Aree Cheunwattana

Assist. Prof. Nusharee Trelojwong

Assist. Prof. Aurathai Wareesa-ard

Assoc. Prof. Somchai Warunyanugrai

This research was funded by Srinakharinwirot University

2016

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง:	พฤติกรรมกรรมการผู้สารสนเทศของของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย	
ชื่อผู้วิจัย:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา	หัวหน้าโครงการวิจัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชรี ตรีโลจน์วงศ์	ผู้ร่วมวิจัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรทัย วารีสอาด	ผู้ร่วมวิจัย
	รองศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณุไกร	ผู้ร่วมวิจัย
หน่วยงาน:	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการผู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2-4 รวมทั้งหมด 2,435 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 หรือ 2 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งแปลจากแบบสอบถาม ที่มหาวิทยาลัยวอชิงตันสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยในโครงการการรู้สารสนเทศ (Project Information Literacy) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยมี 2 หัวข้อ คือ พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ และพฤติกรรมกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ประเภทงานที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน นำเสนอผลงานด้วยวาจา รายงานแสดงความคิดเห็น ประเด็นต่าง ๆ รายงานเสนอหัวข้อ / เค้าโครงการศึกษาที่ต้องการทำ และรายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา

1.2 ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้งที่ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย คือ โปรแกรมค้นหา และเอกสารประกอบการสอนรายวิชา

1.3 ในการประเมินสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลของห้องสมุดแหล่งสารสนเทศในเว็ลด์ไวด์เว็บ นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่อง ความทันสมัย ความเชื่อถือของผู้แต่ง และเนื้อหาหลากมุมมอง (ไม่ลำเอียง)

1.4 บุคคลที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียน อยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน และอาจารย์ผู้สอน

1.5 วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำบ่อยครั้ง 5 อันดับแรก ได้แก่ นักศึกษาวางโครงร่างว่าจะทำงานอย่างไร นักศึกษาเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน นักศึกษาวางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น และนักศึกษามีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า

1.6 การใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมาย ในรายวิชาต่าง ๆ คือ โปรแกรมแชร์เอกสาร เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ ไมโครบล็อก โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ เวทีออนไลน์ สำหรับโปรแกรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช่ คือ การสร้างบล็อก การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib เป็นต้น วิกีเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ที่ไม่ใช่วิกิพีเดีย) และกระดาษโน้ตดิจิทัลสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์

1.7 นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งที่สำคัญมากในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ ทำรายงานเสร็จและสอบผ่านวิชานั้น ๆ

1.8 นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ความยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด คือ ยากที่การกำหนดหัวข้อ ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง และยากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2. พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ ประเด็นสุขภาพ ข้อมูลการเดินทาง และชื่อของ

2.2 ทรรศนะที่นักศึกษากลุ่มใหญ่ใช้เกือบทุกครั้งที่ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน คือ โปรแกรมค้นหา

2.3 เกณฑ์ในการประเมินสารสนเทศจากเว็บไซต์ที่นักศึกษาใช้มากเป็นอันดับแรก คือ ความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้น รองลงมาคือ ความทันสมัยของเว็บไซต์

2.4 บุคคลที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน อยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน และเพื่อน / ครอบครัว

2.5 ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นเฉย ๆ กับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักศึกษาระบุว่า ยากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ยากที่ต้องอ่านเอกสารที่ค้นหาได้ ยากที่การกำหนดคำค้น ยากที่ต้องเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ ยากที่การระบุว่าต้องการอะไร และยากที่การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

Abstract

Title: Information Literacy Behaviors of Thai University Students

Researchers: Assist. Prof. Dr. Aree Cheunwattana

Assist. Prof. Nusharee Trelojwong

Assist. Prof. Aurathai Wareesa-ard

Assoc. Prof. Somchai Warunyanugrai

**Department: Department of Library and Information Science,
Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University**

The purpose of this research was to study information literacy behaviors of undergraduate students of six public universities in Thailand, namely Chulalongkorn University, Kasetsart University, Khon Kaen University, Chiang Mai University, Suranaree University of Technology, and Srinakharinwirot University. A sample of 2,435 students was drawn from the second-year, third-year, and fourth-year students who enrolled in the first semester or the second semester of academic year 2010 in the six participating universities. The data collection tool used was the questionnaire developed by the Project Information Literacy, University of Washington, USA. Statistics used for data analysis was percentages.

Research findings were presented on two topics: information literacy behaviors for course-related research assignments, and information literacy behaviors for everyday life research.

1. Information literacy behaviors for course-related research assignments, research findings showed that

1.1 The five main types of assignments that were given to students included oral presentation and an accompanying paper, oral presentation, papers that present a proposed study, papers that present an argument about an issue, and papers that present a case study analysis;

1.2 The resources that most students almost always consulted during their course-related research process included search engines and course readings;

1.3 When students found a source through the library use or the World Wide Web, they often considered how current the source was, an author's credentials, and the content acknowledged different viewpoints;

1.4 The majority of students often asked their classmates and instructors for assistance in evaluating course-related sources;

1.5 The top five research practices used often by students were to develop an outline for how to proceed with the assignments, to figure out search terms to use, to develop an overall research plan to guide research, and to use a system for organizing the research sources found along the way;

1.6 The productivity tools used by the majority of students for course-related research task were document sharing programs, photo-sharing sites, microblogs, online time management programs with sharing, and online forum where they can post a question and get an answer from someone. The survey results also show that over half of the respondents did not use blogging, virtual research environments, citation-making programs, Wikis for creating and sharing Web content, and digital "sticky notes" for use with a computer;

1.7 What students considered the most important when they were working on a course-related research paper were getting the paper finished, and passing the course;

1.8 What students considered difficult about the entire research process were defining a topic for the assignment, narrowing down the research topic, and getting started on the assignment;

2. Information literacy behaviors for everyday life research, findings showed that

2.1 The top five topics students had carried out for everyday life research included news/current events, something related to jobs, health/wellness issue, travel information, and purchasing something;

2.2 The resource that most students almost always consulted during their everyday life research process was search engines;

2.3 When students found a source for everyday life research, they often considered a website author's credentials, and how current the source was;

2.4 The majority of students often asked their classmates and friends/family for assistance in evaluating sources for everyday life research;

2.5 Most students neither agree nor disagree with all statements about what is difficult about everyday life research. However, what some students found most difficult were evaluating the sources found, coming up with search terms, knowing the answer for everyday life research is online but not being able to find it, defining what they need, and getting started on everyday life research.

กิติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณคุณลภภาพรรณ จวงส์ ที่กรุณาแปลแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ขอขอบคุณบรรณารักษ์ บุคลากร และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ช่วยแจก ติดตามและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ประสานงานร่วมมือในการทำวิจัยของแต่ละสถาบัน

ท้ายสุด ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ให้ทุนสนับสนุน งานวิจัยเรื่องนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ผลสำเร็จของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การรู้สารสนเทศ.....	8
พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ.....	15
การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา.....	20
การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	106
สรุปผลการวิจัย	107
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	122
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	134
ประวัติย่อคณะผู้วิจัย.....	153

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy: IL) หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการระบุความต้องการสารสนเทศของตนเอง รู้จักใช้เครื่องมือและกระบวนการค้นหาเพื่อระบุ แหล่งสารสนเทศ สามารถประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (American Library Association. 2000: Online) นอกจากนี้ มีการใช้ศัพท์อื่น ๆ ที่มีความหมาย เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ทักษะสารสนเทศ (Information skills) พลังสารสนเทศ (Information Power) ความสามารถทางสารสนเทศ (Information Competency) และความสามารถ ที่เกี่ยวกับสารสนเทศ (Information-Related Competencies: IRC) เป็นต้น

ดอยล์ (Doyle. 1992: 4) ได้ระบุคุณสมบัติของผู้รู้สารสนเทศจากผลการวิจัยไว้ดังนี้

- 1) รู้ว่าสารสนเทศที่ถูกต้องสมบูรณ์มีความสำคัญต่อการตัดสินใจที่ชาญฉลาด
- 2) รู้ความต้องการ สารสนเทศของตนเอง
- 3) สามารถตั้งคำถามจากความต้องการสารสนเทศนั้นได้
- 4) สามารถระบุ แหล่งสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์
- 5) พัฒนากลยุทธ์การค้นหาที่ประสบความสำเร็จ
- 6) เข้าถึงแหล่งสารสนเทศ รวมทั้งจากคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่น ๆ
- 7) ประเมินสารสนเทศ
- 8) จัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้
- 9) บูรณาการสารสนเทศใหม่เข้ากับองค์ความรู้เดิม
- และ 10) ใช้สารสนเทศในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์และการแก้ปัญหา

ความข้างต้นมีนัยเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับความสามารถและทักษะอื่น ๆ ที่นับเป็นทักษะ การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การรู้หนังสือ (Print literacy) ทักษะการใช้ห้องสมุด (Library skill) ทักษะทางคอมพิวเตอร์ (Computer literacy) ทักษะเครือข่ายสารสนเทศ (Network literacy) การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) การรู้สื่อประเภทภาพ (Visual literacy) การรู้วัฒนธรรม (Cultural literacy) ทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking skill) และทักษะ การแก้ปัญหา (Problem-solving skill) และมีการใช้ศัพท์อื่น ๆ ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกัน เช่น ทักษะสารสนเทศ (Information skills) พลังสารสนเทศ (Information power) ความสามารถทางสารสนเทศ (Information competency) และความสามารถที่เกี่ยวกับสารสนเทศ (Information-Related Competencies: IRC) เป็นต้น

การรู้สารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเชื่อว่าการ ศึกษาไม่มีจุดสิ้นสุด การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้ ทุกช่วงของชีวิตในหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน หรือสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลมีโอกาสพัฒนาตนในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าปราศจากการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศจึงเป็นรากฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในปัจจุบัน องค์กรสากล เช่น ยูเนสโก ได้เน้นบทบาทสำคัญของการรู้สารสนเทศควบคู่ไปกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การศึกษา การให้บริการทางสุขภาพและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจโดยเน้นทรัพยากรมนุษย์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองและการปกครอง (Horton, Jr. 2008: 15-30)

นอกจากนี้ การรู้สารสนเทศยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องสังคมสารสนเทศ ซึ่งหมายถึง สังคมที่มีสารสนเทศเป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในสังคมสารสนเทศ จะมีการใช้สารสนเทศในชีวิตประจำวันของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล สังคม การศึกษา ธุรกิจ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้าง จัดการ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และเผยแพร่สารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ แนวคิดเรื่อง การสร้างสังคมสารสนเทศและสังคมความรู้ เป็นผลจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่แพร่กระจายไปทั่วโลก เทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรู้สารสนเทศถือเป็นทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชน และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน สังคมโลกให้ดำรงอยู่และพัฒนาไปได้ด้วยดี

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา การรู้สารสนเทศเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับทั้งในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และวงการศึกษาโดยทั่วไป แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจฐานความรู้ที่แพร่หลายไปทั่วโลกเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการ ประชากรผู้มีความรู้ความสามารถ รู้วิธีเรียน และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจดังกล่าว ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมีผลกระทบต่อการผลิตและเผยแพร่สารสนเทศและความรู้ การเข้าถึง สารสนเทศจำนวนมากเพื่อค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ สามารถทำได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ก่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการปลูกฝังทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา พนักงาน และประชาชนทั่วไป

การสอนการรู้สารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญที่บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และนักการศึกษา ให้ความสนใจกันมาก รายงานการศึกษาวิจัยหลายเรื่องทั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรปชี้ให้เห็นว่า แม้การรู้สารสนเทศจะเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับการส่งเสริมในระบบการศึกษา แต่นักเรียน นักศึกษาจำนวนมากยังขาดทักษะการรู้สารสนเทศ (Wired Campus. 2006: Online) ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทั้งหลายจึงได้พยายามแสวงหาแนวทางที่ปลูกฝังทักษะการรู้สารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ที่สุด

องค์การยูเนสโก เป็นองค์กรหนึ่งที่พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศ เมื่อวันที่ 4-7 พฤศจิกายน 2553 องค์การยูเนสโก สำนักงานกรุงเทพ ฯ ได้จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 30 คน จากประเทศต่าง ๆ ในหัวข้อ “การพัฒนาตัวชี้วัดการรู้สื่อและการรู้สารสนเทศ” (The Development of Media and Information Literacy Indicators: MIL) (Unesco. 2010: Online) ข้อสรุปประการหนึ่งที่ได้จากการประชุมครั้งนี้คือ ในปัจจุบัน มีข้อมูลเบื้องต้นที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศน้อยมาก จนกระทั่งนักการศึกษาและนักวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศได้ ข้อสรุปดังกล่าวก่อให้เกิดโครงการสำรวจพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเอเชีย (Asian Survey of Information Behaviors of College Students) ขึ้น โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วม เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินเดีย ศรีลังกา ปากีสถาน บังกลาเทศ และจีน เป็นต้น

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้รับเชิญให้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว และเป็นผู้ประสานงานเชิญชวนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยเข้าร่วมโครงการ ปรากฏว่ามีมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 6 แห่ง ดังนี้คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลงานวิจัยรวมจากมหาวิทยาลัยในโครงการ จึงช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อมหาวิทยาลัยประเทศไทยและภูมิภาคเอเชีย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ดังนี้

1. ศึกษาแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้า การใช้แหล่งสารสนเทศ วิธีประเมินสารสนเทศ และอุปสรรคปัญหาในกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน
2. ศึกษาแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้า การใช้แหล่งสารสนเทศ วิธีประเมินสารสนเทศ และอุปสรรคปัญหาในกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ผลสำเร็จของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

1. ผลการวิจัยเรื่องนี้จะให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศ

ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดฝึกอบรม ผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้ใช้เกิดทักษะในการศึกษาค้นคว้าแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่พัฒนามาจากงานวิจัยฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2555 และได้นำไปรวมกับงานวิจัยเรื่องเดียวกันของประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ซึ่งมีคณะกรรมการระดับภูมิภาคได้ดำเนินการจัดทำรายงานการวิจัยออกเผยแพร่แล้ว การทำวิจัยครั้งนี้จึงทำให้ได้เผยแพร่ข้อมูลฉบับภาษาไทยแก่คนไทยในประเทศ

หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. มหาวิทยาลัยในประเทศไทยและระดับภูมิภาค

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 หรือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ 6 แห่ง รวมทั้งหมด 81,575 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จำนวน	16,774 คน
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	จำนวน	12,567 คน
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	จำนวน	18,566 คน
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จำนวน	18,243 คน
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	จำนวน	5,622 คน
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	จำนวน	9,803 คน
รวมทั้งหมด		81,575 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 หรือภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ 6 แห่ง ที่สุ่มมาจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามคณะวิชา และระดับชั้นปี ตามสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 2,435 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	จำนวน	378 คน
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	จำนวน	375 คน
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	จำนวน	462 คน

4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จำนวน	391 คน
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	จำนวน	454 คน
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	จำนวน	375 คน
	รวมทั้งหมด	2,435 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น

1.1 เพศ จำแนกเป็น

1.1.1 ชาย

1.1.2 หญิง

1.2 กลุ่มสาขาวิชา แบ่งเป็น

1.2.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

1.2.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ

1.2.3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

1.2.4 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์

1.2.5 กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

1.2.6 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์

1.2.7 กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์

1.2.8 กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์

1.2.9 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

2.2 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การรู้สารสนเทศ หมายถึง สภาพความเป็นจริง หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ และ/หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้ห้องสมุด ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น วัดได้ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการค้นคว้าอย่างไร การใช้แหล่งสารสนเทศ วิธีประเมินสารสนเทศ และอุปสรรคปัญหาที่ประสบในกระบวนการศึกษาค้นคว้า และให้ผู้ตอบตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า

2. พฤติกรรมการรู้สารสนเทศ หมายถึง แนวทาง วิธีการ รูปแบบ แหล่งสารสนเทศ และวิธีประเมินสารสนเทศที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ และเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

3. มหาวิทยาลัยไทย หมายถึง มหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทยที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2-4 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ 6 แห่ง ในข้อ 3

5. ระดับชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 4 ปี ในปีการศึกษา 2553

6. กลุ่มสาขาวิชา หมายถึง คณะและวิทยาลัยที่เปิดสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 6 แห่ง ดังนี้คือ

6.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะสหเวชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

6.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ได้แก่ คณะเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และคณะวิทยาศาสตร์

6.3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์

6.4 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ ได้แก่ คณะวิจิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี

6.5 กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์

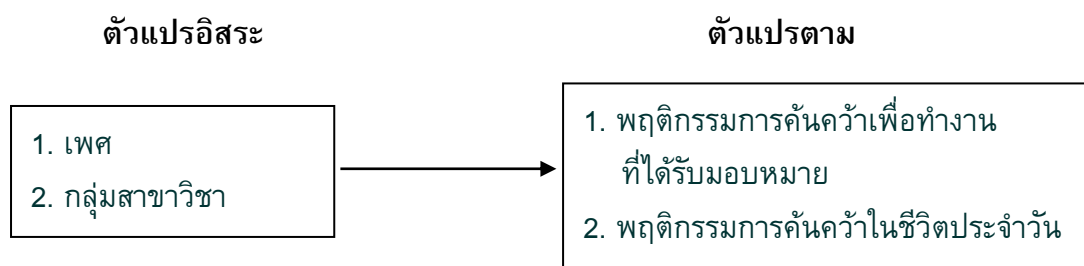
6.6 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะการสื่อสารมวลชน คณะจิตวิทยา คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม วิทยาลัยนานาชาติ และวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน

6.7 กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์ ได้แก่ คณะเทคโนโลยีการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะวิทยาการจัดการ

6.8 กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะอุตสาหกรรมเกษตร

6.9 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การรู้สารสนเทศ
  - 1.1 ความหมายของการรู้สารสนเทศ
  - 1.2 ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ
  - 1.3 มาตรฐานและตัวแบบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
2. พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ
  - 2.1 ความหมายของพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ
  - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ
  - 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารสนเทศกับกระบวนการเรียนรู้
  - 2.4 ปัจจัยในการแสวงหาสารสนเทศ
  - 2.5 พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในสภาพแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์
3. การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา
4. การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy--IL) พัฒนามาจากการรู้หนังสือ (Literacy) การรู้หนังสือถือเป็นประเด็นสำคัญที่องค์การยูเนสโกหรือองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization--UNESCO) มุ่งเน้นมาอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยผู้รู้หนังสือคือ ผู้ที่สามารถอ่านหนังสือออกและเขียนหนังสือได้ ซึ่งส่งผลให้สามารถเข้าใจภาษาในระดับที่ติดต่อสื่อสารได้ ทำให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นผู้ที่รู้จักหน้าที่ มีวุฒิภาวะ มีศักยภาพและเป็นตัวของตัวเอง แต่เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้เกิดภาวะสารสนเทศท่วมท้น การรู้หนังสือเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การรู้สารสนเทศจึงเป็นอีกก้าวหนึ่งของการรับรู้ เข้าใจ และนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรู้เท่าทัน การรู้สารสนเทศจึงมีความลึกซึ้งและมีองค์ประกอบมากขึ้น เช่น การเข้าถึงสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศ การประเมินเลือกสรรสารสนเทศ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ และการใช้สารสนเทศ เป็นต้น

1. ความหมายของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Information literacy ซึ่งใช้เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1974 โดยพอล ซูร์โควสกี (Paul Zurkowsky) นายกสมาคมอุตสาหกรรมสารสนเทศ (Information Industry Association--IIA) เพื่อให้ตระหนักถึงความจำเป็นของทักษะการรู้สารสนเทศ โดยเน้นด้านการใช้สารสนเทศในการทำงาน ประกอบธุรกิจการพาณิชย์ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ (Doyle. 1992: Online) ต่อมาแนวคิดของการรู้สารสนเทศได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและแพร่หลายมากในช่วงทศวรรษ 1990 จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาในการเข้าถึงสารสนเทศ การส่งเสริมแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การนำสารสนเทศมาใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมสารสนเทศ อีกทั้งมีการให้คำจำกัดความหรือความหมายของการรู้สารสนเทศที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้

บริวิก และจี (Breivik; & Gee. 1989: 281) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศเป็นความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ เป็นเครื่องมือช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคล ช่วยให้คนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ประชากรมีคุณภาพมีส่วนร่วม และบทบาทอย่างถูกต้องในสังคมประชาธิปไตย ตลอดจนช่วยในการเตรียมคนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คัลธา (Kuhlthau. 1989: 19-25) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศพัฒนามาจากการรู้หนังสือ โดยเกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน การใช้สารสนเทศที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ และความสามารถในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่ซับซ้อนโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ดอยล์ (Doyle. 1992: Online) ให้ความหมายไว้ว่า คือ ความสามารถในการเข้าถึง การประเมิน การใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศอย่างหลากหลาย การรับรู้สารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานที่ช่วยในการตัดสินใจ ตระหนักในความต้องการสารสนเทศของตนเอง สามารถตั้งคำถามได้ตรงกับความต้องการ สามารถกำหนดแหล่งสารสนเทศได้ตรงตามต้องการ สามารถใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ สามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศได้ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

ฮูมส์ (Humes. 1998: Online) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึงความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน จัดระบบ และใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ส่วนผู้รู้สารสนเทศ ก็คือผู้รู้ถึงความต้องการสารสนเทศของตนเอง สามารถกำหนดหัวข้อหรือเรื่องที่ต้องการได้อย่างชัดเจน คัดเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมเพื่อแสดงแนวคิดหรือหัวข้อที่จะค้นหา สามารถกำหนดกลยุทธ์การค้นหาที่จะนำไปสู่แหล่งสารสนเทศ และวิธีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดระบบสารสนเทศที่ค้นหาได้ สามารถวิเคราะห์สารสนเทศได้ โดยพิจารณาถึงคุณค่า ความเกี่ยวข้อง

คุณภาพและความเหมาะสม ตลอดจนสามารถสังเคราะห์และพัฒนาสารสนเทศให้อยู่ในรูปขององค์ความรู้ได้

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association. 2000: Online) ระบุว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการค้นหา วิเคราะห์ ประเมิน และใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือเพื่อการตัดสินใจ ทั้งนี้ทักษะการรู้สารสนเทศอาจรวมถึงทักษะด้านอื่น ๆ ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยีและทักษะด้านปัญญา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแก้ปัญหา

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College & Research Libraries. 2000: Online) ให้ความหมาย การรู้สารสนเทศ ว่าเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนผู้รู้สารสนเทศ คือ บุคคลที่สามารถกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศได้ เชื่อมโยงสารสนเทศกับความรู้เดิมได้ สามารถใช้สารสนเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนสามารถเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม กฎหมายและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่ใช้

สภาบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งออสเตรเลีย (Council of Australian University Librarian. 2004) ให้ความหมายของการรู้สารสนเทศไว้ว่า หมายถึง ความเข้าใจของบุคคลในการกำหนดความต้องการสารสนเทศ ความสามารถในการกำหนดแหล่งสารสนเทศ รวมทั้งความสามารถในการประเมินและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์แห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ให้ความหมายไว้ว่า การรู้สารสนเทศ คือ “ความสามารถของบุคคลที่จะรู้ถึงความต้องการสารสนเทศของตน สามารถระบุแหล่งและประเมินคุณภาพของสารสนเทศ จัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม และใช้สารสนเทศเพื่อสร้างและสื่อสารความรู้” (UNESCO. 2011: 7)

สรุปความหมายของการรู้สารสนเทศข้างต้นได้ว่า การรู้สารสนเทศเป็นความรู้ความสามารถ และทักษะของบุคคลในการกำหนดความต้องการสารสนเทศของตน การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศโดยอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ การประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดการสารสนเทศ ตลอดจนการนำสารสนเทศไปใช้ในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตประจำวัน

2. ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ

ในกระแสโลกาภิวัตน์ เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติ การเพิ่มขึ้นของสารสนเทศอย่างท่วมท้น การแข่งขันอย่างรุนแรงระหว่างองค์กร รวมทั้งสภาวะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ มีผลกระทบต่อประชากรโลก

ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง การรู้สารสนเทศ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตของบุคคลในด้านต่าง ๆ สามารถช่วยให้นักศึกษาและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศหรือแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ ประเมิน และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการตัดสินใจ การประกอบอาชีพ การรู้เท่าทันเหตุการณ์ และ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น สรุปได้ว่าการรู้สารสนเทศมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาของบุคคลทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้เน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการเรียนรู้ก็ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในชั้นเรียน แต่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนรู้และเข้าถึงแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นผู้ชี้แนะ โดยปลูกฝังการรู้สารสนเทศเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในรูปแบบเดิมที่เน้นตัวผู้สอนเป็นหลัก

2.2 ด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากในการประกอบอาชีพ บุคคลจำเป็นต้องแสวงหาสารสนเทศสำคัญเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองให้ประสบผลสำเร็จ เช่น อาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผลผลิตให้ได้คุณภาพและมีปริมาณมากขึ้น หากเกษตรกรมีทักษะการรู้สารสนเทศ ก็จะได้สารสนเทศที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2.3 ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือทางด้านสุขภาพ การบริโภคผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การเดินทาง การเลือกใช้บริการต่าง ๆ ทั้งนี้ การรู้สารสนเทศช่วยให้สามารถเลือก วิเคราะห์ และประเมินสารสนเทศนั้น เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา หรือแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีปกติสุข

2.4 ด้านสังคม ปัจจุบันเราอยู่ในสังคมสารสนเทศ ดังนั้นการรู้สารสนเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคล เพื่อช่วยให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผาสุก การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคม และสามารถเตรียมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้ เช่น เรื่องเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ วิธีปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2.5 ด้านเศรษฐกิจ ผู้ที่จะประสบความสำเร็จทางธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้สารสนเทศทางด้านเศรษฐกิจต้องทันสมัย สามารถนำมาใช้ได้ทันเวลา มีความถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำ ดังนั้น ทักษะการรู้สารสนเทศด้วยการประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ จึงมีความจำเป็นมากต่อสารสนเทศทางด้านเศรษฐกิจ

2.6 ด้านการเมืองการปกครอง สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง มีอยู่มากมาย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนในสังคม ดังนั้นผู้ที่รู้สารสนเทศจะสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะความถูกต้องหรือผิดชอบชั่วดีได้ เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นปราการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งเสริมให้เกิดหลักธรรมาภิบาลในการเมืองการปกครอง ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ หรือในระดับโลก (Doyle. 1994; Horton. 2008)

จากความสำคัญของการรู้สารสนเทศดังกล่าว รัฐบาล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลในประเทศไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เป็นผู้รู้สารสนเทศ รู้วิธีการศึกษาค้นคว้า วิธีการเรียนรู้ วิธีการจัดการความรู้ วิธีการค้นหาสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และรู้ถึงวิธีการใช้สารสนเทศ

3. มาตรฐานและตัวแบบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง จำเป็นต้องกำหนดนิยามและบ่งบอกลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ เพื่อมองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่า การรู้สารสนเทศประกอบด้วยอะไร อยู่ในระดับใด ซึ่งจะทำให้กรอบในการปฏิบัติมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น กรอบการปฏิบัตินี้จะกำหนดเป็นมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ซึ่งแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคมและระดับของผู้เรียน มาตรฐานและตัวแบบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในระดับอุดมศึกษา มีดังต่อไปนี้

3.1 มาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา (Information Literacy Competency Standards for Higher Education) กำหนดขึ้นโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries. 2000: Online) เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 2000 ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถบูรณาการสารสนเทศที่เลือกแล้ว ให้เข้ากับฐานความรู้เดิม และค่านิยมของตนเองได้

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนในฐานะที่เป็นบุคคลหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนสามารถเข้าใจในประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม ที่เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศได้ รวมทั้งเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกต้องและ

ชอบด้วยกฎหมาย

3.2 ตัวแบบทักษะสารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย (SCONUL Information Skills Model) (Society of College, National and University Libraries. 2011: Online) พัฒนาโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย เมื่อ ค.ศ. 1998 เพื่อให้เป็นต้นแบบทักษะการรู้สารสนเทศ สำหรับการอุดมศึกษา ประกอบด้วยความสามารถหรือสมรรถนะในการรู้สารสนเทศ ดังนี้

3.2.1 การตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศของตนเอง

3.2.2 การระบุสารสนเทศที่จะนำมาใช้สนองความต้องการสารสนเทศได้อย่าง

เหมาะสม

3.2.3 กลยุทธ์ในการกำหนดแหล่งสารสนเทศ

3.2.4 การกำหนดแหล่งและเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ

3.2.5 การเปรียบเทียบและประเมินสารสนเทศที่ได้รับจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ

3.2.6 การจัดการ การประยุกต์ และการสื่อสารสารสนเทศไปยังบุคคลอื่นได้อย่าง

เหมาะสม

3.2.7 การสังเคราะห์และสร้างสารสนเทศใหม่จากสารสนเทศที่มีอยู่ อันนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่

3.3 มาตรฐานการรู้สารสนเทศของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (The Australian and New Zealand Information Literacy Framework) สภาบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งออสเตรเลียพัฒนามาตรฐานนี้ขึ้นใน ค.ศ. 2001 จากมาตรฐานการรู้สารสนเทศอเมริกัน โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน จากนั้น จึงได้เผยแพร่มาตรฐานที่จัดทำขึ้นแก่คณาจารย์และนักสารสนเทศทั่วประเทศเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็น และนำมาแก้ไขปรับปรุง เมื่อ ค.ศ. 2004 เพื่อใช้เป็นมาตรฐานการรู้สารสนเทศของประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (Australian and New Zealand Information Literacy--ANZIIL) (Bundy. 2004) มีทั้งหมด 6 มาตรฐาน ดังนี้

3.3.1 รู้ความต้องการสารสนเทศของตน สามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้

3.3.2 ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3.3 ประเมินสารสนเทศและกระบวนการแสวงหาสารสนเทศได้อย่าง

มีวิจารณญาณ

3.3.4 จัดการสารสนเทศที่รวบรวมมาหรือสร้างขึ้นได้

3.3.5 ประยุกต์ความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือความองค์ความรู้ใหม่

3.3.6 ใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจ และยอมรับประเด็นทางวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศ

3.4 ตัวแบบบิกซิกส์ (The Big 6: Information Problem-Solving Approach Model) พัฒนาโดยไอเซนเบิร์ก (Eisenberg) และ เบอร์โควิทซ์ (Berkowitz) เป็นตัวแบบที่มีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย โดยประกอบด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาสารสนเทศ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (Eisenberg, 2006: Online)

ขั้นตอนที่ 1 นิยามปัญหา (Task definition) ได้แก่ การนิยามปัญหาสารสนเทศ และการระบุความต้องการสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2 กลยุทธ์การแสวงหาสารสนเทศ (Information seeking strategies) ได้แก่ การกำหนดแหล่งสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และการเลือกแหล่งสารสนเทศที่ดีที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดแหล่งและการเข้าถึงสารสนเทศ (Location and access) ได้แก่ การระบุแหล่งที่มีสารสนเทศ และการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 4 การใช้สารสนเทศ (Use of information) ได้แก่ การใช้สารสนเทศในการทำงาน และการเลือกสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 การสังเคราะห์สารสนเทศ (Synthesis) ได้แก่ การจัดระบบสารสนเทศที่ได้มาจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย และการนำเสนอสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผล (Evaluation) ได้แก่ การพิจารณาผลงานที่จัดทำขึ้นในด้านประสิทธิผล และการพิจารณากระบวนการจัดทำผลงานในด้านประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่ามาตรฐานและตัวแบบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศที่สถาบันอุดมศึกษาได้นำมาพัฒนาประยุกต์ใช้ มีประเด็นที่สำคัญในเรื่องต่อไปนี้คือ

3.4.1 การตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ และการเข้าใจถึงความสำคัญของความต้องการสารสนเทศ

3.4.2 การกำหนดประเภทและขอบเขตของสารสนเทศที่ตนต้องการ ก่อนที่จะดำเนินการค้นหาสารสนเทศในขั้นต่อไป

3.4.3 การค้นหาสารสนเทศเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนจากนักวิชาชีพสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการสร้างและการออกแบบกลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศ ตลอดจนปรับปรุงเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

3.4.4 การระบุแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ

3.4.5 การประเมินสารสนเทศที่ค้นคว้ามาได้ เพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบถึงความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของสารสนเทศที่ค้นคว้าได้ ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญมาก

3.4.6 การใช้สารสนเทศ การนำสารสนเทศไปใช้และประยุกต์ใช้ด้วยวิธีการนำเสนอ การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ

3.4.7 การจัดการกับสารสนเทศที่ค้นหาได้ ด้วยการบันทึก การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศ เพื่อการใช้สารสนเทศในอนาคต

3.4.8 การใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และมีความเข้าใจในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม

พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

พฤติกรรมกรรมการรู้สารสนเทศเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ความเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศจึงมีความสำคัญ แนวคิดเหล่านี้ได้แก่ ความหมายของพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารสนเทศกับกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยในการแสวงหาสารสนเทศ พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในสภาพแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์ และพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษา

1. ความหมายของพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

พฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ที่บุคคลกระทำเพื่อแสวงหาสารสนเทศอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้เพื่อจะสนองความต้องการบางประการของผู้แสวงหา ในขณะที่ พฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ คือ รูปแบบหนึ่งของการแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งผู้ค้นหาต้องปฏิสัมพันธ์กับระบบค้นคืนสารสนเทศ ในสภาพแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์ แนวคิดทั้งสองมักจะปรากฏควบคู่กันหรือใช้แทนกัน พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศเป็นกิจกรรมสำคัญของพฤติกรรมสารสนเทศที่ครอบคลุมความต้องการสารสนเทศ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำเพื่อที่จะได้รับสารสนเทศจากแหล่งและช่องทางสารสนเทศ รวมไปถึงการใช้สารสนเทศด้วย (อารีย์ ชื่นวัฒนา. 2554: 13-17)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ

งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาสารสนเทศดำเนินไปตามหลักการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Principle of Least Effort) กล่าวคือ เมื่อบุคคลต้องการสารสนเทศ มักจะถามสมาชิกครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือ เพื่อนร่วมงาน ก่อนที่จะดำเนินการค้นหาอย่างจริงจัง โดยใช้เอกสาร โทรศัพท์ หรือแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ คนส่วนใหญ่มักเริ่มต้นค้นหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่อยู่ใกล้ตัว เช่น บนโต๊ะ ชั้นหนังสือ คอมพิวเตอร์ในห้องทำงาน ห้องทำงานของเพื่อนร่วมงาน หรือแหล่งสารสนเทศที่เข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย แม้ว่าสารสนเทศที่ได้รับจะมีคุณภาพต่ำก็ตาม (Mann. 1993: 91-101; Borgman. 2000: 110; Bates. 2002)

ปัจจุบัน ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศที่ได้รับการอ้างอิงถึงมากที่สุด คือ ทฤษฎีเซ็นส์เมกกิง (Sense-making) ของเดอรวิน (Dervin; & et al. 1976) ซึ่งพัฒนาจากสาขาพฤติกรรมศาสตร์สื่อสาร ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การแสวงหาสารสนเทศเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์หรือบริบท

เฉพาะของบุคคลที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตประจำวัน การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาจะนำมาซึ่งความรู้และความเข้าใจ นับเป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ต่อการฝึกผู้ให้บริการสารสนเทศ ทำให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนการออกแบบระบบสารสนเทศที่มีผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

ส่วนทฤษฎีในสาขาจิตวิทยา เรื่อง ความต้องการสารสนเทศ เช่น แนวคิดของมอร์แกนและคิง (Morgan; & King. 1971: 553; citing Wilson. 1997. *Information Behaviour: An Interdisciplinary Perspective. Information Processing & Management. pp. 551-572*) ระบุว่าความต้องการสารสนเทศเกิดจากแรงกระตุ้นทางกาย (ความหิว และกระหาย) แรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นเอง (ความอยากรู้ อยากรูเห็น การกระตุ้นทางประสาท) และแรงกระตุ้นทางสังคม (ความปรารถนาที่จะเข้าพวกเข้าหมู่ การเป็นที่ยอมรับ ความก้าวร้าว) จะเห็นได้ว่า แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของวิลสัน (Wilson. 1997: 552-553) ที่กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานทางกาย สติปัญญา และอารมณ์เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการสารสนเทศ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในทฤษฎีสนองความพอใจ (Gratification theory) ของสาขาจิตศาสตร์ ระบุว่า มนุษย์มุ่งแสวงหาสารสนเทศเพื่อสนองความต้องการอันซับซ้อน ทฤษฎีและแนวคิดเหล่านี้ ล้วนมีส่วนช่วยในการพัฒนากรอบทฤษฎีและชี้้นำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศในสาขาสารสนเทศศาสตร์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารสนเทศกับกระบวนการเรียนรู้

จากผลการวิจัยในสาขาจิตวิทยาพุทธิพิสัย แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีระดับความสามารถในการเรียนรู้และการจดจำที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

3.1 บุคคลมีขอบเขตและระดับความรู้ต่างกัน ผู้มีความรู้สูงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งสามารถเรียนรู้ จดจำความรู้ใหม่และข้อมูลสำคัญในเรื่องนั้นได้ดีกว่าผู้มีความรู้ด้อยกว่า นอกจากนี้ บุคคลยังมีเนื้อหาความรู้ต่างกัน และมีการจัดระบบความรู้ภายในสมองต่างกัน ซึ่งมีผลต่อการเรียกใช้ความรู้ที่ต่างกัน

3.2 บุคคลมีความสามารถในการจดจำต่างกัน การศึกษาเกี่ยวกับความทรงจำระยะสั้น พบว่ามนุษย์มีขีดจำกัดในการจดจำ และผู้ที่มีความสามารถในการจดจำสูงจะมีความสามารถในการอ่านที่ดีกว่าผู้ที่มีความสามารถในการจดจำด้อยกว่า

3.3 บุคคลมีแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน พบว่าบางคนถนัดการเรียนรู้แบบองค์รวม ในขณะที่บางคนความถนัดในการเรียนรู้แบบแยกส่วน ผู้ที่มีวิธีเรียนรู้แบบองค์รวมจะสามารถจัดโครงสร้างและวิเคราะห์ได้ดีกว่าผู้ที่มีวิธีเรียนรู้แบบแยกส่วน แบบการเรียนรู้ที่ต่างกันยังหมายถึงความโน้มเอียงของบุคคลในการใช้ภาษาหรือใช้ภาพในการเรียนรู้และจดจำ

3.4 บุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ต่างกัน ได้แก่ แนวลึก แนวตื้น และแนวกลยุทธ์ ผู้ถนัดการเรียนรู้ในแนวลึกจะเน้นการทำความเข้าใจมากกว่าที่จะท่องจำหรือลอกเลียน สนใจใคร่รู้

อย่างจริงจัง เชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกันเป็นภาพรวม และตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ โดยละเอียด เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ผู้จัดการเรียนรู้ในแนวคิดนี้มีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ มักโน้มเอียงที่จะลอกเลียนหรือท่องจำรายละเอียดต่าง ๆ โดยขาดการเชื่อมโยงแนวคิดเข้าด้วยกัน เรียนด้วยความเฉื่อยชา และกลัวความล้มเหลว ส่วนผู้จัดการเรียนรู้แนวกลยุทธ์ จะมุ่งมั่นในความเป็นเลิศ และสามารถจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ford; Miller; & Moss. 2001: 1049-1050; MacLeod. 1992: 268-270)

4. ปัจจัยในการแสวงหาสารสนเทศ

มาร์ซิโอนินี (Marchionini. 1995: 32-48) อธิบายว่า การแสวงหาสารสนเทศขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้แสวงหาสารสนเทศหรือผู้ใช้ระบบค้นหา (Information seeker) เป็นผู้สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งหลายในการแสวงหาสารสนเทศ กล่าวคือ เป็นผู้ระบุความต้องการหรือปัญหาสารสนเทศ กำหนดภาระงานที่จะต้องค้นหา ควบคุมปฏิสัมพันธ์กับระบบค้นหา ตรวจสอบและดึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดว่ากระบวนการแสวงหาสารสนเทศจะสิ้นสุดเมื่อไร

4.2 ภาระงานในการแสวงหาสารสนเทศ (Task) หมายถึง การระบุความต้องการหรือปัญหาสารสนเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการแสวงหาสารสนเทศ ในการระบุปัญหา ผู้แสวงหาจะระบุแนวคิดหรือความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดที่เป็นตัวแทนปัญหา และหาค่า (Terms) มาแทนแนวคิดค่าที่เป็นตัวแทนปัญหาสารสนเทศหนึ่ง ๆ มีความหลากหลาย จึงเป็นเหตุให้ภาระงานมีระดับความซับซ้อนต่างกัน นอกจากนี้ ภาระงานยังขึ้นอยู่กับเป้าหมายหรือคำตอบที่คาดหวัง เป้าหมายจากแง่มุมของระบบคือการค้นหาเอกสาร ในขณะที่เป้าหมายจากแง่มุมของผู้แสวงหาคือ ความเฉพาะเจาะจง ความเที่ยงตรงของผลการค้นหา ปริมาณภาระงาน เวลาที่ใช้ไปค้นหา และความทันท่วงที เป้าหมายเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายโดยตรง เช่น การใช้ระบบและค่าใช้จ่ายโดยอ้อม เช่น การสูญเสียเวลา กำลังสติปัญญา และอารมณ์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ

4.3 ระบบค้นหา (Search system) ประกอบด้วยฐานข้อมูลของความรู้ พร้อมทั้งเครื่องมือ กฎเกณฑ์และกลไกต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ค้นหาได้เข้าถึงฐานข้อมูล โดยมีส่วนต่อประสานเป็นตัวกลางระหว่างผู้ใช้กับฐานข้อมูล ระบบค้นหาสนับสนุนการแสวงหาสารสนเทศด้วยการจัดโครงสร้างความรู้และกำหนดช่องทางการเข้าถึง วิธีการจัดระบบความรู้จึงมีผลต่อวิธีที่ผู้ใช้จะสามารถเข้าถึงและการแสวงหาสารสนเทศ

4.4 โดเมนความรู้ (Domain) คือ องค์กรความรู้ในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ หรือเคมี โดเมนความรู้มีลักษณะที่หลากหลาย เช่น โดเมนส่วนใหญ่เป็นองค์ความรู้ประเภทข้อความ บางโดเมนเป็นองค์ความรู้ประเภทกราฟิก เช่น สาขาศิลปะ สถาปัตยกรรม บางโดเมนเป็นองค์ความรู้ประเภทเสียง เช่น สาขาดนตรี บางโดเมนเป็นองค์ความรู้ประเภทความเคลื่อนไหว

เช่น สาขาลีลาศ กีฬา บางโดเมนเป็นองค์ความรู้ประเภทเป็นสารสนเทศมัลติมีเดีย เช่น สาขาภาพยนตร์ จำนวนสารสนเทศและระดับของการจัดระบบความรู้ของโดเมนมีความแตกต่างกันไป บางสาขามีสารสนเทศหลายแขนงที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดโดเมนย่อยๆ มากมาย เช่น การแพทย์ ในขณะที่บางสาขาค่อนข้างอึดตัวและขยายตัวค่อนข้างช้า เช่น วรรณคดีคลาสสิก บางสาขามีโครงสร้างองค์ความรู้ย่อยที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบโดยธรรมชาติของวิชา ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการแสวงหาสารสนเทศ เพราะให้ช่องทางสำคัญในการเข้าถึงสารสนเทศ เช่น การลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตามวันเวลา การจัดระบบย่อยของร่างกายในสรีรวิทยา โดเมนต่าง ๆ ใช้ระบบค้นหาและกลยุทธ์ในการค้นหาต่างกัน ตัวอย่างเช่น สาขาโลหิตวิทยา จะประกอบด้วยสารสนเทศออนไลน์จำนวนมากหลายรูปแบบ นับตั้งแต่สารสังเขปไปจนถึงเอกสารฉบับเต็ม ในขณะที่สาขาดนตรีร่วมสมัยมีสารสนเทศออนไลน์น้อยมาก ช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศโดยหัวเรื่องก็มีความจำกัด ลักษณะอันหลากหลายของโดเมน เช่น ความซับซ้อน จำนวนและความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ย่อย ความเฉพาะเจาะจง ความคล้ายคลึง สภาพวิวัฒนาการ อัตราการขยายตัวหรือเปลี่ยนแปลงของโดเมน นอกจากจะเป็นตัวกำหนดประเภท จำนวนสารสนเทศ และระดับของการจัดระบบความรู้ในโดเมนหนึ่งๆ แล้ว ยังมีผลต่อการจัดระบบการค้นหาและการแสวงหาสารสนเทศด้วย

4.5 บริบท (Setting) หมายถึง สภาพแวดล้อมเฉพาะสถานการณ์ของการแสวงหาสารสนเทศ ได้แก่

4.5.1 บริบททางกายภาพ ได้แก่ ความสะดวกสบายในการเข้าใช้ระบบ ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือรบกวนสมาธิ แสงสว่าง ไฟฟ้า รวมทั้งระยะทางของแหล่งสารสนเทศ เช่น การแสวงหาสารสนเทศในห้องทำงานส่วนตัวกับการแสวงหาจากที่สาธารณะซึ่งมีคนเข้าคิวคอยใช้

4.5.2 บริบททางเศรษฐกิจ เช่น เวลา และ ค่าใช้จ่าย เป็นตัวกำหนดการเริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศ และการสิ้นสุดของงานที่ก่อให้เกิดการแสวงหาสารสนเทศ

4.5.3 บริบททางจิตวิทยา ได้แก่ สภาพความทรงจำระยะสั้น และความมั่นใจในตัวเองของผู้แสวงหา

4.5.4 บริบททางสังคม ได้แก่ บทบาท และสถานะของบุคคลในองค์กร การโครงสร้าง ระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในองค์กร และความร่วมมือของสมาชิกองค์กร บริบทเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบกับการแสวงหาสารสนเทศทั้งสิ้น

4.6 ผลการค้นหา (Search outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ผู้แสวงหาได้รับจากการใช้ระบบสารสนเทศ ซึ่งอาจเป็นคำ วลี ภาพ ตัวแทนเอกสาร หรือตัวเอกสาร ผลการค้นหาส่วนใหญ่จะให้สารสนเทศที่นำไปสู่การค้นหาต่อไปได้อีก ผลการค้นหาทำให้เกิดการปรับแก้ภาระงานและวิธีดำเนินการแสวงหาสารสนเทศ ในขณะเดียวกัน ผลการค้นหาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพความรู้ของผู้ค้นหา ผลการค้นหายังนำไปใช้ประเมินประสิทธิภาพในการค้นหาหรือประสิทธิภาพของระบบได้ เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดผลการค้นหา ได้แก่ ความเกี่ยวข้อง และการใช้ประโยชน์

ทั้งในระหว่างและหลังการค้นหา นอกจากนี้ ผลการค้นหายังสะท้อนให้ผู้ใช้งานเห็นกระบวนการค้นหาของตนเองว่า การที่จะได้ผลลัพธ์เช่นนี้ ตนมีวิธีการและวิธีค้นหาอย่างไร ประสบการณ์นี้จะกลายเป็นความรู้ที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสารสนเทศในอนาคต

5. พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในสภาพแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์

จากงานวิจัยของโอซีแอลซี (OCLC. 2005: Online) แสดงให้เห็นว่า พัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเปลี่ยนแปลงไปดังนี้

5.1 รูปแบบสารสนเทศ เทคโนโลยีมีผลต่อการสร้างและผลิตสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประสม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การผลิตหนังสือและวารสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์ยังดำเนินอยู่ แต่ลดปริมาณการผลิตลง ในขณะที่การผลิตหนังสือและวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวารสารอิเล็กทรอนิกส์นั้นเพิ่มปริมาณอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลและเว็ลด์ไวด์เว็บบยังกระตุ้นให้เกิดการสร้างสารสนเทศดิจิทัลจำนวนมาก ซึ่งสามารถเผยแพร่และเข้าถึงทางออนไลน์ได้สะดวกและง่ายดาย นอกจากนี้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า รูปแบบนั้นไม่สำคัญเท่ากับเนื้อหา กล่าวคือ ทำอย่างไรผู้ใช้งานจะสามารถเข้าถึงและได้รับสารสนเทศที่ต้องการอย่างทันท่วงที โดยไม่คำนึงว่าสารสนเทศนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด

5.2 ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีได้พลิกโฉมหน้าการสร้าง จัดเก็บ จัดระบบ และเผยแพร่สารสนเทศ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรมระบบและด้านการบริการสารสนเทศ ระบบสารสนเทศต่าง ๆ เชื่อมโยงกันในสภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น การจัดให้มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันในระดับต่าง ๆ รวมถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของระบบสารสนเทศอื่น ๆ และโปรแกรมการใช้งานของห้องสมุดต่าง ๆ ที่ต้องเสนอบริการพื้นฐานที่เหมือนกันและเชื่อมโยงกันได้ ระบบสารสนเทศจะเน้นเรื่องการเข้าถึงสารสนเทศเป็นหลัก

5.3 ผู้ใช้สารสนเทศ ผู้ใช้ได้รับผลกระทบจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กล่าวคือ เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศโดยผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ทำให้ผู้ใช้มีความคาดหวังในระดับสูงต่อบริการที่จะได้รับจากระบบสารสนเทศ นอกจากนั้น พัฒนาการของอินเทอร์เน็ต เว็ลด์ไวด์เว็บบ และเทคโนโลยีในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศทำให้ผู้ใช้ที่มีทักษะการรู้สารสนเทศ มีความพึงพอใจอย่างสูงกับการเข้าถึงสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทางออนไลน์ เพราะสามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ด้วยตนเองอย่างสะดวกรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันก็มีผู้ใช้จำนวนมากที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมทางสารสนเทศมีความซับซ้อนและเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสารสนเทศ รูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ซึ่งใช้เวลาวันละหลายชั่วโมงกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านหน้าจอกอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านข่าวสาร การศึกษา การติดต่อสื่อสาร และความบันเทิง

การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา

การรู้สารสนเทศเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝน มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองในตัวบุคคล การให้การศึกษาอบรม ฝึกฝนจนเกิดทักษะเป็นเรื่องสำคัญเพื่อการเข้าถึงและให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพ เป้าหมายการสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษามีสาระสำคัญมุ่งสู่การค้นหาสารสนเทศเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย และการค้นหาสารสนเทศเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน การสอนการรู้สารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญที่นักสารสนเทศและนักการศึกษาให้ความสนใจกันมาก รายงานผลการวิจัยหลายเรื่องทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศยุโรปชี้ให้เห็นว่า แม้การรู้สารสนเทศจะเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับการส่งเสริมในระบบการศึกษา แต่นักศึกษาจำนวนมากยังขาดทักษะการรู้สารสนเทศ (Wired Campus. 2006: Online) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงพยายามหาทางปลูกฝังทักษะการรู้สารสนเทศให้มีประสิทธิภาพที่สุด หัวข้อสำคัญที่อภิปรายและศึกษาวิจัยกันมาก ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาการรู้สารสนเทศ เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาการรู้สารสนเทศ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว การสอนการรู้สารสนเทศเริ่มขึ้นในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ "วิธีเรียน" ได้แก่ จัดระบบความรู้ได้อย่างไร จะค้นหาสารสนเทศได้อย่างไร และจะใช้สารสนเทศอย่างไรเพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่บุคคลอื่น ตลอดจนพัฒนาตนให้เป็นผู้เรียนที่สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การสอนการรู้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจึงต้องสอดคล้องไปกับหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกวิชาทุกระดับ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างผู้สอน บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ผู้วางแผนและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหาร และนักการศึกษา บันดี้ (Bundy. 2004: 6) แบ่งประเภทของหลักสูตรการศึกษาการรู้สารสนเทศออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1 หลักสูตรทั่วไป (Generic) อาจใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นหลักสูตรการสอนพร้อมด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้น

1.2 หลักสูตรขนาน (Parallel) เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเหมือนหลักสูตรทั่วไป แต่เป็นส่วนเสริมหลักสูตรวิชาอื่น ๆ เช่น หลักสูตรทักษะการวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

1.3 หลักสูตรบูรณาการ (Integrated) เป็นหลักสูตรที่จัดให้การรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาหนึ่ง โดยมีชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา

1.4 หลักสูตรที่ปลูกฝังการรู้สารสนเทศไว้ในหลักสูตรการศึกษา (Embedded) เป็นหลักสูตรที่แทรกทักษะการรู้สารสนเทศไว้ในการเรียนการสอนทุกรายวิชา ทุกชั้น และทุกระดับ สถาบันการศึกษาที่มุ่งสร้างผู้รู้สารสนเทศมักจะผสมผสานหลักสูตรเหล่านี้ไว้ด้วยกัน แทนการเลือกใช้ประเภทใดประเภทหนึ่ง (Bundy. 2004: 6) อย่างไรก็ตาม พบว่าหลักสูตรที่มี

ประสิทธิผลมากที่สุดคือ หลักสูตรที่ปลูกฝังการรู้สารสนเทศไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพราะผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้แหล่งสารสนเทศอันหลากหลาย เพิ่มพูนความรู้ สร้างความรู้ ได้ตาม และฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีโอกาสพิจารณาไตร่ตรอง และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในบริบทใหม่ ๆ การปลูกฝังการรู้สารสนเทศตามหลักสูตรนี้ยังเป็นไปตามลำดับจากง่ายไปยาก อีกทั้งยังเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนและเนื้อหาวิชา (Australian School Library Association; & Australian Library and Information Association. 2001: 3-4; Cardiff University Information Services. 2009: Online)

2. เนื้อหาการรู้สารสนเทศ การกำหนดเนื้อหาการรู้สารสนเทศอาจพิจารณาได้จากมิติการเรียนรู้ใน 3 มิติ ดังนี้คือ

2.1 ทักษะทั่วไป เช่น การแก้ปัญหา ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นต้น

2.2 ทักษะสารสนเทศ เช่น การค้นหาสารสนเทศ การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

2.3 ค่านิยมและความเชื่อ เช่น การใช้สารสนเทศอย่างฉลาดและมีจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นต้น

ในการกำหนดเนื้อหา ต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนต้องพิจารณาถึงปริมาณและระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละวิชาและหลักสูตร จึงจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการรู้สารสนเทศ รวมทั้งสนใจที่จะเรียนรู้ และนำความรู้ที่เรียนไปใช้ได้ (Bundy. 2004: 7)

นอกจากนี้ ทางสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัย (Association of College and Research Libraries. 2003: Online) ยังเสนอว่าเนื้อหาที่ควรบรรจุในหลักสูตรการรู้สารสนเทศมีดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะการใช้เครื่องมือต่าง ๆ (Tool literacy) ได้แก่ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทั้งในรูปของสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น ภาพรวมของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2.2. ทักษะทางด้านทรัพยากรสารสนเทศ (Resource literacy) ว่าด้วยรูปแบบตำแหน่ง และวิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เช่น แหล่งสารสนเทศ การใช้โปรแกรมการค้นหา และการสืบค้นฐานข้อมูล เป็นต้น

2.3 ทักษะทางด้านโครงสร้างทางสังคม (Social-structural literacy) ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับการผลิต การมีอยู่ การใช้สารสนเทศในสังคม กระบวนการผลิตสารสนเทศทางวิชาการ ตลอดจนการสื่อสารและความร่วมมือในชุมชนออนไลน์

2.4 ทักษะทางด้านการวิจัย (Research literacy) ว่าด้วยความสามารถในการเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการวิจัย การใช้ซอฟต์แวร์และทรัพยากรออนไลน์ใน

สาขาวิชา การประเมินสารสนเทศ จรรยาบรรณในการใช้สารสนเทศ การเขียนการอ้างอิงและบรรณานุกรม และการใช้โปรแกรมจัดการบรรณานุกรม เช่น โปรแกรม EndNote เป็นต้น

2.5 ทักษะด้านการเผยแพร่ (Publish literacy) ว่าด้วยความสามารถในการนำเสนอสารสนเทศ ทั้งที่เป็นรายงานและสื่อประสม ตลอดจนการจัดการเอกสาร การจัดการสารสนเทศ และการนำเสนอด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. กระบวนการเรียนการสอน ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา แนวโน้มการศึกษาโลกได้ปรับเปลี่ยนมาสู่ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist learning theory) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์สร้างความรู้และความหมายจากประสบการณ์ของตน ทฤษฎีนี้ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จากเดิมที่เน้นผู้สอนและการสอนมาสู่การเน้นผู้เรียนกับวิชาที่เรียน ผู้สอนและเพื่อนนักเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นพลวัต ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสนทนา อภิปราย ศึกษาค้นคว้า แบ่งปัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ระหว่างกัน มีโอกาสคิดพิจารณาไตร่ตรองประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมซึ่งจะนำไปสู่การตรวจสอบ ปรับเปลี่ยน ขยาย และสร้างสรรค์ความคิดและความรู้ต่าง ๆ ผู้สอนมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา ผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวก กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน การเรียนรู้แนวนี้เน้นการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ (Resource-based learning) และการเรียนรู้ด้วยวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Inquiry-based learning) ผู้เรียนจึงต้องเป็นผู้รู้สารสนเทศ กล่าวได้ว่าในขณะที่การรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตามทฤษฎี กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวก็เอื้อต่อการสร้างการรู้สารสนเทศด้วย

การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษามีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสอนการรู้สารสนเทศในสภาพแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์

การสอนการรู้สารสนเทศมีมานานแล้วไม่น้อยกว่า 40 ปี โดยรู้จักกันในนามของการสอนการใช้ห้องสมุด (Library instruction) การสอนบรรณานุกรม (Bibliographic instruction) และการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ (User education) ซึ่งเน้นทักษะการใช้เครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ เช่น บัตรรายการ วรรณกรรม สารระสังเขป เพื่อค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการทำรายงานหรือแบบฝึกหัดในรายวิชาต่าง ๆ วิธีการสอนส่วนใหญ่ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้คือ การนำชมห้องสมุด การบรรยาย การฝึกอบรมการใช้เครื่องมือค้นหาสารสนเทศ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้สอน เป็นการสอนที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาทั้งหมด นอกจากจะมีความร่วมมือระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับบรรณารักษ์ อย่างไรก็ตามการสอนการรู้สารสนเทศดังกล่าวได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนตามกาลเวลา โดยการขยายเนื้อหาครอบคลุมทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะการใช้ห้องสมุด และการจัดหลักสูตรการสอนการรู้สารสนเทศในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังพบว่าสาเหตุจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่สถาบันบริการสารสนเทศจัดให้บริการผ่านทาง

อินเทอร์เน็ตได้จากทุกหนทุกแห่งที่มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน ห้องสมุด และศูนย์สารสนเทศชุมชน ประกอบกับการส่งเสริมแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมสารสนเทศ จึงทำให้สารสนเทศมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นทั้งในชีวิตส่วนตัว การเรียน การทำงาน และสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องข้องในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ เช่น บรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ครู อาจารย์ นักการศึกษา ผู้บริหารองค์กร หน่วยงาน และชุมชนจึงพยายามนำเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการสอนการรู้สารสนเทศ โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. การเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Learning/ E-Learning)

เป็นการนำเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางไกล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่หลากหลาย เช่น ATutor, Adobe, eFront, LAMS และ Moodle เป็นต้น ในการสร้างบทเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบฝึกหัดแบบทดสอบ และใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การลงทะเบียนเรียน การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการประเมินผลการเรียนการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในหลาย ๆ ประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่แข็งแกร่ง เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ และออสเตรเลีย เป็นต้น นอกจากวงการศึกษาแล้วสถาบัน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ยังได้นำการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการฝึกอบรมบุคลากรด้วย เนื่องจากมีข้อได้เปรียบหลายประการ เช่น เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการศึกษาในระบบ และไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามต้องการ และเทคโนโลยีช่วยให้การผลิต เผยแพร่ และเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศประกอบการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นไปโดยสะดวก นอกจากนั้นเทคโนโลยียังช่วยให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นไปได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคล บุคคลและกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม ด้วยการสื่อสารหลายช่องทาง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. การสอนการรู้สารสนเทศทางออนไลน์

ปัจจุบันในสภาพแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันบริการสารสนเทศ เช่น ห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศตระหนักดีว่า การใช้บริการสารสนเทศกระทำได้อย่างสะดวกสบายผ่านเครือข่ายโดยผู้ใช้ไม่ต้องเดินทางมาห้องสมุด จากการสำรวจของสมาคมห้องสมุดทางการวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of Research Libraries. 2003: Online) แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ใช้ที่เข้าใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดทางการวิจัยผ่านเว็บไซต์เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ในขณะที่โอซีแอลซี (OCLC. 2005: 1) สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้ออนไลน์ในประเทศออสเตรเลีย แคนาดา อินเดีย สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างนี้ประกอบด้วยเพศหญิงและชายที่มีอายุระหว่าง 14-65 และสูงกว่า เป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและคุ้นเคยกับแหล่งสารสนเทศทางออนไลน์ ผลการสำรวจพบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ทราบว่าห้องสมุดมีสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการด้วย

จากผลการสำรวจทั้งสองเรื่องสนับสนุนบทบาทของห้องสมุดในการสอนหรือส่งเสริมการรู้สารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ เพื่อให้บริการแก่นักศึกษาทางไกลและผู้ใช้ที่เข้าถึงบริการห้องสมุดจากที่ต่าง ๆ ได้แก่ การแนะนำบริการห้องสมุดและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ วิธีการสืบค้นสารสนเทศ การฝึกอบรมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ การค้นคว้าวิจัย การอ้างอิงทางบรรณานุกรม และการบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยทำเป็นบทเรียนออนไลน์ พร้อมด้วยแบบทดสอบสำหรับผู้เรียน และแบบประเมินบทเรียน รวมถึงการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ และโทรศัพท์เป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับบรรณารักษ์ ตัวอย่างการสอนการรู้สารสนเทศดังกล่าว มักปรากฏบนเว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรการศึกษาทางไกล เช่น ห้องสมุดเออร์ไวน์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (University of California. Irvine Libraries. 2015: Online) ได้พัฒนาบทเรียนออนไลน์เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทางวิทยาศาสตร์โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสร้าง การแลกเปลี่ยน และการค้นหาสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์ ตอนที่ 2 แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ และตอนที่ 3 การอ่าน การประเมิน และการอ้างอิงสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อุปกรณ์นี้ด้วยตนเองและทดสอบความรู้ความเข้าใจ ภายในเวลาประมาณ 20 นาที

4. การรู้สารสนเทศกับเทคโนโลยีเว็บ 2.0

เทคโนโลยีดิจิทัลและเวปไซด์ได้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสารสนเทศจำนวนมาก ซึ่งสามารถเผยแพร่และเข้าถึงได้อย่างสะดวกทางอินเทอร์เน็ต ทำให้คนจำนวนมากนิยมใช้อินเทอร์เน็ตแทนห้องสมุด โดยไม่ได้คำนึงว่าสารสนเทศเหล่านั้นมีคุณภาพหรือไม่ การส่งเสริมการรู้สารสนเทศจึงไม่อาจจำกัดขอบเขตอยู่ในห้องสมุด สถาบันการศึกษา แต่ต้องพยายามใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆ เพื่อให้สามารถสื่อสารกับผู้ใช้ในโลกออนไลน์ เทคโนโลยีล่าสุดที่นำมาใช้ในการสอนการรู้สารสนเทศได้แก่ เว็บ 2.0 เทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นพัฒนาการของเทคโนโลยีเวปไซด์และการออกแบบเว็บ มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแบ่งปันสารสนเทศ การทำงานร่วมกันของผู้ใช้ และเพิ่มประโยชน์ใช้สอยของเว็บ ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำกิจกรรมอื่นๆ นอกจากการเรียกใช้สารสนเทศ แนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมเว็บ (Web-culture communities) และการจัดเสนาอบริการบนเว็บ (Web hosting service) การรู้สารสนเทศประกอบด้วย

4.1 เว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Network Sites-SNS) เช่น MySpace,

YouTube, Facebook, LinkedIn ฯลฯ เป็นบริการเว็บที่ให้บุคคลที่เป็นสมาชิกสร้างข้อมูลส่วนตัวขึ้นได้ภายในขอบเขตของระบบ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายทางสังคมของตนเองขึ้นด้วยการเชิญเพื่อนหรือผู้รู้จักคุ้นเคยให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ด้วยวิธีนี้เครือข่ายจะขยายตัวออกไปเรื่อยๆ กลายเป็นชุมชนออนไลน์ที่มีสมาชิกนับล้านโดยอาจมีวัตถุประสงค์ทางสังคม เช่น สื่อสารกับเพื่อน หาเพื่อน ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และต้องการแสดงตัวตน หรือเพื่อทำงาน/ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

4.2 เว็บไซต์แบ่งปันสื่อวิดีโอ (Video Sharing Sites) หมายถึง เว็บไซต์

เช่น YouTube, Google Video ให้โอกาสผู้ผลิตวิดีโอสมัครเล่นเผยแพร่วิดีโอของตน ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าชม ประเมินคุณภาพ ส่งข้อความแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เผยแพร่วิดีโอไปสู่มุมคนอื่น รวมทั้งแลกเปลี่ยนวิดีโอระหว่างกัน นอกจากนี้วิดีโอแล้ว กิจกรรมการแบ่งปันได้ขยายไปถึงสื่ออื่นๆ ด้วย เช่น ไฟล์ดิจิทัลที่เป็นดนตรี เพลง แผ่นภาพ และไฟล์สื่อประสม

4.3 วิกี (Wiki) คือโปรแกรมการสร้างเว็บเพจที่อนุญาตให้ผู้ใช้เข้าไปเขียนหรือ

เพิ่มเติมแก้ไขเนื้อหาได้โดยสะดวก วิกีใช้ประโยชน์ในการสร้างเว็บไซต์สำหรับการทำงานร่วมกัน บริษัทต่าง ๆ นำวิกีไปใช้กับระบบบริหารเนื้อหาและระบบการจัดการความรู้ วิกีที่เป็นที่รู้จักกันดีที่สุดได้แก่ วิกีพีเดีย หรือสารานุกรมเสรี

4.4 บล็อก (Blog) ย่อมาจากเว็บบล็อก (Web Log) เป็นเว็บไซต์ที่บุคคลจัดทำ

ขึ้นเพื่อบันทึกความคิดเห็น บรรยายเหตุการณ์ เผยแพร่ข่าวสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือโฆษณา ผลงาน หรือมีลักษณะเป็นไดอารี่ออนไลน์ บล็อกประกอบด้วยเนื้อหา ภาพ วิดีโอ เสียง และให้ส่วนเชื่อมโยง (Link) ไปสู่บล็อกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้ามาอ่าน โต้ตอบ แสดงความคิดเห็นต่อผู้สร้างบล็อกได้

4.5 เซ็คคันด์ไลฟ์ (Second Life) คือโลกเสมือนสามมิติที่มีลักษณะเป็นเกม

ซึ่งเป็นโปรแกรมบริการของคอมพิวเตอร์แม่ข่าย โดยผู้อยู่อาศัยสามารถซื้อที่ดินเสมือน เมื่อซื้อพื้นที่แล้ว บุคคลหรือกลุ่มก็สามารถสร้างอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในพื้นที่ของตน เซ็คคันด์ไลฟ์เปิดบริการเมื่อ ค.ศ. 2003 ด้วยที่ดินเสมือน 64 เอเคอร์ ต่อมาได้ขยายพื้นที่ไปอย่างกว้างขวาง มีผู้อยู่อาศัยเสมือนจริงเป็นจำนวนล้านจากทั่วโลก บนโลกเสมือนนี้ผู้คนสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นได้ตามฝัน แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ที่มีที่ดินก็สามารถประกอบกิจการ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับในโลกจริง เช่น ทำธุรกิจ โฆษณา การประชาสัมพันธ์ ซื้อขาย ผลงาน จัดการ ริเริ่มสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมไปถึงการให้บริการห้องสมุดด้วย

4.6 อาร์เอสเอส ฟีดส์ (RSS Feed) RSS หรือ Really Simple Syndication

เป็นบริการจัดทำข้อมูลข่าวสารบนอินเทอร์เน็ต โดยใช้ภาษาเอ็กซ์เอ็มแอล (XML) ดึงข่าวจากเว็บต่าง ๆ มาแสดงบนหน้าเว็บเพจ โดยนำมาเฉพาะหัวข้อข่าว ผู้ใช้สามารถคลิกส่วนเชื่อมโยง (Link) ซึ่งแสดงรายละเอียดของข่าวในเว็บต้นฉบับนั้นๆ ด้วยวิธีนี้ ผู้ใช้จึงไม่ต้องไปค้นหาข่าวจากเว็บเช่นที่เคยเป็นมา

4.7 พ็อดแคสต์ (Podcast) เป็นการบันทึกการวิทยุกระจายเสียงหรือวิดีโอ

ในระบบดิจิทัลที่จัดทำไว้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับดาวน์โหลดโดยอัตโนมัติ เข้าไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องเล่นออดิโอส่วนบุคคล เช่น MP3, iPod โดยผู้ใช้สมัครเป็นสมาชิก ในปัจจุบัน

การใช้พ็อดแคสต์ไม่ได้จำกัดเฉพาะความบันเทิงอย่างเดียว แต่นำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา เช่น นำรายการจากวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน การบรรยายระหว่างการทัศนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ การเผยแพร่ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ในวงการสารสนเทศได้นำเทคโนโลยีเว็บ 2.0 มาปรับใช้ โดยเรียกว่า **ไลบรารี 2.0 (Library 2.0)** เพื่อให้บริการสารสนเทศที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้ใช้เข้ามามีส่วนร่วม มีการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับห้องสมุดมากขึ้น การสอนและส่งเสริมการรู้สารสนเทศเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาทดลองใช้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. Blogs

1.1 Information Literacy Webblog (<http://information-literacy.blogspot.com/>) โดย เว็บเบอร์ (Webber. 2015: Online) อาจารย์ภาควิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซฟฟีลด์ (Sheffield University) สหราชอาณาจักร เผยแพร่ข่าว รายงาน และกิจกรรมเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศจากทั่วโลก

1.2 Information Literacy Land of Confusion (<http://www.information-literacy.net/>) โดย ลอเรนเซ็น (Lorenzen. 2015: Online) หัวหน้าแผนกตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ห้องสมุดพาร์ค (Park Library) มหาวิทยาลัยเซ็นทรัลมิชิแกน (Central Michigan University) สหรัฐอเมริกา บล็อกนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ห้องสมุด การสอนการใช้ห้องสมุด วิชาชีพบรรณารักษ์ การรู้สารสนเทศ การศึกษา และโปรแกรมการค้นหาล็อกเหล่านี้จะเชื่อมโยงกันและกันและเชื่อมโยงไปสู่บล็อกอื่นๆที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

2. Social-networking Sites

2.1 มหาวิทยาลัยแมรี่ วอชิงตัน (Mary Washington University. 2015: Online) นำเสนอวีดิทัศน์เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Discover Information Literacy) ความยาว 8.02 นาที ผ่าน YouTube (<http://www.youtube.com/watch?v=JWzigkpR7yg>)

2.2 โครงการวีดิทัศน์ มหาวิทยาลัยวินนาแห่งรัฐมินเนโซตา (Winona State University. 2015: Online) นำเสนอวีดิทัศน์นำชมห้องสมุด Darrell Krueger Library ความยาว 1.33 นาที ผ่าน YouTube (http://www.youtube.com/watch?v=Jv1r_JWEFAA) นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปยังวีดิทัศน์อีกหลายเรื่องที่น่าสนใจห้องสมุดอื่นๆ ตลอดจนวิธีค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ

2.3 ห้องสมุดประชาชนแห่งเดนเวอร์ มลรัฐโคโลราโด (Denver Public Library. 2015: Online) ได้จัดพื้นที่ซึ่งเรียกว่า eVolver-Denver Public Library Teens ใน MySpace (http://www.myspace.com/denver_evolver) เพื่อดึงดูดวัยรุ่นให้มาใช้ห้องสมุด โดยแนะนำบริการห้องสมุด และกิจกรรมที่สนุกสนานสำหรับวัยรุ่น แนะนำหนังสือ ดนตรี และภาพยนตร์ มีบริการให้ความช่วยเหลือในการทำบ้าน การทำรายงาน และการฝึกหัดทำข้อสอบต่าง ๆ

3. Virtual World: Second Life

3.1 ศูนย์การวิจัยการรู้สารสนเทศ มหาวิทยาลัยเซฟฟิลด์ (Sheffield University. Centre for Information Literacy Research. 2015: Online) ได้ซื้อพื้นที่ในโลกเสมือนสามมิติเซ็คคันด์ไลฟ์ ซึ่งเรียกว่า Infolit iSchool สอนการรู้สารสนเทศ เช่น การเรียนด้วยวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระบวนการค้นคว้าวิจัยในโลกเครือข่าย (<http://networkd-inquiry.pbwiki.com/About-LTEA2008-in-Second-Life>) นอกจากนี้ยังใช้เป็นที่พักประชุม อภิปราย จัดนิทรรศการ และกิจกรรมต่าง ๆ ว่าด้วยการรู้สารสนเทศ

3.2 ระบบห้องสมุดพันธมิตร (The Alliance Library System) มลรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา และโอपाल (OPAL-Online Programming for All Libraries) (The Alliance Library System; & OPAL. 2015: Online) ได้ร่วมมือกันสร้างพื้นที่เรียกว่า Info Island ขึ้นในเซ็คคันด์ไลฟ์ โดยมีจุดหมายที่จะส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและบริการห้องสมุดทางออนไลน์ให้แก่ประชาชนผู้อาจจะไม่เคยใช้ห้องสมุดในโลกจริง โดยมีสภาพเหมือนกับห้องสมุดจริง ๆ คือ ประกอบด้วยทรัพยากรสารสนเทศ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หนังสือเสียง มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ การฝึกอบรม การประชุม การแสดงนิทรรศการ นอกจากนั้นแล้ว ยังประกอบด้วยศูนย์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ ห้องแสดงภาพ ห้องแสดงคอนเสิร์ต และหอประชุมกลางแจ้ง Info Island ได้รับความร่วมมือจากบรรณารักษ์จากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่อาสาสมัครให้บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าในโลกเสมือน

4. Wikis

4.1 Eisenhower Information Literacy (<http://eisenhowerinfolit.pbwiki.com>) เป็นวิกิเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศสำหรับห้องสมุดโรงเรียนไอเซ็นฮาวเออร์ (Eisenhower School Library. 2015: Online)

4.2 Alkek Library Information Wiki (http://alkek.library.txstate.edu/wiki/index.php?title=Alkek_Library_Information_literacy_Wiki) เป็นวิกิเกี่ยวกับการสอนการรู้สารสนเทศและบริการที่เกี่ยวข้องในด้านนี้ของมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐเท็กซัส (Texas State University. 2015: Online)

5. Podcasts

5.1 ACRL Insider-Podcasts (<http://feedburner.com/acrilinsiderpodcasts>) สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดทางการวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association College and Research Libraries. 2015: Online) จัดทำพ็อดแคสต์ในหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิชาชีพ รวมทั้งการรู้สารสนเทศ

5.2 ห้องสมุดอัลเดน มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio University. Alden Library. 2015: Online) จัดทำพ็อดแคสต์การนำชมห้องสมุดในหลายภาษา เช่น สวาฮีรี ญี่ปุ่น แมนดาริน สเปน โปรตุเกส มาเลย์ และอาราบิก เป็นต้น (http://www.library.ohiou.edu/podcasts/?page_id=14) นักศึกษาสามารถดาวน์โหลด iPod ได้ตามต้องการ โดยห้องสมุดมี iPod ให้ยืม

6. RSS Feeds

LIBWORM (2015: Online) เป็นโปรแกรมสืบค้นที่รวบรวม อาร์เอสเอสฟีด ทั่วประเทศประมาณ 1,400 รายการ และปรับให้ทันสมัยอยู่เสมอ LIBWORM เสนอหัวข้อข่าวที่หลากหลาย ในวิชาชีพบรรณารักษ์ รวมทั้งการรู้สารสนเทศ สามารถเข้าใช้ได้ที่ <http://www.libworm.com/rss/librarianqueries.php>

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็น ความพยายามของนักวิชาชีพสารสนเทศ ในการนำเทคโนโลยีใหม่ล่าสุดที่มีอยู่มาใช้ในการสอนการรู้สารสนเทศ โดยนำข้อดีของเทคโนโลยี มาใช้ประโยชน์เพื่อช่วยให้บทเรียนออนไลน์เพิ่มมิติทางภาพและเสียง ส่งเสริมให้การเรียนรู้ มีลักษณะเป็นพลวัต ส่วนประสิทธิภาพการเรียนการสอนจากเทคโนโลยีเว็บ 2.0 นั้นขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น การใช้บล็อกนั้น เหมาะสำหรับการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าว ความคิด ความก้าวหน้า แต่อาจารย์ผู้สอนหรือบรรณารักษ์สามารถนำบล็อกมาใช้สอน ให้นักศึกษาทำบันทึกที่ระหว่างกระบวนการวิจัย (Research log) ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เป็นช่องทาง การสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการวิจัย การใช้วิกิ นั้น มีประโยชน์ต่อการสร้าง และสอนบทเรียนทางออนไลน์ โดยสามารถเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้าง พ็อดแคสต์เกี่ยวกับทักษะการใช้ห้องสมุดและสารสนเทศ กลยุทธ์ในการสืบค้นฐานข้อมูล หรือการ ค้นหาสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการอ้างอิงสารสนเทศ ช่วยเพิ่มมิติทางภาพและเสียง ให้กับบทเรียนออนไลน์ ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และเมื่อนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ เครือข่ายสังคม ก็เป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทักษะสารสนเทศไปสู่บุคคลทั่วไปที่อินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ตลอดจนบุคคลที่ไม่ใช้ห้องสมุดหรือไม่สะดวกที่จะใช้บริการห้องสมุด ส่วนการสอนการรู้สารสนเทศในโลกเสมือนเช่นคันทรีไลฟนั้น เว็บเบอร์ (Webber. 2008: Online) อธิบายว่า มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับที่สอนในโลกจริง คือมุ่งเน้นการแก้ปัญหา เน้นแนวทางการเรียนรู้ ด้วยวิธีตั้งคำถามและศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบ สิ่งที่แตกต่างกันคือวิธีการเรียนรู้ ซึ่งในโลก แห่งความจริงนั้น เน้นตำราและวิธีค้นหา (Searching) แต่ในโลกเสมือนเน้นการสำรวจเลือกดู (Browsing) และการพบสารสนเทศโดยบังเอิญ (Encountering) ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสภาพสารสนเทศ ที่ไม่มีระเบียบ ต่างจากการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดในโลกจริงที่เป็นระบบ นอกจากนี้การเรียนรู้ ในโลกจริงมีลักษณะเฉพาะบุคคล ในขณะที่โลกเสมือนเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การสังเคราะห์ สารสนเทศจากหลายๆ แหล่งจากในโลกเสมือนและอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเน้นการมีส่วนร่วม ในการอภิปราย ติดตาม การตัดสินใจ และการสรุปประเด็น

การสอนการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย

การสอนการรู้สารสนเทศในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย มี 2 แบบ คือ การจัดการสอนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการนั้นอาจจัดเป็นรายวิชาในหลักสูตร ซึ่งอาจจัดให้เป็นรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปที่มีลักษณะเป็นรายวิชาบังคับหรือวิชาเลือก เช่น 1) รายวิชา มศว 141 ทักษะการรู้สารสนเทศ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) รายวิชา 000130 ทักษะการรู้สารสนเทศ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนการจัดการสอนอย่างไม่เป็นทางการ อาจจัดการสอนในลักษณะการฝึกอบรมโดยห้องสมุดของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ จากผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าแต่ละแห่งมีการจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสอนการรู้สารสนเทศของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากงานวิจัยของจินดารัตน์ เบอรพันธุ์ และคณะ (2554: 2-17, 2-20) สรุปได้ว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมให้นักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้รู้สารสนเทศ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้มีความพร้อมในการประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข วิธีดำเนินการส่งเสริมการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทั้งการสอนเป็นรายวิชา การสอนโดยมีเนื้อหาเพียงบางส่วนในรายวิชา และการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสอนเป็นรายวิชา หมายถึง การจัดสอนเป็นรายวิชาทางด้านการค้นคว้าสารสนเทศโดยตรงในแต่ละคณะ ตัวอย่างเช่น การค้นคว้าและการเขียนรายงานเชิงวิชาการ การเขียนรายงานเชิงวิชาการ เป็นต้น

คณะอักษรศาสตร์ได้เปิดสอนรายวิชา การค้นคว้าและการเขียนรายงานเชิงวิชาการ เป็นรายวิชาเลือกหมวดการศึกษาทั่วไปกลุ่มมนุษยศาสตร์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะต่าง ๆ ยกเว้นนักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ และเปิดรายวิชา การค้นคว้าและการเขียนรายงานแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ เนื้อหาของทั้งสองรายวิชาเป็นการสอนให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการค้นคว้าวิจัย การเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุด วิธีการสืบค้นข้อมูล การใช้เครื่องมือช่วยค้น การจดบันทึกเพื่อการเขียนรายงาน และการนำเสนอรายงานโดยมีการอ้างอิงและลงบรรณานุกรมอย่างถูกต้องตามรูปแบบมาตรฐานของการเขียนรายงานเชิงวิชาการ

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีเปิดสอนรายวิชา การเขียนรายงานเชิงวิชาการ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในคณะ เนื้อหาของรายวิชาประกอบด้วย วิธีใช้ทรัพยากรสารสนเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศ วิธีการวิจัยเบื้องต้น การจดบันทึก การรวบรวม บรรณานุกรม และการเขียนเชิงอรรถ วิธีการเขียนที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลและอ้างเหตุผล การใช้ ถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจนในการใช้ภาษา และการจัดทำรายงานโดยใช้คอมพิวเตอร์ ประมวลข้อมูล

คณะรัฐศาสตร์เปิดสอนรายวิชา ทักษะการค้นคว้าทางสังคมศาสตร์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในคณะ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่อง พื้นฐานในการคิดและการเขียน วิธีการ ค้นคว้าในห้องสมุด การทำรายงาน การอ้างอิง และการพัฒนาทักษะในการเขียน

ส่วนคณะศิลปกรรมศาสตร์เปิดสอนรายวิชา การวิจัยและการเขียนรายงาน แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในคณะ เช่นกัน เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย วิธีวิจัยและระเบียบ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการวิจัยโดยทั่วไป และที่สอดคล้องกับงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ แขนงต่าง ๆ แหล่งวิชาการต่าง ๆ พร้อมทั้งหลักเกณฑ์การฝึกหัดเขียนโครงการค้นคว้าวิจัยและ เขียนรายงานทางศิลปกรรมศาสตร์

2. การสอนโดยมีเนื้อหาเพียงบางส่วนในรายวิชา มีลักษณะการจัดสอนโดย สอดแทรกหัวข้อหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศ ไว้เป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาที่เป็นโครงการและรายวิชาทางด้านทักษะการวิจัย ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์เปิดสอน รายวิชาการเสนอโครงการ คณะทันตแพทยศาสตร์เปิดสอนรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางทันตกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มีการสอนรายวิชาการเตรียมวิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์เปิดสอน รายวิชาวิธีวิทยาการวิจัย เป็นต้น โดยการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สอนจะมีกา มอบหมายงานให้นักศึกษาทำโครงการ รายงาน หรือภาคินิพนธ์ เพื่อให้นักศึกษาได้ค้นคว้าด้วย ตนเอง นักศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการค้นหาและใช้สารสนเทศเพื่อให้ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอนประจำรายวิชาได้ดียิ่งขึ้น

3. การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด นอกจากการเปิดสอนเป็นรายวิชาแล้ว ศูนย์วิทยทรัพยากร และห้องสมุดคณะต่าง ๆ ถือเป็นหน่วยงานบริการสารสนเทศที่มีบทบาทหน้าที่ โดยตรงในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศผ่านบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้น เช่น การปฐมนิเทศ การใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาใหม่ทุกปีการศึกษา การอบรมการสืบค้นฐานข้อมูล การอบรมการใช้ โปรแกรม EndNote เป็นต้น การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดเป็นการแนะนำนักศึกษาให้รู้จักวิธีการ ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการจากทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด และแนะนำนักศึกษาให้เข้าใจระบบ การจัดเก็บและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศผ่านเครื่องมือสืบค้น เช่น รายการออนไลน์ ทรัพยากรนี้ สารสนเทศ บรรณานุกรม เป็นต้น ศูนย์วิทยทรัพยากร จัดการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด เป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม

การสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากงานวิจัยของวราพรธณ อภิศุภะโชค และดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ (2554: 19-21) สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้ระบบการศึกษาตามหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปกติจำแนกเป็นหลักสูตร 4 ปี หลักสูตร 5 ปี (ได้แก่ หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต) และหลักสูตร 6 ปี (ได้แก่ หลักสูตรสัตวแพทยศาสตรบัณฑิต) การแบ่งระยะเวลาการศึกษาเป็นทวิภาค คือ 1 ปีการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา มีเวลาเรียนประมาณ 15 สัปดาห์ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยอาจเปิดการเรียนการสอนภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นภาคการศึกษาไม่บังคับได้ โดยใช้เวลาเรียนประมาณ 6 สัปดาห์ และจัดชั่วโมงเรียนให้เท่ากับภาคการศึกษาปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่สนใจใคร่เรียนรู้ได้ศึกษาเพิ่มเติมด้วย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีวิธีสอนการรู้สารสนเทศ 2 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การสอนโดยภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดสอนรายวิชาเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศ มี 2 รายวิชา ได้แก่

1.1 รายวิชา 0371 111 การใช้ทรัพยากรห้องสมุด (Use of Library Resources) เป็นวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 1 หน่วยกิต โดยมีชั่วโมงการบรรยาย 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรห้องสมุด และรู้วิธีจัดเก็บสารสนเทศ ใช้เครื่องมือช่วยค้นประเภทต่าง ๆ และนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย ห้องสมุดทั่วไป ทรัพยากรห้องสมุด สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หนังสือและส่วนประกอบ วารสาร เครื่องมือช่วยค้นหนังสือและวารสารในห้องสมุดฐานข้อมูลทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ การเขียนการอ้างอิง และการเขียนบรรณานุกรม

1.2 รายวิชา 0371 411 การสืบค้นเอกสารและบรรณานุกรม (Document Retrieval and Bibliography) เป็นวิชาเลือก จำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีชั่วโมงการบรรยาย 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจทรัพยากรสารสนเทศ วิธีการสืบค้นโดยใช้เครื่องมือช่วยค้น วิธีการตรวจเอกสารและการอ้างอิง วิธีการรวบรวมและการเขียนบรรณานุกรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาขั้นสูงได้ เนื้อหาที่สอนประกอบด้วย ความสำคัญและความจำเป็นของการสืบค้นเอกสาร ประเภทและชนิดของสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศ หลักและวิธีการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ หลักและวิธีการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ เครื่องมือช่วยค้น การประยุกต์ใช้สารสนเทศ และเอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

2. การสอนโดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จัดให้มีบริการสอน การรู้สารสนเทศ โดยจัดบรรณารักษ์เป็นวิทยากรสอน/แนะนำการใช้ห้องสมุดและการสืบค้นข้อมูล จากฐานข้อมูล และใช้สถานที่ห้องฝึกอบรมสำนักหอสมุด หรือตามห้องที่คณะ/สถาบันจัดเตรียมไว้ให้ รูปแบบการสอนและแนะนำ มีทั้งการบรรยายพร้อมสาธิต การบรรยายและอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 โปรแกรมอบรมการรู้สารสนเทศ เป็นโปรแกรมที่จัดให้มีการสอนตลอดทั้งปี เนื้อหาที่อบรม ได้แก่ การแนะนำห้องสมุด เทคนิคการสืบค้นทรัพยากรห้องสมุด เทคนิคการสืบค้น วิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม การจัดการรูปแบบบรรณานุกรมด้วยโปรแกรม EndNote การสืบค้น ฐานข้อมูลสาขาสังคมศาสตร์ การสืบค้นฐานข้อมูลสาขาวิทยาศาสตร์ และ Library Orientation for International Students (สำหรับนักศึกษาในหลักสูตรนานาชาติ) โดยแต่ละโปรแกรมจะกำหนดวัน และเวลาการอบรมที่แน่นอนไว้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียน แก่ไขและยกเลิกการลงทะเบียน โปรแกรมที่ต้องการได้ผ่านทางเว็บไซต์ของห้องสมุด

2.2 การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดให้มีบริการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด ในช่วงเปิดภาคเรียนในภาคต้นของทุกปีการศึกษา

2.3 การสอนการสืบค้นฐานข้อมูล สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดให้มีบริการสอนการสืบค้นฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับ โดยจะจัดในช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เช่น การสอนตามรายวิชาที่อาจารย์ขอมา

การสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร (2554: 11-14) สรุปว่า วิชาการรู้สารสนเทศเริ่มเปิดสอนครั้งแรกในมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี 2545 ซึ่งรับผิดชอบโดย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเป็นการปรับปรุงและพัฒนามาจากวิชาเดิม คือ รายวิชา 412 102 ห้องสมุดและวิธีค้นคว้า (Libraries & Information Searching Method) 2(2-0-1) ซึ่งเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ สำหรับวิชาที่ปรับปรุงใหม่ใช้ชื่อวิชาว่า 412 102 การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) 2 (2-0-4) มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ให้ความสำคัญกับวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับที่ 351/2544) เรื่อง นโยบายการจัดการรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และในการประชุมสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นครั้งที่ 2/2547 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2547 ได้มีมติการจัดการวิชาศึกษาทั่วไป คือ 1) ให้กำหนดกรอบรายวิชาศึกษาทั่วไปในทุกหลักสูตรระดับปริญญาตรี ต้องสอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป 2) ให้พัฒนารายวิชาศึกษาทั่วไปให้มีเนื้อหาเชิงบูรณาการ และจัดเป็นรายวิชากลางของมหาวิทยาลัย และ 3) ให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงได้จัดตั้ง สำนักวิชาศึกษาทั่วไปขึ้นเพื่อจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปที่พัฒนาขึ้น จำนวน 22 รายวิชา โดยแบ่งตามกลุ่มวิชา คือ 1) กลุ่มวิชา ภาษาอังกฤษ 5 รายวิชา 2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 11 รายวิชา และ 3) กลุ่ม คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 6 รายวิชา โดยเริ่มมีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2549 สำหรับรายวิชา 000 130 ทักษะการรู้สารสนเทศ 3 (3-0-6) จัดอยู่ในกลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยจัดให้เปิดสอนทั้งสองรายวิชา คือ วิชา 412 102 การรู้สารสนเทศ และ วิชา 000 130 ทักษะการรู้สารสนเทศ กล่าวคือ วิชา 412 102 ยังคงเปิดสอน ให้กับนักศึกษาสำหรับหลักสูตรเดิมของคณะต่าง ๆ ที่ยังกำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนรายวิชานี้ ทั้งนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร (ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เดิม) ซึ่งหลังจากที่คณะมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ก็ เปลี่ยนเป็น รายวิชา 000 130 ทักษะการรู้สารสนเทศ แทน ส่วนรายวิชา 000 130 ทักษะการรู้ สารสนเทศ เปิดสอนให้กับนักศึกษาสำหรับหลักสูตรของคณะต่าง ๆ ที่มีการปรับปรุงใหม่ โดย สำนักวิชาศึกษาทั่วไปเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ รายวิชาการรู้สารสนเทศทั้ง 2 รายวิชา จัดเป็น รายวิชาบังคับของหลักสูตร ดังนี้

1. รายวิชา 412 102 การรู้สารสนเทศ จำนวน 2 หน่วยกิต จัดเป็นรายวิชา บังคับของหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สำหรับ หลักสูตรเดิมที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุง) เปิดสอนทั้ง 2 ภาคการศึกษา คือ ภาคต้นและภาคปลาย จัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ รายวิชานี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของการรู้สารสนเทศ การวิเคราะห์ ความต้องการสารสนเทศ การเลือกแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสารสนเทศ การเรียบเรียงและนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีสอนหลากหลาย ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การทำแบบฝึกหัด การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ส่วนการวัด และการประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย การสอบ การประเมินจากแบบฝึกหัด การทำงาน ที่มอบหมาย การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการนำเสนอผล การศึกษาค้นคว้า

2. รายวิชา 000 130 ทักษะการรู้สารสนเทศ จำนวน 3 หน่วยกิต จัดเป็น รายวิชาบังคับของหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สำหรับ หลักสูตรที่มีการปรับปรุงใหม่ โดยใช้โครงสร้างรายวิชาศึกษาทั่วไป ของสำนักวิชาศึกษาทั่วไป) เปิดสอนทั้ง 2 ภาคการศึกษา คือ ภาคต้นและภาคปลาย จัดการเรียนการสอนโดยอาจารย์

จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และรวมถึงอาจารย์บางส่วนจากกลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ด้วย รายวิชานี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา การให้ความหมายและการวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศ การเลือกแหล่งสารสนเทศ กลยุทธ์การค้นหาและทักษะการค้นหาสารสนเทศ การประเมินคุณค่าของสารสนเทศ การวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ การเรียบเรียงและนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้วิธีสอนหลากหลาย ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การทำแบบฝึกหัด การอภิปราย การทำงานกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ส่วนการวัดและการประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย การสอบ การประเมินจากแบบฝึกหัด การทำงานที่มอบหมาย การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

การสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากงานวิจัยของปิยะภัสร์ จารุสวัสดิ์ ปราณี วงศ์จำรัส และกุลจันทร์ ธนพรธณ (2554: 43-45) สรุปว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีวิธีการสอนการรู้สารสนเทศ 2 วิธี คือ การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด และการสอนเป็นรายวิชา ซึ่งทั้ง 2 วิธี มุ่งเน้นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด ดำเนินการโดยสำนักหอสมุดและห้องสมุดคณะ โดยสำนักหอสมุดทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอบรมแนะนำการใช้ห้องสมุดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในช่วงต้นภาคการศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้ ความสามารถของนักศึกษาในการใช้บริการพื้นฐานต่าง ๆ ของสำนักหอสมุด และพัฒนาทักษะการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ของห้องสมุด ให้เกิดความคุ้นเคยด้านสถานที่ การบริการ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยให้นักศึกษาแสดงความจำนงเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 5 คนขึ้นไป บรรณารักษ์เป็นผู้บรรยายและสาธิตการสืบค้นสารสนเทศด้วยคอมพิวเตอร์ และให้นักศึกษาลงมือสืบค้นด้วยตนเอง

สำหรับการบริการและการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สำนักหอสมุดจัดให้มีบริการส่งเสริมทักษะการใช้สารสนเทศ และจัดอบรมการรู้สารสนเทศอย่างต่อเนื่องทั้งในห้องสมุดและนอกสถานที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย เช่น การแนะนำห้องสมุด การสอนหลักการค้นหาข้อมูล การค้นหาข้อมูลห้องสมุด การทำรายการอ้างอิงและบรรณานุกรม โดยกำหนดให้ขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

สำหรับห้องสมุดคณะ มีส่วนร่วมในการสอนการใช้สารสนเทศ เช่น ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จัดการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (Library Orientation) ให้นักศึกษาแพทยศาสตร์ ชั้นปีที่ 2-5 เพื่อแนะนำการค้นคว้าเอกสารและฐานข้อมูลทางการแพทย์ สำหรับห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ จัดอบรมการสืบค้นสารสนเทศแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

นอกจากนั้นห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มีการจัดบรรณารักษ์กระบวนวิชา (Class Librarian) เพื่อให้ความช่วยเหลือและแนะนำเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด การค้นหาทรัพยากรสารสนเทศแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี และบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้ โดยจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างใกล้ชิดจนจบการศึกษา เป็นต้น

2. การสอนเป็นรายวิชา ในการสอนเป็นรายวิชาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดรายวิชา 2 แบบ คือ จัดสอนเป็นรายวิชาทางด้านการค้นคว้าสารสนเทศโดยตรง และจัดสอนเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาด้านทักษะการวิจัย โดยรวมทักษะการสืบค้นสารสนเทศไว้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา

2.1 คณะที่มีการสอนรายวิชาด้านการค้นคว้าสารสนเทศโดยตรง มี 1 คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์ โดยคณะมนุษยศาสตร์เปิดสอนในรายวิชาการรู้สารสนเทศและการนำเสนอสารสนเทศ โดยคณาจารย์จากสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีการจัดทำบทเรียนออนไลน์เผยแพร่ให้นักศึกษาเข้าใช้บนเว็บไซต์ของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

2.2 คณะที่จัดสอนเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา จัดสอนโดยสำนักหอสมุด โดยนำนักศึกษาเข้าเรียนรู้การใช้สารสนเทศที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดกิจกรรม ได้แก่

- CMUL OPAC (การใช้ห้องสมุด)
- Find information from e-Database (การสืบค้นฐานข้อมูล)
- EndNote Web (โปรแกรมจัดการทางบรรณานุกรมเอ็นดีโน้ตเว็บ)
- Smart thesis (การสืบค้นฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์)

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีรายวิชาที่เข้าร่วม 4 คณะ ได้แก่

- คณะเทคนิคการแพทย์ สอนในรายวิชา “ระเบียบการวิจัยทางคลินิก
กายภาพบำบัด”

- คณะวิทยาศาสตร์ สอนในรายวิชา “สัมมนาเคมีอุตสาหกรรม”
- คณะศึกษาศาสตร์ สอนในรายวิชา “การศึกษากับการพัฒนา”
- คณะมนุษยศาสตร์ สอนในรายวิชา “ประวัติศาสตร์อเมริกัน”

2.3 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีรายวิชาที่เข้าร่วม คือ

- คณะสังคมศาสตร์ สอนในรายวิชา “การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยทาง
ภูมิศาสตร์”

- คณะศึกษาศาสตร์ สอนในรายวิชา “การวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยทาง
หลักสูตร และการสอน”

- คณะมนุษยศาสตร์ สอนในรายวิชา “ระเบียบวิธีวิจัย” ในสาขาภาษาอังกฤษ

2.4 จัดโครงการสอนโดยเชิญอาจารย์จากสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สอนในโครงการ “การทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ประจำปีการศึกษา 2550”

ในหัวข้อ “การเขียนวิทยานิพนธ์อย่างไรให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์” สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา และสาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์

2.5 เชิญบรรณารักษ์ร่วมสอนในรายวิชา ได้แก่

- บรรณารักษ์คณะแพทยศาสตร์ ร่วมสอนกับงานเวชสารสนเทศในรายวิชา “คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ” ในหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยทางการแพทย์ (หลักสูตร 1 ปี)

- บรรณารักษ์คณะสัตวแพทยศาสตร์ ร่วมสอนในรายวิชา “ไขปัญหาบูรณาการทางสัตวแพทย์” สำหรับนักศึกษาปี 2-3 สอนการสืบค้น และการเขียนบรรณานุกรม สำหรับนักศึกษาปีที่ 5 และตรวจรูปแบบการเขียนงานวิจัย การอ้างอิงในเนื้อหา และรายการอ้างอิง สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 6

- บรรณารักษ์คณะวิศวกรรมศาสตร์ สอนในรายวิชา “การพัฒนาคุณภาพนักศึกษาด้วยกิจกรรม” ในระดับปริญญาตรี และ “ระเบียบวิธีวิจัยทางวิศวกรรมเครื่องกล” ในระดับปริญญาโท

- บรรณารักษ์คณะมนุษยศาสตร์ สอนในรายวิชา “มนุษย์กับการแสวงหาความรู้”

การสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

จากงานวิจัยของนฤมล รักษาสุข (2554: 9-12) สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีวิธีการสอนการรู้สารสนเทศ 2 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสอนในรายวิชา การสอนการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารียังมีได้ดำเนินการอย่างจริงจัง กล่าวคือ ไม่มีการเปิดสอนรายวิชาการรู้สารสนเทศโดยตรงหรือบูรณาการความรู้และทักษะด้านการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ หากมีเพียงแต่การกล่าวถึงเรื่อง การรู้สารสนเทศในบางรายวิชา เช่น วิชาผู้ใช้สารสนเทศ (Information Users) ซึ่งเป็นวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาหลักสูตรสารสนเทศศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศในบางรายวิชา ได้แก่ รายวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ (Use of Computer and Information) และรายวิชาการคิดการค้นคว้าและการใช้เหตุผล (Logical Thinking) ซึ่งเป็นรายวิชาพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

2. การสอนโดยศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา (ศบส.) เป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่มีภารกิจด้านหนึ่งคือ การจัดบริการห้องสมุด โครงสร้างหน่วยงานของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาได้ถูกกำหนดให้มีฝ่ายส่งเสริมการรู้สารสนเทศเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมทักษะการรู้

สารสนเทศของนักศึกษา ซึ่งฝ่ายส่งเสริมการรู้สารสนเทศได้จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ สำหรับนักศึกษา คณาจารย์และพนักงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมการใช้ห้องสมุดสำหรับนักศึกษาใหม่ ระดับปริญญาตรี โดยเน้นการใช้ OPAC และบริการต่าง ๆ ของ ศบส.

2.2 หลักสูตรฝึกอบรมการค้นคืนสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสัมมนา โดยแนะนำวิธีการสืบค้นหนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเทคนิคการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ และฐานข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศภายนอก

2.3 หลักสูตรฝึกอบรมการค้นคืนสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาสำหรับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา โดยแนะนำวิธีการสืบค้นหนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สิทธิบัตร มาตรฐาน และเทคนิคการค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ และฐานข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศภายนอก

2.4 หลักสูตรฝึกอบรมการใช้โปรแกรม EndNote เพื่อจัดการรายการอ้างอิง

2.5 หลักสูตรการคัดเลือกวารสารนานาชาติเพื่อการตีพิมพ์และการตีพิมพ์บทความในวารสารนานาชาติ

การสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากงานวิจัยของอารีย์ ชื่นวัฒนา และคณะ (2554: 18-20) สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีวิธีสอนการรู้สารสนเทศ 2 วิธี ดังนี้

1. การสอนโดยสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดโปรแกรมการสอนการรู้สารสนเทศ 3 โปรแกรม คือ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2557: ออนไลน์)

โปรแกรมที่ 1 การสืบค้น OPAC (Online Public Access Catalog) แนะนำวิธีการใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดเพื่อสืบค้นหนังสือ วิทยานิพนธ์ และทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆ

โปรแกรมที่ 2 การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ในเครือข่าย ThaiLIS (Thailand Library Integrated System) แนะนำวิธีการใช้ฐานข้อมูลของเครือข่าย เพื่อสืบค้นบทความ งานวิจัย และเอกสารวิชาการประเภทอื่นๆ

โปรแกรมที่ 3 การใช้โปรแกรม EndNote เพื่อการจัดการบรรณานุกรม และการอ้างอิงในรายงานงานวิจัย วิทยานิพนธ์

2. การสอนเป็นรายวิชาบังคับ การจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ รายวิชา มศว 141 (SWU 141) ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy Skills)

เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี นักศึกษาจะได้เรียนรู้ในปีแรกที่เข้ามาศึกษา กำหนดภาระการเรียนในรายวิชานี้เป็น 3(2-2-5) หน่วยกิต โดยมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้

“ศึกษาความสำคัญของระบบและกระบวนการสื่อสาร พัฒนาทักษะในการสืบค้นและอ้างอิงข้อมูล การใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ และการจัดการความรู้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ โดยตระหนักในจรรยาบรรณ ผลกระทบที่มีต่อบุคคลและสังคม รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในรายวิชาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในยุคสังคมสารสนเทศ
2. เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะขั้นพื้นฐานในการใช้งานและรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อให้ นักศึกษารู้จักแหล่งข้อมูลและสารสนเทศ วิธีการค้นหา การประเมินการนำสารสนเทศไปใช้ได้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยเห็นคุณค่าของสารสนเทศที่มีต่อตนเองและสังคม
4. เพื่อให้ สามารถนำเสนอสารสนเทศด้วยวิธีการและรูปแบบที่ถูกต้องได้อย่างเหมาะสม
5. เพื่อให้ นักศึกษาตระหนักถึงจรรยาบรรณในการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้คณาจารย์ทุกคณะที่จัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาการรู้สารสนเทศให้เข้ากับหมวดวิชาเอกของทุกคณะได้อย่างกลมกลืนและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักศึกษา ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจากบรรณารักษ์ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ส่วนเนื้อหาวิชาทักษะการรู้สารสนเทศ ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการ ตามลำดับต่อไปนี้

- 1) การแนะนำการใช้โปรแกรม ATutor ซึ่งเป็นโปรแกรมการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ 3) ความสำคัญของ ICT ต่อการรู้สารสนเทศ 4) การทำโครงการ: การกำหนดหัวข้อและการเขียนโครงเรื่อง 5) การสืบค้นสารสนเทศด้วย OPAC 6) การนำเสนอโครงการครั้งที่ 1 7) แหล่งสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ (โปรแกรมค้นหาฐานข้อมูลออนไลน์) 8) การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม 9) การนำเสนอโครงการครั้งที่ 2 10) การจัดการเอกสารด้วยโปรแกรม MS Word 11) การนำเสนอสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม MS PowerPoint 12) การแนะนำการทำโครงการระยะที่ 3 13) การจัดการข้อมูล ด้วยโปรแกรม MS Excel 14) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

15) การสื่อสารและความร่วมมือในชุมชนออนไลน์ 16) นักศึกษานำเสนอโครงการครั้งที่ 3

นอกจากเนื้อหา โครงการ แบบฝึกหัด และงานที่ได้รับมอบหมายตามที่กำหนดไว้ในแต่ละสัปดาห์แล้ว สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ยังกำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมการฝึกอบรวมอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยเลือกจากหัวข้อต่าง ๆ ที่สำนักหอสมุดกลาง หอสมุดองค์กรฯ และสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจัดตารางการอบรมไว้ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากบทเรียนออนไลน์บนระบบ ATutor ได้ด้วย

กล่าวโดยสรุป การสอนการรู้สารสนเทศระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ที่สอนเป็นรายวิชา เมื่อนำเอามาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา ที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา มาเทียบเคียง ในภาพรวมพบว่าประกอบด้วยเนื้อหาต่อไปนี้

1. การกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างชัดเจน เช่น การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศ การกำหนดประเด็นปัญหา การกำหนดหัวข้อและการเขียนโครงเรื่อง การระบุและเลือกแหล่งสารสนเทศ
2. การเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น วิธีการวิจัยเบื้องต้น การเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุด วิธีการสืบค้นข้อมูล กลยุทธ์การสืบค้นที่ต้องอาศัยทักษะการใช้เครื่องมือค้น การกำหนดหัวเรื่อง และเลือกคำศัพท์ในการสืบค้น และวิธีการค้นอย่างง่าย หรือค้นหาขั้นสูง
3. การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถบูรณาการสารสนเทศที่เลือกแล้วให้เข้ากับฐานความรู้เดิมและค่านิยมของตนเองได้ เช่น การประเมินสารสนเทศในเรื่องความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ค้นหา ความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความเป็นปัจจุบัน และความครอบคลุมของสารสนเทศ การสังเคราะห์หรือตีความสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้ การจัดบันทึก
4. การใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น วิธีการเขียนที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลและอ้างเหตุผล การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจนในการใช้ภาษา และการจัดทำรายงานโดยใช้คอมพิวเตอร์ประมวลข้อมูล การนำเสนอรายงาน/โครงการ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาขั้นสูง
5. ความสามารถเข้าใจในประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศได้ รวมทั้งเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย เช่น การเขียนบรรณานุกรมและการอ้างอิง การใช้โปรแกรม EndNote เพื่อการจัดการบรรณานุกรม มารยาทเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการรัฐสารสนเทศและการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยงานวิจัยในต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮพเวิร์ธ (Hepworth. 1999: Online) ศึกษาทักษะการรัฐสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง ประเทศสิงคโปร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการทำรายงานในรายวิชาการศึกษาอิสระ และเพื่อให้เข้าใจปัญหาอุปสรรคในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ภาระงาน โดยตั้งคำถามว่านักศึกษาต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ภาระงานลุล่วง และมีวิธีการทำอย่างไร 2) การให้นักศึกษาพูดถึงสิ่งที่อยู่ในความคิดของตนในระหว่างการศึกษาค้นคว้า 3) การสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่นักศึกษาทำ เช่น ระบบสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ และการใช้คำสั่งต่าง ๆ ระหว่างที่ค้นหาสารสนเทศในห้องสมุด ผลการศึกษาพบว่า 1) การระบุหัวข้อ นักศึกษาประสบปัญหาในการทำความเข้าใจกับหัวข้อภายใต้บริบทที่กว้างกว่า จึงไม่สามารถระบุคำต่าง ๆ ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการค้นหาซึ่งจะช่วยให้สามารถค้นหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้ 2) การระบุแหล่งสารสนเทศ โดยทั่วไป นักศึกษาไม่ทราบว่าแหล่งสารสนเทศอันหลากหลายซึ่งตนสามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ นักศึกษาหลายคนไม่เข้าใจการใช้ระบบโอแพ็ค หลายคนไม่เข้าใจว่าสามารถค้นหาบทความวารสารได้จากดรรชนีวารสารสาขาวิชาต่าง ๆ จากซีดีรอม นอกจากนี้ยังไม่ทราบว่าวารสารที่มีคณะกรรมการพิจารณาถ้อยแถลงบทความมีคุณค่ามากกว่าวารสารทั่ว ๆ ไป 3) การพัฒนากลยุทธ์การค้นหา แม้ว่านักศึกษาจะรู้จักตรรกะบูล แต่ก็มีประสบการณ์ในการสร้างกลยุทธ์การค้นหา ไม่รู้ว่าสารสนเทศมีการจัดโครงสร้างอย่างไรในระบบสารสนเทศ และไม่รู้วาระบบสารสนเทศแต่ละระบบทำงานต่างกัน นักศึกษาใช้กลยุทธ์ต่อไปนี้ในระดับต่ำ ได้แก่ ระบบช่วย เทคนิคการตัดคำ คำพ้อง การค้นหาจากจุดเข้าถึงอื่น ๆ นอกเหนือจากผู้แต่งและชื่อเรื่อง ตลอดจนการขยายการค้นหา หรือทำให้การค้นหาแคบลง การค้นหาสารสนเทศที่ตรงกับหัวข้อจึงมีอัตราความสำเร็จต่ำ 4) การค้นหาสารสนเทศในห้องสมุด นักศึกษาไม่คุ้นเคยกับการจัดระบบสารสนเทศในห้องสมุด ทำให้หาสารสนเทศไม่พบ 5) นักศึกษาพบว่าการพัฒนาความเข้าใจความรู้ในเชิงลึกตลอดจนการขยายความเข้าใจจากข้อมูลหรือประสบการณ์ที่มีอยู่เป็นสิ่งท้าทาย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักศึกษามีความสามารถในการดึงสารสนเทศมาใช้ การจดบันทึก การสังเคราะห์สารสนเทศ ตลอดจนการนำเสนอผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการรัฐสารสนเทศแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยบูรณาการการรัฐสารสนเทศเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน

ซีแมนส์ (Seamans. 2002: 112-123) ศึกษาการรัฐสารสนเทศของนักศึกษาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเทค โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับ การแสวงหาและการใช้สารสนเทศ กลยุทธ์การสืบค้น และ

การประเมินสารสนเทศ ทั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดของ The Information Literacy Competency Standards for Higher Education ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความต้องการใช้สารสนเทศในระดับน้อย หากต้องการใช้ก็จะแสวงหาสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ตเนื่องจากให้ข้อมูลที่ทันสมัยโดยใช้โปรแกรมค้นหา นักศึกษาใช้ทรัพยากรและฐานข้อมูลในระดับน้อยเนื่องจากนักศึกษาเห็นว่าใช้ยาก นักศึกษามีทักษะการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและทักษะการใช้สารสนเทศจากการใช้ห้องสมุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเมื่อมีปัญหาในการใช้สารสนเทศจะปรึกษาเพื่อน ผู้ปกครอง นักศึกษาใช้กลยุทธ์การค้นหาโดยเริ่มต้นจากใช้คำเพียง 1 คำในการค้นหา และจะมีการเปลี่ยนคำค้นจนกระทั่งได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ในการค้นหาจะเริ่มต้นโดยกำหนดคำค้นแบบกว้าง ๆ แล้วจึงจำกัดให้แคบลง นักศึกษาประเมินสารสนเทศก่อนจะนำไปใช้อ้างอิง แต่ระดับความลึกซึ่งจะแตกต่างกันไป และจะเลือกใช้สารสนเทศที่นำเสนอข้อมูลตรงกับพื้นความรู้เดิมของตนเอง หากมีปัญหาจะใช้วิธีค้นหาจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

เอลลิสและซาลิสเบอรี (Ellis; & Sallisbury. 2004: Online) ศึกษาพื้นความรู้เกี่ยวกับทักษะการใช้ห้องสมุด แหล่งสารสนเทศที่ใช้ และทักษะทางสารสนเทศของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงการสอนการรู้สารสนเทศ ซึ่งรวมถึงทักษะทางสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากภาควิชาภาษาอังกฤษและการศึกษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ 1) แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ เกี่ยวกับภูมิหลังทางการศึกษา การอบรมทักษะการใช้ห้องสมุด ทศนคติเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศที่ใช้ การทดสอบทักษะเบื้องต้นในการใช้ห้องสมุด 2) การเขียนบันทึกของนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมทักษะการใช้ห้องสมุด โดยให้นักศึกษาเขียนบรรยายประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดก่อนเข้ามหาวิทยาลัย ร้อยละ 52 ได้รับการฝึกอบรมขณะที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา และนักศึกษาร้อยละ 22 ได้รับการฝึกอบรมจากมหาวิทยาลัย โรงเรียน และจากแหล่งอื่น ๆ 2) แหล่งสารสนเทศที่ใช้ การวิจัยพบว่านักศึกษา ร้อยละ 65 ใช้โปรแกรมค้นหาในการค้นหาสารสนเทศมากที่สุด ร้อยละ 24 ใช้ระบบโอแพ็ก (OPAC) ของห้องสมุดมากที่สุด ร้อยละ 7 ใช้ห้องสมุดมากที่สุด และร้อยละ 4 ใช้ฐานข้อมูลวารสารมากที่สุด สรุปได้ว่านักศึกษานิยมใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการค้นหาสารสนเทศ 3) ความเชื่อถือในแหล่งสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักดีว่าสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตนั้นไม่น่าเชื่อถือเสมอไป ในขณะที่นักศึกษามีความเห็นว่า สารสนเทศที่ค้นได้จากระบบโอแพ็กของห้องสมุดมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง และแม้ว่ามีนักศึกษาส่วนน้อยใช้ฐานข้อมูลวารสาร แต่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 24 มีความเห็นว่าสารสนเทศจากฐานข้อมูลวารสารมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

4) ความเข้าใจทักษะเบื้องต้นในการใช้ห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาเพียงร้อยละ 32 ที่สามารถระบุคำสำคัญที่เหมาะสมจะใช้เป็นคำค้น ข้อมูลจากการเขียนบันทึกของนักศึกษาก็ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาไม่คุ้นเคยกับการใช้คำสำคัญในการค้นหาสารสนเทศ นักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่ค่อยเข้าใจการใช้คำเชื่อมบูลเลียน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาร้อยละ 49 ใช้ AND / OR / NOT ในการเชื่อมคำค้น และนักศึกษาร้อยละ 51 ใช้คำเชื่อมบูลเลียนได้อย่างถูกต้อง ในแบบสอบถาม มีนักศึกษาเพียงร้อยละ 13 ที่สามารถใช้เทคนิคการตัดคำในการค้นหาสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง ในการทดสอบว่านักศึกษาสามารถระบุและค้นหาสารสนเทศในรายการเอกสารประกอบการเรียนได้หรือไม่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาประมาณร้อยละ 70 สามารถระบุสารสนเทศได้ถูกต้อง แต่มีเพียงร้อยละ 22 ที่รู้ว่าจะค้นหาสารสนเทศได้จากแหล่งใด ผลการวิจัยชิ้นนี้จึงชี้ให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่ที่เพิ่งเข้ามาเรียนคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ยังขาดทักษะในการใช้ห้องสมุดที่จำเป็นสำหรับการศึกษาวิจัย ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพในการเขียนความเรียงและรายงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรการสอนทักษะการใช้ห้องสมุดเพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการแสวงหาสารสนเทศในสาขาวิชาของตน ซึ่งเน้นให้ใช้แหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย นอกเหนือจากอินเทอร์เน็ต

มิทเทอร์เมเยอร์และควิรอน (Mittermeyer; & Quirion. 2003: Online) ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในรัฐควิเบค ประเทศแคนาดา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางจัดบริการสารสนเทศที่เหมาะสม ตลอดจนเพื่อนำเสนอข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสำหรับใช้เป็นข้อเสนอแนะในการบูรณาการการรู้สารสนเทศเข้ากับหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้วิธีสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ ใน 5 ประเด็น ได้แก่ การระบุแนวคิดสำคัญกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศ ประเภทของสารสนเทศที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการค้นหา และการนำผลการค้นหาไปใช้ แบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 5,281 ชุด แบบสอบถามที่ได้รับคืนและนำไปใช้วิเคราะห์มีจำนวน 3,003 ชุด คิดเป็นร้อยละ 56.9 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาประสบปัญหาในการค้นคืนสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่สามารถระบุแนวคิดสำคัญเพื่อใช้เป็นคำค้น ไม่เข้าใจข้อมูลทางบรรณานุกรม ขาดความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาของโอแพ็ก การใช้ศัพท์ควบคุม ตลอดจนกลยุทธ์การค้นหา 2) นักศึกษาใช้เวลาในการค้นหาข้อมูลอย่างขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากทดลองใช้วิธีการสืบค้นต่าง ๆ โดยไม่ประสบความสำเร็จ การลองผิดลองถูกทำให้เสียเวลามากในการค้นหา และมีเวลาในการอ่านผลการค้นหาน้อย ไม่สามารถบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับฐานความรู้ของตนเองในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ 3) นักศึกษาเสี่ยงต่อการนำสารสนเทศมาใช้โดยไม่ได้อ้างอิงเจ้าของผลงาน เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในการใช้สารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิง

มาคานี และชู (Makani; & Shue. 2005: Online) ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาสาขาธุรกิจ คณะธุรกิจ มหาวิทยาลัยดัลฮูซี (School of Business, Dalhousie University) โดยใช้วิธีวิจัยผสมผสาน ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีหรือระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่ค้นหาสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมค้นหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กูเกิล นักศึกษานิยมใช้อีเมลเป็นหลักเพื่อสื่อสารและแบ่งปันสารสนเทศกับอาจารย์ ผู้ช่วยสอน เพื่อนร่วมชั้น และผู้เชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาระบุว่า การสื่อสารทางอีเมลมักได้รับคำตอบช้า จึงต้องใช้ช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ ด้วย เช่น โทรศัพท์ อินสแตนท์แมสเสจ (Instant message) และเวทีกการสนทนา นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่านักศึกษาเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่าย ความสามารถในการเข้าถึง การใช้ง่าย ความเร็วของการนำส่งสารสนเทศ และความสะดวกในด้านประโยชน์ใช้สอยของระบบห้องสมุดดิจิทัล นักศึกษาต้องการส่วนต่อประสานผู้ใช้ที่สามารถปรับได้ตามความต้องการเฉพาะตน และต้องการพื้นที่สื่อสารเสมือนสำหรับติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนสารสนเทศกับเพื่อนร่วมชั้นแบบเรียลไทม์ (Real time) ผลการวิจัยดังกล่าวเน้นให้เห็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัลสำหรับนักศึกษาสาขาธุรกิจ ได้แก่ ความร่วมมือกันของนักศึกษาในการเรียนรู้ การสื่อสาร และการบริการเฉพาะบุคคล

ปี ค.ศ. 2008 สภาระบบสารสนเทศร่วม หรือ จิสซ์ (Joint Information Systems Council: JISC) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศเพื่อการวิจัยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของสหราชอาณาจักร พบว่า นักศึกษาประเมินสารสนเทศโดยใช้เกณฑ์ความเกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยของตนและเข้าใจว่าสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหาเพื่อการวิจัยมีคุณค่าแตกต่างจากสารสนเทศที่สามารถค้นหาได้จากอินเทอร์เน็ต นักศึกษาประสบปัญหาในการเข้าถึงเอกสารฉบับเต็มและสารสนเทศทางออนไลน์ แม้ว่าจะเข้ามาค้นหาภายในห้องสมุดแล้วก็ตาม ห้องสมุดจึงควรปรับปรุงบริการให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงสารสนเทศเพื่อการวิจัยได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหา วารสารฉบับล่วงเวลา สารสนเทศที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย คลังสารสนเทศและเอกสารฉบับเต็ม (Hampton-Reeves; et al. 2009: Online)

กรอสและแลธแธม (Gross; & Latham. 2009: 336-350) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ โดยเน้นประเด็นการให้คำจำกัดความทักษะการรู้สารสนเทศ การได้รับทักษะการรู้สารสนเทศ และการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของตนเอง ผู้วิจัยใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับคะแนนการทดสอบทักษะการรู้สารสนเทศและใช้ทฤษฎีสมรรถนะ (Competency theory) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยแสดงถึงความเกี่ยวข้องระหว่างทักษะการรู้สารสนเทศระดับต่ำกับการประเมินความสามารถของตนเองในระดับสูงของนักศึกษา ทั้งก่อนและหลังการทดสอบทักษะการรู้สารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสมรรถนะ โดยผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไป นักศึกษามีความเห็นว่าคุณสมบัติผู้แสวงหาสารสนเทศ

ที่มีความสามารถ เน้นการแสวงหาสารสนเทศในแง่ของผลลัพธ์มากกว่าการสร้างฐานความรู้ หรือทักษะที่ช่วยให้สามารถหาสารสนเทศที่ต้องการได้ นักศึกษาระบุว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ ความสามารถในการเรียน การให้ความสนใจ และการทุ่มเทความพยายาม นักศึกษา ไม่คุ้นเคยกับศัพท์ การรู้สารสนเทศ และรายงานว่าได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศ เพียงเล็กน้อย ไม่ได้กล่าวถึงการรู้คอมพิวเตอร์ ทักษะการใช้ห้องสมุด และความสามารถพื้นฐาน อื่นๆ เช่น ความสามารถในการประเมินคุณภาพสารสนเทศ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตระหนักถึงประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ การที่นักศึกษาไม่ได้ เน้นถึงฐานความรู้และทักษะเฉพาะที่จำเป็นสำหรับการแสวงหาสารสนเทศที่ประสบความสำเร็จ อาจเป็นเพราะนักศึกษาเข้าใจผิดว่าความสามารถหรือทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนมี อีกทั้งยังเห็นว่าการเติบโตมากับคอมพิวเตอร์ทำให้ตนมีทักษะเหล่านี้ และเชื่อว่าไม่ว่าตนต้องการเรียนรู้อะไร ก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ความเชื่อมั่นเหล่านี้ทำให้นักศึกษาขาดความตระหนักว่าตนสามารถ จะเรียนรู้เกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศเพิ่มเติมได้อีก ตลอดจนปรับปรุงความสามารถที่มีอยู่ แม้ว่าผลการทดสอบจะแสดงว่า นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศ แต่ก็มีนักศึกษาเพียง 1 คน ในจำนวน 20 คนที่ให้สัมภาษณ์ได้คะแนนในระดับสูง ร้อยละ 65 ของนักศึกษากลุ่มนี้ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80 นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ร่วมในการวิจัยเป็นตัวแทนของนักศึกษาที่เก่งที่สุด แต่คะแนน การทดสอบทักษะการรู้สารสนเทศไม่ได้อยู่ในระดับดีเยี่ยมอย่างที่ควรเป็น นอกจากนี้ ผลการวิจัย ยังชี้ให้เห็นว่านักศึกษานิยมใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคลซึ่งสะดวกต่อการแสวงหาสารสนเทศ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพื่อนที่เรียนด้วยกัน หรือคนที่นั่งอยู่ใกล้ๆ มากกว่าที่จะเสาะหา คำตอบจากอาจารย์ผู้สอน หรือ บรรณารักษ์

ใน ค.ศ. 2009 โครงการการรู้สารสนเทศ โดย เฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2009: Online) ทำวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล ใช้แบบสอบถามทางออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 2,318 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากร นักศึกษาจำนวน 27,666 คน จากวิทยาลัยชุมชน 6 แห่ง และมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ทั่วประเทศ นอกจากแบบสอบถาม ยังมีการสัมภาษณ์นักศึกษที่สมัครใจเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม สรุปผลการวิจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่า ตนมีความอยากรู้อยากเห็น เอาใจใส่ และกระตือรือร้นในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการค้นคว้าในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาที่เรียน หรือเพื่อการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากความต้องการในการหาข้อมูล ซึ่งเป็นภาพรวม บริบท หรือ ภูมิหลังของหัวข้อ

2. ในการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทุกคน เริ่มต้นที่เอกสารประกอบการเรียนการสอน รองลงมาคือกูเกิล ในขณะที่ การค้นคว้าเพื่อใช้ประโยชน์ สำหรับชีวิตประจำวัน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดจะใช้กูเกิลและวิกิพีเดีย

3. นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้พึ่งพาบรรณารักษ์ นักศึกษา 9 ใน 10 คน ตอบว่า เกือบจะไม่เคยขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์เมื่อต้องค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย

4. นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 9 ใน 10 คน ใช้ห้องสมุดเพื่อสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ด้านวิจัยและวิชาการ เช่น EBSCO, JSTOR หรือ ProQuest ในการค้นคว้าเพื่อทำงานในรายวิชา ที่เรียน เพราะเห็นว่าแหล่งสารสนเทศเหล่านี้ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ลุ่มลึก และละเอียด ถี่ถ้วน เป็นข้อมูลที่อาจารย์ผู้สอนคาดหวัง

5. ถึงแม้ว่าบรรณารักษ์จะเป็นผู้แนะนำให้ให้นักศึกษารู้จักใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ในระหว่างการฝึกอบรม ขณะที่นักศึกษาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักศึกษาเรียนในชั้นที่สูงขึ้น จะหันเหไปปรึกษา ขอคำแนะนำ หรือขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอน

6. การที่นักศึกษาส่งงานล่าช้า ไม่ได้เป็นเพราะว่า กลัวว่าผลงานไม่ดี หรือขาดความมั่นใจอย่างที่เคยเป็นมาในทศวรรษ 1980 หากเป็นเพราะว่านักศึกษาต้องทำงานหลายชิ้นที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชาต่าง ๆ

ปี ค.ศ. 2010 โรงเรียนสารสนเทศ มหาวิทยาลัยวอชิงตัน ได้ดำเนินการวิจัยต่อเนื่อง จากงานวิจัยข้างต้น งานวิจัยชิ้นใหม่เป็นการสำรวจเกี่ยวกับการประเมินและใช้สารสนเทศของ นักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล จากมหาวิทยาลัย 25 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัย ชุมชน มหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชนโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่า ในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวันนั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรม ในการค้นคว้าและใช้สารสนเทศอย่างไร กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 8,353 คน ที่คัดเลือกตามความสมัครใจจากประชากร นักศึกษา 112,844 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม นอกจากนี้ ยังใช้วิธีสัมภาษณ์นักศึกษาที่สมัครใจเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม เฮดและไอเซนเบิร์ก (Head ; & Eisenberg. 2011: Online) ได้รายงานผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. นักศึกษากลุ่มตัวอย่างประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บและจากห้องสมุด โดยมีเกณฑ์ในการประเมินคือ ความทันสมัยของสารสนเทศ

2. การประเมินสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นกระบวนการความร่วมมือ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสองในสามปรึกษาเพื่อน และ/หรือสมาชิกในครอบครัวเมื่อต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำในการประเมินและคัดเลือกสารสนเทศเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอนเมื่อต้องการประเมิน สารสนเทศเพื่อใช้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 11 ขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์

3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานที่ได้รับมอบหมายชิ้นหนึ่งให้เสร็จก่อน

แล้วจึงเริ่มทำอีกชิ้นหนึ่ง โดยดำเนินการค้นคว้าไปตามกระบวนการ เช่น การกำหนดปัญหา/หัวข้อ (ร้อยละ 58) เพิ่มมุมมองของตนเองในงานค้นคว้า (ร้อยละ 55) และวางโครงสร้างในการทำงาน (ร้อยละ 51) การสัมภาษณ์เพิ่มเติมชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาใช้วิธีการค้นคว้าที่เคยเรียนรู้มาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. แม้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยจะได้ชื่อว่ามีเป็นผู้ชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีใหม่ กลับปรากฏว่า มีนักศึกษาจำนวนน้อยในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เว็บ 2.0 เพื่อร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ/หรือจัดการงานที่ศึกษาค้นคว้า ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

5. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสามในสี่ (ร้อยละ 84) ระบุว่าขั้นตอนที่ยากที่สุดของกระบวนการค้นคว้าในรายวิชาต่าง ๆ คือ การเริ่มต้นงานที่ได้รับมอบหมาย สำหรับขั้นตอนอื่นๆ ที่นักศึกษาพบว่ายาก ได้แก่ การกำหนดหัวข้อ (ร้อยละ 66) การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง (ร้อยละ 62) และการเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ การสัมภาษณ์เพิ่มเติมชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาขาดความเข้าใจในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในยุคดิจิทัล ซึ่งมีสารสนเทศจำนวนมาก นักศึกษาพบว่า การค้นหาสารสนเทศได้จำนวนมากกลับเป็นปัญหา

6. ในทางกลับกัน ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า การค้นหาสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีปัญหาน้อยกว่าการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ มาก อย่างไรก็ตาม นักศึกษาจำนวนมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 41) มีความเห็นว่าการเลือกสารสนเทศที่ค้นมาได้เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งที่ยาก

7. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายได้แก่ การสอบผ่านวิชานั้นๆ (ร้อยละ 99) การทำรายงานเสร็จ (ร้อยละ 97) การได้คะแนนดี (ร้อยละ 97) อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสามในสี่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนั้นๆ อย่างครอบคลุม (ร้อยละ 78) และการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (ร้อยละ 78)

มิซราจ (Mizrachi. 2010: 571-580) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (University of California Los Angeles) จำนวน 41 คน โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการเริ่มต้นศึกษาค้นคว้า การประเมินแหล่งสารสนเทศออนไลน์ การใช้ห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ รูปแบบของสารสนเทศที่ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเยี่ยมชมหอพักซึ่งเป็นพื้นที่ทำงานของนักศึกษา ประกอบกับการสัมภาษณ์ และการให้นักศึกษาเขียนเรียงความ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เริ่มต้นศึกษาค้นคว้าโดยใช้โปรแกรมค้นหาหรือเว็บไซต์ เช่น Google หรือ Wikipedia รองลงมาใช้เอกสารประกอบการสอน เว็บรายวิชา ทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆ ที่ผู้สอนแนะนำ และใช้ห้องสมุด/รายการออนไลน์/เว็บไซต์ห้องสมุด ตามลำดับ ด้านการประเมินแหล่งสารสนเทศออนไลน์ พบว่า นักศึกษาจะพิจารณาจาก URL ค้นหาจาก Google Scholar หรือเว็บไซต์ที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์

ในขณะที่นักศึกษาส่วนหนึ่งกล่าวถึงการใช้วิกิพีเดียว่า แม้จะมีคำเตือนเกี่ยวกับการใช้วิกิพีเดียว่า ไม่ใช่แหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ แต่นักศึกษายังคงนิยมใช้งาน ด้านการใช้ห้องสมุด พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบการทำงาน โดยระบุว่า มีการใช้พื้นที่ทางกายภาพเพื่อเป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้า ใช้เว็บไซต์ห้องสมุด/รายการออนไลน์เพื่อค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ ตำรา หนังสือสารรอง ใช้หนังสือเพื่อทำรายงาน หรือเพื่อนันทนาการ และใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ พร้อมทั้งระบุว่า มีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุด อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนหนึ่งระบุว่า ไม่ใช่ห้องสมุดเนื่องจากเพิ่งเข้าศึกษาภาคการศึกษาแรก และสามารถค้นหาสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตได้ สำหรับรูปแบบสารสนเทศที่ใช้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้สารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์ มากกว่าสารสนเทศออนไลน์ เพราะใช้งานง่าย ทำให้มีสมาธิในการอ่านมากกว่า และสามารถจดบันทึกได้ ในขณะที่การใช้สารสนเทศออนไลน์ทำให้ปวดตา แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนหนึ่งยังคงใช้สารสนเทศในรูปแบบออนไลน์เพื่อประหยัดกระดาษ

บาร์ เอ็นดูแวย์ และ ยูโบกู (Baro; Endouware; & Ubogu. 2011: 107-120) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาแพทย์ วิทยาลัยสาธารณสุขศาสตร์ (College of Health Science) เกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศที่ใช้ การประเมินแหล่งสารสนเทศ และปัญหาในการใช้สารสนเทศ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศทางด้านวิชาการ รองลงมา คือ สารสนเทศเพื่อการพัฒนาตนเอง และสารสนเทศเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ด้านแหล่งสารสนเทศที่ใช้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วารสารด้านการแพทย์ ตำรา ห้องสมุด เพื่อน และห้องสมุดเสมือน มากกว่าการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และซีดีรอม ด้านการประเมินแหล่งสารสนเทศ พบว่า ก่อนเลือกใช้แหล่งสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่จะประเมินจากการพิจารณาขอบเขตเนื้อหาว่าตรงกับความต้องการใช้งานหรือไม่ รองลงมาคือ ประเมินจากความทันสมัยของสารสนเทศ และมีการสรุปสาระสำคัญของสารสนเทศเพื่อใช้งาน ด้านปัญหาที่นักศึกษาประสบ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาการไม่รู้จักฐานข้อมูลออนไลน์ รองลงมาคือ ประสบความยากลำบากในการใช้ห้องสมุด การแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการอ้างอิงได้จากอินเทอร์เน็ต และอุปสรรคในการเข้าถึงวารสารภาษาต่างประเทศผ่านอินเทอร์เน็ต

ต่อมา เฮดและไอเซนเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2011: Online) ได้สำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวันของนักศึกษา จำนวน 8,353 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยจำนวน 25 แห่ง ของสหรัฐอเมริกา ผลการสำรวจสรุปได้ดังนี้

1. หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) ประเด็นสุขภาพ การงาน และการเดินทาง
2. ในการค้นหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน นักศึกษาระบุถึงประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ใช้มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ โปรแกรมการค้นหา เพื่อน / ครอบครัว วิกิพีเดีย เพื่อนที่เรียนด้วยกัน และข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง

3. ในการประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บไซต์ นักศึกษาใช้เกณฑ์การประเมินต่อไปนี้ คือ การออกแบบส่วนต่อประสาน ความคุ้นเคยเพราะเคยใช้มาก่อน ความทันสมัยของเว็บไซต์ ที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL) และความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูล

4. บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ได้แก่ เพื่อน / ครอบครัว เพื่อนร่วมชั้น อาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต และบรรณารักษ์

5. นักศึกษาระบุระดับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน 5 อันดับแรก ดังนี้ ยากที่กลั่นกรองเฉพาะสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถหาคำตอบจากสารสนเทศออนไลน์ ยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบน่าเชื่อถือหรือไม่ ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้ และยากที่ต้องตัดสินใจว่าค้นคว้าเสร็จแล้วหรือยัง

ในขณะที่ ดันแคนและฮอลท์สแลนเดอร์ (Duncan; & Holtslander. 2012: 20-27) ได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) เพื่อศึกษากลยุทธ์ที่นักศึกษายาบาลใช้ในการค้นหาสารสนเทศสำหรับทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน และระบุปัญหาอุปสรรคในการค้นหาสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ได้แก่ นักศึกษายาบาลระดับปริญญาตรี 11 คน ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 ของมหาวิทยาลัยแคนาดาตะวันตก (Western Canadian University) ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง นักศึกษาเหล่านี้ได้เรียนรู้ทักษะการรู้สารสนเทศมาแล้ว เช่น การประเมินเว็บไซต์ และทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้รับการฝึกอบรมในการใช้ฐานข้อมูล การค้นหาด้วยคำสำคัญ และหัวข้อ ตลอดจนการแนะนำการใช้ห้องสมุด โดยเฉพาะการใช้เว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและทรัพยากรสารสนเทศทางยาบาล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอให้กลุ่มตัวอย่างจดบันทึกกระบวนการค้นหาสารสนเทศในระหว่างที่ทำรายงาน ตามรูปแบบการบันทึกที่ผู้วิจัยกำหนด จากนั้นจึงสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายบุคคล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสนทนาถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการค้นหาที่นักศึกษานั้นทำไว้ ตลอดจนข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาสารสนเทศกลยุทธ์ที่ใช้ และปัญหาอุปสรรคในการค้นหา ผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการค้นหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อรายงาน แต่ก็มี ความหงุดหงิดเกิดขึ้นตลอดกระบวนการค้นหา นับตั้งแต่การกำหนดคำค้น การใช้ฐานข้อมูล การกลั่นกรองสารสนเทศที่ต้องการจากสารสนเทศจำนวนมาก และการค้นหาเอกสารฉบับเต็ม ปัญหาที่ทำทายนักศึกษามากที่สุด คือ การกำหนดคำ หรือ วลี ที่ใช้ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการจากฐานข้อมูล นักศึกษาจะเริ่มด้วยการใช้คำที่ตนคุ้นเคย จากตำราเรียนหรือจากอาจารย์ผู้สอน แต่ไม่ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนคำค้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะสามารถค้นคืนสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และจากผลลัพธ์ที่ได้ นักศึกษาจึงค้นพบคำค้นที่ถูกต้อง นักศึกษารู้สึกว่าเป็นกระบวนการที่เสียเวลามากและทำให้หงุดหงิดเมื่อไม่สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้ นอกจากนี้ นักศึกษายังไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างการค้นด้วยคำสำคัญและการค้นด้วยหัวเรื่อง และมีความเห็นว่าความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูล เช่น CINAHL เป็นสิ่งสำคัญ ผลการวิจัยช่วยให้อาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์เข้าใจปัญหาในการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล และมีแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านี้ เช่น การออกแบบโครงการสอนทักษะการรู้สารสนเทศ การสอนกลยุทธ์ในการกำหนดคำค้น ตลอดจนการฝึกทักษะในการค้นหาฐานข้อมูลที่สำคัญในสาขาพยาบาล

งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการรู้สารสนเทศ นักศึกษามีปัญหาในการเปลี่ยนความต้องการสารสนเทศ หรือ หัวข้อที่ศึกษา ให้เป็นคำค้น ไม่สามารถระบุแหล่งสารสนเทศ ขาดทักษะเบื้องต้นในการค้นหา เช่น ไม่ทราบวิธีค้นโอแพ็ค ไม่ทราบกลยุทธ์ในการค้นหา ดังนั้น นักศึกษาจึงนิยมใช้โปรแกรมค้นหา และใช้คำค้นเพียงคำเดียว ลองผิดลองถูกไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบสารสนเทศที่ต้องการ นักศึกษาจะใช้ตรรกะนี้ และฐานข้อมูลน้อยเพราะรู้สึกว่ายาก เมื่อมีปัญหา นักศึกษาจะพึ่งพาแหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล เช่น เพื่อน อาจารย์ ผู้ปกครอง นอกจากนี้ ยังพบว่านักศึกษายังมีปัญหาในการกลั่นกรองและเลือกสารสนเทศที่ค้นหาได้ ไม่สามารถบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับฐานความรู้เดิม และขาดความรู้ด้านจริยธรรมในการนำสารสนเทศมาใช้ เพราะมีปัญหาเรื่องการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศและการทำบรรณานุกรม ทักษะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินสารสนเทศ พบว่า นักศึกษามักใช้เกณฑ์พิจารณาว่าสารสนเทศที่ค้นได้ตรงกับความต้องการหรือไม่ นอกจากนั้นพิจารณาถึงความทันสมัย การออกแบบส่วนต่อประสาน คำใช้จ่าย ความสามารถในการเข้าถึง การใช้ง่าย ความเร็วของการนำส่งสารสนเทศ และความสะดวก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นปัญหาการใช้บริการของห้องสมุด เช่น นักศึกษาต้องการพื้นที่สื่อสารแลกเปลี่ยนสารสนเทศแบบเรียลไทม์ (Realtime) มีปัญหาในการใช้ฐานข้อมูล การเข้าถึงเอกสารฉบับเต็ม สารสนเทศทางออนไลน์ และวารสารฉบับล่วงหน้า

งานวิจัยในประเทศ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี 3 ประเด็น คือ 1) การรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา และ 2) พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

1. การรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ชุตินา ยิงสุวัฒนา (2547) ศึกษาความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ต่อระดับความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานของบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ให้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตระดับปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2545 ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ ตามเกณฑ์ของ ACRL พบว่าผู้ใช้บัณฑิตทั้งจากส่วนราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และ

บริษัท/ เอกชน เห็นว่าความรู้ความสามารถของบัณฑิต ด้านการกำหนดชนิดและขอบเขต สารสนเทศที่ต้องการ และการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ความสามารถด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมี วิจารณ์ญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐาน ความรู้เดิม ที่ตนเองมีอยู่ การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจในเรื่อง ของสารสนเทศในบริบทของสังคม อยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตจากทั้งส่วนราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และบริษัท/ เอกชน คาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศทั้ง 5 มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนความรู้ความสามารถด้าน การรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี 7 โมดูลตามเกณฑ์ของ ICDL พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตจากส่วน ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ เห็นว่าความรู้ความสามารถของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านแนวคิด พื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และการจัดการแฟ้มข้อมูล การประมวลผลค่า ฐานข้อมูล การนำเสนอผลงาน และการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ ความสามารถด้านการใช้ตารางวิเคราะห์แบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนผู้ใช้บัณฑิตจาก บริษัท/ เอกชน เห็นว่าความรู้ความสามารถของบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านแนวคิดพื้นฐาน ของเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และการจัดการแฟ้มข้อมูล การประมวลผลค่า การใช้ ตารางวิเคราะห์แบบอิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอผลงาน และการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร อยู่ในระดับดี ส่วนความรู้ความสามารถด้านฐานข้อมูลอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคาดหวัง ของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตจากทั้งส่วนราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และบริษัท/ เอกชน คาดหวัง ให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถด้านการรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานทั้ง 7 โมดูล อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่นควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาและกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน พร้อมทั้งสามารถบูรณาการ เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มพูนทักษะของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและการปฏิบัติงานต่อไป

ปภาดา เจียวก๊ก (2547) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยศึกษาระดับการรู้สารสนเทศ และเปรียบเทียบระดับการรู้ สารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 เป็นต้นไป ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2545 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยจำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือในการวัดการรู้สารสนเทศของนักศึกษา คือ แบบทดสอบ ผลของการใช้ แบบทดสอบดังกล่าว จะนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ สมมุติฐานโดยใช้ค่า t-test และค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒมีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีการรู้ สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาต่างกันมีการรู้สารสนเทศ

โดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน

ปริยกาญจน์ ใจสะอาด (2547) ศึกษาเรื่องความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นและระดับความจำเป็นต่อความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานของบัณฑิต ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน เลือกมาจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2545 และมีงานทำแล้ว ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีความเห็นว่าความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ 5 มาตรฐานตามเกณฑ์ของ ACRL มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานในระดับมาก ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่อยู่ในระดับดีคือ การเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนด้านการกำหนดชนิดและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจในเรื่องสารสนเทศในบริบทของสังคม บัณฑิตกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดี คือ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนในระดับพอใช้คือกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่คัดเลือกไว้แล้วกับความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ พบว่า บัณฑิตกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับดีคือ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ส่วนบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่ในระดับพอใช้

สุวัฒน์ พระนิมิตร (2552) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในด้านการกำหนดขอบเขตสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และด้านการใช้สารสนเทศ นอกจากนี้ยังได้นำมาเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามเพศ กลุ่มสาขาวิชา และผลการเรียนจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังนำมาประเมิน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ กลุ่มสาขาวิชา และผลการเรียนจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวม และเป็นรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ มีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ นักศึกษาที่มีผลการเรียนจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาที่มี

ผลการเรียนในระดับมัธยมตอนปลายปานกลาง มีระดับการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศ แตกต่างกับที่มีผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่ำ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง นอกจากนั้น นักศึกษาที่มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยรวมของสถาบันอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่า มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกลุ่มสาขาวิชาที่นักศึกษาสังกัดต่างกัน ระดับการรู้สารสนเทศ จะแตกต่างกัน ยกเว้นความแตกต่างกันในเรื่องเพศ จะไม่พบความแตกต่างกันในระดับการรู้สารสนเทศ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศมีทั้งที่ศึกษาจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว และศึกษาจากผู้ใช้บัณฑิตจากทั้งส่วนราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และบริษัท/ เอกชน นอกจากจะศึกษา วิจัยในเรื่องการรู้สารสนเทศแล้ว ยังได้ศึกษาถึงความรู้ความสามารถ ด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐานอีกด้วย พบว่าความรู้ความสามารถของบัณฑิตในด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นด้านการใช้ตารางวิเคราะห์แบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับพอใช้

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เฉพาะสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ของสถาบันอุดมศึกษา มีดังนี้

สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมุ่งศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล และปัญหาด้านแหล่งและสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบ ที่พัฒนามาจากแบบทดสอบการรู้สารสนเทศของ University of California, Los Angeles โดยดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทย แล้วจึงนำไปวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2547 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์ถึงรายละเอียดของทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศในระดับดีมาก ในการกำหนดวิเคราะห์แนวคิดหลักและประเด็นย่อยของเรื่องที่ศึกษา และในระดับดีในการรู้จักแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ สามารถใช้และเข้าถึงสารสนเทศในแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท สามารถค้นหาสารสนเทศจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้ ใช้ฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศเบื้องต้นได้ รวบรวมบรรณานุกรมและเขียนการอ้างอิงได้ ในส่วนทักษะการรู้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ นักศึกษายังทำคะแนนได้ในระดับต่ำ นอกจากนั้นยังพบว่านักศึกษายังมีทักษะต่ำเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการถ่ายโอนหรือส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนของการรู้สารสนเทศของนักศึกษาตามชั้นปีที่ศึกษา ผลการเรียนและประสบการณ์การเรียนวิชาการรู้สารสนเทศ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับปัญหาการรู้

สารสนเทศของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับน้อยในด้านแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ และมีปัญหาในระดับมากในด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ เนื่องจากจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ สภาพเก่าหรือชำรุด ใช้งานไม่สะดวกและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยขัดข้องบ่อย

ซูซีพ มามาก (2553) ศึกษาการรู้สารสนเทศทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยจำแนกตามเพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติ คณะบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 403 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานทักษะสามมิติยะสารสนเทศสำหรับนักศึกษาทางธุรกิจของแนนซี เอ. คันทันนิ่งแฮม (Nancy A. Cunningham) ผลการวิจัย พบว่า ระดับการรู้สารสนเทศทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศปานกลางเกือบทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้ ความสามารถใช้อุปกรณ์ในการประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ความสามารถสารสนเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเข้าใจในประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่เกี่ยวกับการเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย ยกเว้นความสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรพบว่า นักศึกษาเพศชายมีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านสูงกว่านักศึกษาเพศหญิง และนักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันโดยรวมและรายด้าน โดยนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและปานกลาง มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้ นักศึกษาที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก มีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ปานกลางและน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เฉพาะสาขาของสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเฉพาะเจาะจงสถาบันใดสถาบันหนึ่ง หรือศึกษาจากกลุ่มสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศในระดับปานกลางถึงดี ยกเว้นทักษะ

การรู้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการใช้เทคโนโลยีในการถ่ายโอน หรือการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ ยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียน และประสบการณ์การเรียนวิชาการรู้สารสนเทศ มีผลต่อระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา สำหรับปัญหาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา มีปัญหาในระดับมากในด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริม การรู้สารสนเทศ และระดับน้อยในด้านแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ นอกจากนี้ความสามารถ ในการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษายังมีผลต่อระดับการรู้สารสนเทศอีกด้วย โดยนักศึกษา ที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมากมีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษา ที่มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ปานกลางและน้อย

2. พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบัน

อุดมศึกษา

จิรพรรณ น้อยจีน (2547) ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ สถานที่ที่ใช้ ภาษาของสารสนเทศ บริการบนอินเทอร์เน็ต รูปแบบ สารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ เว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยว เนื้อหาของสารสนเทศ วิธีการแสวงหา สารสนเทศ และการใช้โปรแกรมค้นหา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ซึ่งแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง รองลงมา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ และเพื่อค้นคว้าประกอบการเรียน สถานที่ที่ใช้ คือ ที่บ้าน รองลงมา คือ ศูนย์บริการคอมพิวเตอร์กลางของสถาบัน และร้านให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศภาษาไทย นักศึกษาใช้บริการเว็ลด์ไวด์เว็บมากที่สุด รองลงมา คือ บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และบริการสนทนาออนไลน์ ด้านรูปแบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษาต้องการใช้รูปภาพมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อประสม และข้อความที่เป็นเอกสาร ฉบับเต็ม ด้านแหล่งสารสนเทศที่ใช้ พบว่า นักศึกษาใช้แหล่งสารสนเทศประเภทกลุ่มธุรกิจการค้า มากที่สุด รองลงมา คือ ประเภทสถาบันการศึกษา ประเภทหน่วยงานเกี่ยวกับชายางาน และประเภท หน่วยงานรัฐบาล ตามลำดับ ด้านวิธีการแสวงหาสารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีการใส่ที่อยู่ของ เว็บไซต์ที่ต้องการติดต่อโดยตรง รองลงมา คือ โปรแกรมค้นหาโดยระบุคำสำคัญ และโดยเลือก รายการหรือหัวเรื่องที่แยกประเภทไว้เป็นหมวดหมู่ โปรแกรมค้นหาที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ Sanook, Google และ Yahoo สำหรับเหตุผลในการใช้โปรแกรมค้นหา คือ ติดต่อได้ง่ายและ รวดเร็ว สามารถค้นหาด้วยการใช้คำสำคัญหรือเลือกจากหัวเรื่องที่แยกไว้เป็นหมวดหมู่ ด้านปัญหา ที่นักศึกษาประสบในการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลานาน ในการดาวน์โหลดรูปภาพ คู่มือที่ใช้ในบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหลุดบ่อย และขาดทักษะด้าน ภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ ด้านความต้องการบริการอินเทอร์เน็ตในการแสวงหาสารสนเทศบน

อินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มความเร็วในการสื่อสารกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ขยายสถานที่และปรับปรุงห้องบริการอินเทอร์เน็ตให้ดีกว่าเดิม และเพิ่มปริมาณเครื่องคอมพิวเตอร์ ให้ใช้งานได้อย่างสะดวก

อำเภอพรรณทิวเป็นไทย (2547) ศึกษาการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมุ่งศึกษาการแสวงหาสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนของนักศึกษา การใช้หนังสือ/ สื่อในห้องสมุดวิทยาเขตของนักศึกษา และปัญหา ในการใช้ห้องสมุดวิทยาเขต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 2 ปีต่อเนื่อง ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนนทบุรี วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ และวิทยาเขตปทุมธานี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ในการศึกษาพบว่ารายงาน/ ภาคนิพนธ์ การทำโครงการ/ โปรเจค และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นักศึกษาใช้ห้องสมุดวิทยาเขต มากที่สุด ในการฝึกปฏิบัตินักศึกษาใช้คู่มือประกอบมากที่สุด ในการฝึกงานนักศึกษาใช้ระเบียบ วิธีการของหน่วยงานมากที่สุด ในการศึกษาต่อและหางานทำนักศึกษาใช้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ มากที่สุด และในการเตรียมตัวสอบนักศึกษาใช้ข้อมูลส่วนตัวมากที่สุด ทั้งนี้สาขาวิชาเป็นตัวแปร ที่จำแนกความแตกต่างในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อกิจกรรมการเรียนได้ดีกว่าระดับคะแนนเฉลี่ย สะสมและเพศ ในการศึกษาการใช้สื่อ พบว่านักศึกษาใช้สื่อทุกประเภทในห้องสมุดวิทยาเขต ที่เรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้มากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์และหนังสือวิชาการ ส่วนการศึกษาปัญหาในการใช้ห้องสมุดวิทยาเขต ปัญหาที่นักศึกษาประสบมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ จำนวนหนังสือ/สื่อไม่เพียงพอ หนังสือ/สื่อล้าสมัย และห้องสมุดขาดการประชาสัมพันธ์

ศิริสุภา เอมหยวก (2549) ศึกษาการใช้สารสนเทศในการเรียนของนักศึกษาภาคปกติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในจำนวน 7 สาขาวิชา โดยมุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศ ด้านรูปแบบสารสนเทศ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าการใช้สารสนเทศด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นตัวบุคคล นักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ใช้อยู่ในระดับมาก โดยสอบถามและขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์และ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ส่วนนักศึกษาสาขาวิชาอื่นๆ ใช้สารสนเทศแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง เพื่อน ในระดับปานกลาง การใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบันบริการสารสนเทศพบว่า ได้ใช้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามอยู่ในระดับ ปานกลาง และการใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์พบว่า นักศึกษาทุกสาขาวิชาใช้ในระดับ ปานกลาง โดยใช้เว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์พบว่า นักศึกษาสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาวิชาภาษาไทยใช้สื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับมาก โดยใช้หนังสือตำรา/ วิชาการ ส่วนนักศึกษาสาขาวิชาอื่นๆ ใช้ในระดับปานกลาง การใช้สื่อโสตทัศน พบว่านักศึกษาทุกสาขาวิชาใช้วีซีดีอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า นักศึกษาทุกสาขาวิชาใช้เว็บไซต์สาธารณะอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ

ด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นตัวบุคคล พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเฉพาะมีจำนวน จำกัด ด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบันบริการสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษสาขาวิชาภาษาไทยที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านสารสนเทศ ที่ต้องการมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ และด้านแหล่งสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเชื่อมต่อระบบข่ายงานคอมพิวเตอร์ไปยังแหล่งสารสนเทศ ที่ต้องการใช้เป็นเวลานานในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษสาขาวิชาภาษาไทยมีปัญหา อยู่ในระดับมากด้านยูอาร์แอลที่ต้องการสารสนเทศยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงบ่อย ปัญหาและ อุปสรรคการใช้สารสนเทศด้านรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่านักศึกษส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านวิธีการใช้ บางประเภทยากแก่การใช้งาน ด้านสื่อโสตทัศน พบว่านักศึกษส่วนใหญ่ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านภาพ เสียง ขนาด และความคมชัด สมบูรณ์ของสื่อ และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ นักศึกษสาขาวิชาภาษาไทยมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนสาขาวิชาอื่น ๆ มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลางด้านความเมื่อยล้าของสายตาในการรับรู้สารสนเทศผ่านจอเทอร์มินัล เป็นเวลานาน

ศุคนททิพย์ คำจันทร์ (2549) ศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศและพฤติกรรมการ แสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย โดยมุ่งศึกษา ความต้องการใช้สารสนเทศและกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับ ปริญญาตรีจาก 7 คณะ ของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ รวบรวมข้อมูลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ในระดับชั้น ปีการศึกษาที่ 2 ในคณะนิเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะบริหารธุรกิจ มีภูมิลำเนาอาศัย อยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่ม ความเข้าใจในบทเรียนมาก ประเภทสารสนเทศที่ต้องการใช้คือ เอกสารส่วนตัว สื่อโสตทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งสารสนเทศบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการใช้ในระดับมาก ส่วนกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศจากอาจารย์ ค้นหากจากเว็บบนอินเทอร์เน็ตและกลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับจากหน้าสารบัญหนังสือ หรือสารบัญ วารสาร ประเมินสารสนเทศจากคำแนะนำของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างติดตามสารสนเทศ ใหม่ ๆ จากการสำรวจสารสนเทศบนเว็บ เมื่อได้รับสารสนเทศตรงกับความต้องการก็จะมีการบันทึก ข้อมูลไว้ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง/ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการอ่านสาระสังเขป (บทคัดย่อ) และสิ้นสุดการแสวงหาสารสนเทศจากการสอบถามอาจารย์/ผู้เชี่ยวชาญ ปัญหาและอุปสรรคความ ต้องการใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหาและอุปสรรคด้านประเภททรัพยากร สารสนเทศยังอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับชั้นปีการศึกษา และภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคไม่แตกต่างกัน ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่คณะต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างคณะบริหารธุรกิจ และคณะนิเทศศาสตร์ มีปัญหาและอุปสรรคมากกว่า

กลุ่มตัวอย่างคณะศิลปศาสตร์

ญาณภา อินพรหม (2551) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนมากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะใช้สารสนเทศที่เป็นภาษาไทย และสืบค้นบนอินเทอร์เน็ต โปรแกรมค้นหาที่ใช้มากที่สุดคือ กูเกิล นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันและใช้ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ โดยมีความถี่ในการเข้าใช้บริการ 2-4 ครั้งต่อสัปดาห์ สำหรับสืบค้นอินเทอร์เน็ตและฐานข้อมูลที่มีในห้องสมุด และนิยมสืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตจากห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วงเวลาบ่าย นักศึกษาเห็นว่าทรัพยากรห้องสมุดมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต และมีวิธีการประเมินสารสนเทศจากความน่าเชื่อถือของผู้จัดทำสารสนเทศ ความทันสมัยของสารสนเทศและภาษาของสารสนเทศตามลำดับ นอกจากนี้ นักศึกษายังนิยมใช้หนังสือประกอบการสอนของอาจารย์เพื่อประกอบการศึกษามากที่สุด นอกเหนือจากการใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (CMUL OPAC) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับเป็นสมาชิก ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศของห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ พบว่า ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศ ปัญหาด้านเทคโนโลยี ปัญหาการแสวงหาสารสนเทศจากฐานข้อมูลที่ห้องสมุดให้บริการ และปัญหาการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหาด้านบุคลากรและสถานที่อยู่ในระดับน้อย

สนทยา สาลี (2551) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีมุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา และเพื่อมุ่งเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารสนเทศและปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในกลุ่มเดียวกัน ผลการวิจัยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้สารสนเทศ ด้านภาษา ประเภท ตลอดจนด้านเครื่องมือที่ใช้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีพฤติกรรมการใช้อายุในระดับมากที่สุดคือ แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยที่เป็นเพื่อน ส่วนภายนอกมหาวิทยาลัยคือวารสาร ปัญหาการใช้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรูปแบบ/ เนื้อหาสารสนเทศไม่ทันสมัย รongลงมา ได้แก่ ไม่ทราบถึงบริการต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด/ สำนักวิทยบริการ และสารสนเทศไม่ตรงกับความต้องการ สำหรับปัญหาในการใช้สารสนเทศที่พบจากแหล่งสารสนเทศภายนอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์นครราชสีมา ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ยากซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ จะเห็นพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีว่า นักศึกษาที่อยู่ในสาขาวิชาที่ต่างกันมีพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อกิจกรรมการเรียนต่างกัน มากกว่าในเรื่องระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมและในเรื่องเพศ สำหรับการใช้อีบุ๊ก นักศึกษาจะใช้อีบุ๊กสิ่งพิมพ์ที่เป็นหนังสือ/ตำราวิชาการ ส่วนอีบุ๊กอิเล็กทรอนิกส์นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมค้นหาและฐานข้อมูลของห้องสมุด และมีการประเมินสารสนเทศที่แสวงหามาได้โดยยึดหลักความน่าเชื่อถือ ผู้จัดทำ ความทันสมัย และภาษาของสารสนเทศ ปัญหาที่นักศึกษาพบในการแสวงหาสารสนเทศคือ หนังสือและสื่อไม่เพียงพอ ลำบาก ไม่ตรงกับความต้องการ และหากเป็นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ จะพบปัญหาในเรื่องการเชื่อมต่อ และห้องสมุดยังขาดการประชาสัมพันธ์บริการ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 หรือ 2 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งหมด 81,575 คน จำแนกตามสถาบันและกลุ่มสาขาวิชา ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรจำแนกตามสถาบันและและกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวนประชากร						
	จฬ	มก	มข	มช	มทส	มศว	รวม
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ							
คณะทันตแพทยศาสตร์	393	-	234	294	-	176	1,097
คณะเทคนิคการแพทย์	-	-	565	749	-	-	1,314
คณะเทคนิคการสัตวแพทย์	-	127	-	-	-	-	127
คณะพลศึกษา	-	-	-	-	-	911	911
คณะพยาบาลศาสตร์	-	-	500	1,923	46	292	2,761
คณะแพทยศาสตร์	848	-	886	729	143	386	2,992
คณะเภสัชศาสตร์	511	-	347	489	-	254	1,601
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา	370	-	-	-	149	-	519
คณะสหเวชศาสตร์	548	-	-	-	-	165	713
คณะสัตวแพทยศาสตร์	379	202	292	164	-	-	1,037
คณะสาธารณสุขศาสตร์	-	-	492	-	440	-	932
รวม	3,049	329	3,316	4,348	778	2,184	14,004

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวนประชากร						
	จฬ	มก	มช	มช	มทส	มศว	รวม
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ							
คณะเทคโนโลยี	-	-	386	-	-	-	386
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	-	-	-	-	491	-	491
คณะวิทยาศาสตร์	2,167	1,259	3,318	1,976	-	1,824	10,544
รวม	2,167	1,259	3,704	1,976	491	1,824	11,421
กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์							
คณะวิศวกรรมศาสตร์	2,822	2,258	2,297	2,271	3,554	848	14,050
รวม	2,822	2,258	2,297	2,271	3,554	848	14,050
กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์							
คณะจิตรศิลป์	-	-	-	429	-	-	429
คณะศิลปกรรมศาสตร์	369	-	354	-	-	1,129	1,852
วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี	-	-	-	823	-	-	823
รวม	369	-	354	1,252	-	1,129	3,104
กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์							
คณะครุศาสตร์	1,110	-	-	-	-	-	1,110
คณะศึกษาศาสตร์	-	477	1,290	866	-	454	3,087
รวม	1,110	477	1,290	866	-	454	4,197
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/ สังคมศาสตร์							
คณะการสื่อสารมวลชน	-	-	-	378	-	-	378
คณะจิตวิทยา	298	-	-	-	-	-	298
คณะนิติศาสตร์	929	-	758	530	-	-	2,217
คณะนิเทศศาสตร์	639	-	-	-	-	-	639
คณะมนุษยศาสตร์	-	1,260	-	1,426	-	1,365	4,051
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	-	2,871	-	-	-	2,871
คณะรัฐศาสตร์	642	-	-	-	-	-	642
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	-	-	-	598	-	-	598
คณะเศรษฐศาสตร์	855	1,070	-	893	-	-	2,818
คณะสังคมศาสตร์	-	1,080	-	540	-	1,195	2,815
คณะอักษรศาสตร์	992	-	-	-	-	-	992
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม	-	-	-	-	-	506	506
วิทยาลัยนานาชาติ	-	-	40	-	-	-	40

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวนประชากร						
	จฬ	มก	มช	มช	มทส	มศว	รวม
วิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษา ความยั่งยืน	-	-	-	-	-	298	298
รวม	4,355	3,410	3,666	4,365	-	3,364	19,160
กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์							
คณะเทคโนโลยีการจัดการ	-	-	-	-	256	-	256
คณะบริหารธุรกิจ	-	1,294	-	1,252	-	-	2,546
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	2,006	-	-	-	-	-	2,006
คณะวิทยาการจัดการ	-	-	2,165	-	-	-	2,165
รวม	2,006	1,294	2,165	1,252	256	-	6,973
กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์							
คณะเกษตรศาสตร์	-	925	1,220	899	-	-	3,044
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	-	-	-	-	543	-	543
คณะประมง	-	725	-	-	-	-	725
คณะวนศาสตร์	-	906	-	-	-	-	906
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	-	766	-	785	-	-	1,551
รวม	-	3,322	1,220	1,684	543	-	6,769
กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์							
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	896	218	554	229	-	-	1,897
รวม	896	218	554	229	-	-	1,897
รวมทั้งหมด	16,774	12,567	18,566	18,243	5,622	9,803	81,575

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่สุ่มมาจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามคณะวิชา ตามสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด 2,435 คน ตามจำนวนชั้นต่ำที่กำหนดไว้ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970: 607-610) ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบันและกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	กลุ่มตัวอย่าง						
	จฬ	มก	มข	มช	มทส	มศว	รวม
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ							
คณะทันตแพทยศาสตร์	9	-	6	6	-	7	28
คณะเทคนิคการแพทย์	-	-	17	16	-	-	33
คณะเทคนิคการสัตวแพทย์	-	8	-	-	-	-	8
คณะพลศึกษา	-	-	-	-	-	35	35
คณะพยาบาลศาสตร์	-	-	14	41	11	11	77
คณะแพทยศาสตร์	19	-	25	15	11	15	85
คณะเภสัชศาสตร์	11	-	11	10	-	10	42
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา	9	-	-	-	11	-	20
คณะสหเวชศาสตร์	12	-	-	-	-	6	18
คณะสัตวแพทยศาสตร์	9	7	6	4	-	-	26
คณะสาธารณสุขศาสตร์	-	-	14	-	33	-	47
รวม	69	15	63	92	66	84	419
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ กายภาพ							
คณะเทคโนโลยี	-	-	10	-	-	-	10
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	-	-	-	-	55	-	55
คณะวิทยาศาสตร์	49	38	68	42	-	70	267
รวม	49	38	78	42	55	70	332
กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์							
คณะวิศวกรรมศาสตร์	63	63	62	49	252	32	521
รวม	63	63	62	49	252	32	521
กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์							
คณะจิตรศิลป์	-	-	-	9	-	-	9
คณะศิลปกรรมศาสตร์	9	-	10	-	-	43	62
วิทยาลัยศิลป์ สื่อ และเทคโนโลยี	-	-	-	18	-	-	18
รวม	9	-	10	27	-	43	89
กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์							
คณะครุศาสตร์	25	-	-	-	-	-	25

กลุ่มสาขาวิชา	กลุ่มตัวอย่าง						
	จฬ	มก	มข	มช	มทส	มศว	รวม
คณะศึกษาศาสตร์	-	14	35	19	-	17	85
รวม	25	14	35	19	-	17	110
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/ สังคมศาสตร์							
คณะกรรมการสื่อสารมวลชน	-	-	-	8	-	-	8
คณะจิตวิทยา	9	-	-	-	-	-	9
คณะนิติศาสตร์	21	-	21	11	-	-	53
คณะนิเทศศาสตร์	14	-	-	-	-	-	14
คณะมนุษยศาสตร์	-	38	-	31	-	52	121
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	-	54	-	-	-	54
คณะรัฐศาสตร์	14	-	-	-	-	-	14
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสน ศาสตร์	-	-	-	13	-	-	13
คณะเศรษฐศาสตร์	19	32	-	18	-	-	69
คณะสังคมศาสตร์	-	32	-	11	-	46	89
คณะอักษรศาสตร์	22	-	-	-	-	-	22
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม	-	-	-	-	-	19	19
วิทยาลัยนานาชาติ	-	-	2	-	-	-	2
วิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษา ความยั่งยืน	-	-	-	-	-	12	12
รวม	99	102	77	92	-	129	499
กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์							
คณะเทคโนโลยีการจัดการ	-	-	-	-	33	-	33
คณะบริหารธุรกิจ	-	38	-	27	-	-	65
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	45	-	-	-	-	-	45
คณะวิทยาการจัดการ	-	-	59	-	-	-	59
รวม	45	38	59	27	33	-	202
กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์							
คณะเกษตรศาสตร์	-	27	33	20	-	-	80
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	-	-	-	-	48	-	48
คณะประมง	-	22	-	-	-	-	22
คณะวนศาสตร์	-	28	-	-	-	-	28
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	-	22	-	17	-	-	39

กลุ่มสาขาวิชา	กลุ่มตัวอย่าง						
	จฬ	มก	มช	มช	มทส	มศว	รวม
รวม	-	99	33	37	48	-	217
กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์							
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	19	218	554	229	-	-	1,897
รวม	896	218	554	229	-	-	1,897
รวมทั้งหมด	378	375	462	391	454	375	2,435

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสำรวจพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยคนที่ 1 ได้ติดต่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา แปลแบบสอบถามมาตรฐานที่คณะกรรมการวิจัยระดับภูมิภาคของยูเนสโก (Unesco) ส่งมาให้ใช้ แบบสอบถามมาตรฐานดังกล่าวได้แก่ PIL Survey Instrument ซึ่งโครงการการรู้สารสนเทศ (Project Information Literacy) มหาวิทยาลัยยอวชิงตันใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสำรวจเกี่ยวกับการประเมินและใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล

2. นำแบบสอบถามที่แปลแล้วมาจัดรูปแบบให้สะดวกต่อการใช้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจากประเทศศรีลังกาได้จัดเตรียมรูปแบบไว้ให้

3. นำแบบสอบถามฉบับภาษาไทยเสนอต่อคณะผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และความชัดเจนในคำถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะผู้วิจัยในเรื่องของข้อความคำถามให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น แบบสอบถามฉบับภาษาไทย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาเอก คณะวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม เป็นแบบให้เลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2

1. คำถามเกี่ยวกับวิธีศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ เป็นแบบเลือกได้หลายคำตอบ

2. คำถามเกี่ยวกับความถี่ในการใช้ทรัพยากรในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

3. คำถามเกี่ยวกับการประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

4. คำถามเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลในเวปไซด์เว็บ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

5. คำถามเกี่ยวกับการขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

6. คำถามเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาว่ามีการปฏิบัติ กิจวัตร เทคนิค และวิธีการทำงานต่างกัน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

7. คำถามเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมเป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คือ ใช่ (4) ไม่ใช่ (3) จำไม่ได้ (2) ไม่เคยได้ยินมาก่อน (1)

8. คำถามเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ สำคัญมาก (7) สำคัญ (6) สำคัญปานกลาง (5) ไม่ค่อยสำคัญ (4) ไม่สำคัญ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

9. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการค้นหา เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (7) เห็นด้วย (6) เฉย ๆ (5) ไม่ค่อยเห็นด้วย (4) ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

ตอนที่ 3

1. คำถามเกี่ยวกับหัวข้อในการศึกษาค้นคว้า เป็นแบบเลือกได้หลายคำตอบ

2. คำถามเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเวลาค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (6) บ่อย (5) บางครั้ง (4) ไม่ค่อยใช้ (3) ไม่เคยใช้ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

3. คำถามเกี่ยวกับการประเมินสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

4. คำถามเกี่ยวกับการขอบุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ คือ เกือบทุกครั้ง (7) บ่อย (6) บางครั้ง (5) ไม่ค่อยใช้ (4) ไม่เคยใช้ (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

5. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั้งหมด

เป็นแบบมาตรประมาณค่า 7 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (7) เห็นด้วย (6) เฉย ๆ (5) ไม่ค่อยเห็นด้วย (4) ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง (3) ไม่ทราบ (2) ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน (1)

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ในระหว่างวันที่ 15 -17 กุมภาพันธ์ 2554 จากนั้นนำมาคำนวณเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach α -Coefficient) และตั้งค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

5. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามฉบับภาษาไทยส่งให้มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ โดยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 6 แห่งได้ดำเนินการโดยมีเทคนิคและวิธีการที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะบดีคณะต่างๆ ให้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้
2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรของคณะต่างๆ เช่น เจ้าหน้าที่โสตทัศนวัสดุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา เป็นต้น ให้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้
3. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากนายกสโมสรนักศึกษา หัวหน้านักศึกษา หรือผู้แทนนักศึกษาของคณะต่างๆ ให้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้
4. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะต่างๆ ให้ช่วยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้
5. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ของกลุ่มวิชาเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีนักศึกษาของสาขาเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้
6. มหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่งดำเนินการแจกแบบสอบถาม รวมทั้งหมด 2,560 ชุด ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ได้รับกลับคืนมาจำนวน 2,423 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.65 คณะผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ รวมทั้งหมด 2,318 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.67 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลของมหาวิทยาลัย 6 แห่ง

ชื่อมหาวิทยาลัย	ช่วงเวลาที่แจก แบบสอบถาม	แบบสอบถาม ที่แจก (ฉบับ)	แบบสอบถาม ที่ได้รับกลับคืน (ฉบับ)	แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์และ นำมาวิเคราะห์ (ฉบับ)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	15 ก.พ.- 8 เม.ย. 2554	378	359	359
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	10-31 ม.ค. 2554	375	375	375
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	7 – 26 ก.พ. 2554	462	412	412
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1 ม.ค. – 28 ก.พ. 2554	391	384	384
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	15 - 31 มี.ค. 2554	454	413	413
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	7- 18 มี.ค. 2554	500	480	375
รวมทั้งหมด		2,560	2,423	2,318

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เข้าร่วมโครงการของมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 6 แห่ง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จ แจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละจากข้อมูลในแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกตอบได้หลายคำตอบ และแบบมาตรฐานค่า

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวันโดยใช้แบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกตอบได้หลายคำตอบ และแบบมาตรฐานค่า

คณะผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง มาแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จ แล้วนำเสนอข้อมูลรวมในรูปแบบตาราง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 6 แห่ง ดังต่อไปนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	971	41.89
2. หญิง	1347	58.11
รวม	2318	100.00
อายุ		
1. 18 - 20 ปี	846	36.50
2. 21 - 22 ปี	1281	55.26
3. 23 - 25 ปี	191	8.24
รวม	2318	100.00

สถานภาพ	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีที่ศึกษา		
1. ปีที่ 2	776	33.48
2. ปีที่ 3	777	33.52
3. ปีที่ 4	765	33.00
รวม	2318	100.00
กลุ่มสาขาวิชา		
1. วิทยาศาสตร์สุขภาพ	383	16.52
2. วิทยาศาสตร์กายภาพ	305	13.16
3. วิศวกรรมศาสตร์	493	21.27
4. ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	108	4.66
5. ศิลปกรรมศาสตร์	71	3.06
6. สังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์	513	22.13
7. บริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์	205	8.84
8. เกษตรศาสตร์	198	8.54
9. สถาปัตยกรรมศาสตร์	42	1.81
รวม	2318	100.00
ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม		
1. น้อยกว่า 2.00	109	4.70
2. 2.01 - 2.50	484	20.88
3. 2.51 – 3.00	766	33.05
4. 3.01 - 3.50	686	29.59
5. 3.51 – 4.00	273	11.78
รวม	2318	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง (ร้อยละ 58.11) มีอายุระหว่าง 21 - 22 ปี (ร้อยละ 55.26) ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 33.52) ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (ร้อยละ 22.13) และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม อยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00 (ร้อยละ 33.05)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

ตาราง 4 ประเภทงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย

ประเภทงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. รายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ	1199	13.12
2. รายงานวิเคราะห์เหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์	367	4.02
3. รายงานเชิงตีความ	680	7.44
4. รายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา	1128	12.35
5. รายงานเสนอผลการศึกษาประมวลผลงานทางวิชาการ / ทบทวนวรรณกรรม	624	6.83
6. รายงานเสนอหัวข้อ / คำโครงการศึกษาที่ต้องการทำ	1190	13.03
7. นำเสนอผลงานด้วยวาจา	1350	14.78
8. นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน	1453	15.90
9. ผลงานในรูปแบบมีเดียที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้า (เช่น เว็บไซต์ วิดีทัศน์)	1054	11.54
10. ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำรายงานที่ต้องศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน	91	1.00
รวม	9136	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่า ประเภทงานที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน (ร้อยละ 15.90) นำเสนอผลงานด้วยวาจา (ร้อยละ 14.78) รายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ (ร้อยละ 13.12) รายงานเสนอหัวข้อ / คำโครงการศึกษาที่ต้องการทำ (ร้อยละ 13.03) และรายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา (ร้อยละ 12.35) ตามลำดับ

ตาราง 5 ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย	เกือบทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อยใช้	ไม่เคยใช้	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานที่เช่นนี้มาก่อน	รวม
1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา	759	965	378	80	109	20	7	2318
ร้อยละ	32.74	41.63	16.31	3.45	4.70	0.86	0.30	100
2. บล็อก (Blog)	115	354	725	613	297	117	97	2318
ร้อยละ	4.96	15.27	31.28	26.45	12.81	5.05	4.18	100
3. โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com)	1503	538	210	49	7	6	5	2318
ร้อยละ	64.84	23.21	9.06	2.11	0.30	0.26	0.22	100
4. วิกิพีเดีย (Wikipedia)	437	777	755	264	58	18	9	2318
ร้อยละ	18.85	33.52	32.57	11.39	2.50	0.78	0.39	100
5. เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ	255	651	845	414	102	31	20	2318
ร้อยละ	11.00	28.08	36.45	17.86	4.40	1.34	0.86	100
6. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTOR, ProQuest)	145	391	720	616	297	76	73	2318
ร้อยละ	6.26	16.87	31.06	26.57	12.81	3.28	3.15	100
7. บรรณารักษ์	302	281	541	623	461	50	60	2318
ร้อยละ	13.03	12.12	23.34	26.88	19.89	2.16	2.59	100
8. หนังสือในห้องสมุด	366	669	826	346	78	22	11	2318
ร้อยละ	15.79	28.86	35.63	14.93	3.36	0.95	0.47	100

ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย	เกือบทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อยใช้	ไม่เคยใช้	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานที่เช่นนี้มาก่อน	รวม
9. อาจารย์ผู้สอน	348	730	919	253	45	15	8	2318
ร้อยละ	15.01	31.49	39.65	10.91	1.94	0.65	0.35	100
10. สารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับพิมพ์หรือ ออนไลน์)	106	381	789	636	313	58	35	2318
ร้อยละ	4.57	16.44	34.04	27.44	13.50	2.50	1.51	100
11. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	551	1004	566	144	36	10	7	2318
ร้อยละ	23.77	43.31	24.42	6.21	1.55	0.43	0.30	100
12. เพื่อน / ครอบครัว	213	624	769	469	204	23	16	2318
ร้อยละ	9.19	26.92	33.18	20.23	8.80	0.99	0.69	100
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้)	186	579	876	430	186	32	29	2318
ร้อยละ	8.02	24.98	37.79	18.55	8.02	1.38	1.25	100

จากตาราง 5 แสดงว่า ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) (ร้อยละ 64.84) และเอกสารประกอบการสอนรายวิชา (ร้อยละ 32.74)

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย มีดังนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 43.31) เอกสารประกอบการสอนรายวิชา (ร้อยละ 41.63) วิกิพีเดีย (Wikipedia) (ร้อยละ 33.52) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 31.49) และหนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 28.86) ตามลำดับ

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เป็นบางครั้ง มีดังนี้ อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 39.65) ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้) (ร้อยละ 37.79) เว็บไซต์ของหน่วยราชการ (ร้อยละ 36.45) หนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 35.63) และสารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับพิมพ์หรือ ออนไลน์) (ร้อยละ 34.04)

ตาราง 6 การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด

การประเมินสารสนเทศ ที่ได้จากแหล่งข้อมูล จากห้องสมุด	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. แหล่งข้อมูลห้องสมุดนั้น ทันสมัยมากน้อยเพียงใด	350	913	844	151	35	17	8	2318
ร้อยละ	15.10	39.39	36.41	6.51	1.51	0.73	0.35	100
2. ผู้เขียนน่าเชื่อถือเพียงใด (เช่น ทำงาน หรือสอนที่ไหน)	324	836	864	222	40	24	8	2318
ร้อยละ	13.98	36.07	37.27	9.58	1.73	1.04	0.35	100
3. เนื้อหาหลากหลายมุมมอง (ไม่ลำเอียง)	305	829	853	253	44	21	13	2318
ร้อยละ	13.16	35.76	36.80	10.91	1.90	0.91	0.56	100
4. ผู้เขียนบอกว่าได้แนวคิด ต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุ ไว้ในเชิงอรรถ)	245	724	895	342	72	32	8	2318
ร้อยละ	10.57	31.23	38.61	14.75	3.11	1.38	0.35	100
5. แหล่งข้อมูลนั้นมี บรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่	516	759	710	240	60	23	10	2318
ร้อยละ	22.26	32.74	30.63	10.35	2.59	0.99	0.43	100
6. ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูล สำคัญประกอบหรือไม่ (คือ ไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ)	304	782	880	257	53	28	14	2318
ร้อยละ	13.11	33.74	37.96	11.09	2.29	1.21	0.60	100

การประเมินสารสนเทศ ที่ได้จากแหล่งข้อมูล จากห้องสมุด	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
7. ผู้พิมพ์คือใคร	277	637	765	415	151	50	23	2318
ร้อยละ	11.95	27.48	33.00	17.90	6.51	2.16	0.99	100
8. บรรณาธิการและหน้าการใช้ แหล่งข้อมูลนี้	118	421	715	599	361	50	54	2318
ร้อยละ	5.09	18.16	30.85	25.84	15.57	2.16	2.33	100
9. นักศึกษาเคยได้ยินถึง แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน	158	607	986	390	114	43	20	2318
ร้อยละ	6.82	26.19	42.54	16.82	4.92	1.86	0.86	100
10. นักศึกษาเคยใช้ แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน	195	646	958	352	112	34	21	2318
ร้อยละ	8.41	27.87	41.33	15.19	4.83	1.47	0.91	100

จากตาราง 6 แสดงว่า การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ นักศึกษาเคยได้ยินถึง แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน (ร้อยละ 42.54) นักศึกษาเคยใช้แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน (ร้อยละ 41.33) ผู้เขียน บอกว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 38.61) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 37.96) และผู้เขียนนำเชื่อถือ เพียงใด (เช่น ทำงาน หรือสอนที่ไหน) (ร้อยละ 37.27)

นักศึกษาลูกส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ คือ แหล่งข้อมูลห้องสมุดนั้นทันสมัย มากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 39.39) ผู้เขียนนำเชื่อถือเพียงใด (เช่น ทำงาน หรือสอนที่ไหน) (ร้อยละ 36.07) เนื้อหาหลากมุมมอง (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 35.76) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญ ประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 33.74) และแหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรม หรือรายการอ้างอิงหรือไม่ (ร้อยละ 32.74)

ตาราง 7 การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลในเว็ลต์ไวด์เว็บ

การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลในเว็ลต์ไวด์เว็บ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. เว็บไซต์นั้นทันสมัยมาก น้อยเพียงใด	583	955	632	109	28	9	2	2318
ร้อยละ	25.15	41.20	27.26	4.70	1.21	0.39	0.09	100
2. ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้น น่าเชื่อถือเพียงใด	508	870	720	167	32	18	3	2318
ร้อยละ	21.92	37.53	31.06	7.20	1.38	0.78	0.13	100
3. เนื้อหาของเว็บไซต์นั้น มีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง)	451	839	820	166	24	15	3	2318
ร้อยละ	19.46	36.19	35.38	7.16	1.04	0.65	0.13	100
4. เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่า ว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจาก ใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ)	273	722	858	374	63	19	9	2318
ร้อยละ	11.78	31.15	37.01	16.13	2.72	0.82	0.39	100
5. ที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL) คืออะไร หรืออาจมี ความหมายอะไร	351	660	819	345	100	34	9	2318
ร้อยละ	15.14	28.47	35.33	14.88	4.31	1.47	0.39	100
6. เว็บไซต์นั้นมีลิงก์เชื่อมโยง ไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บ หรือไม่	366	830	805	236	52	20	9	2318
ร้อยละ	15.79	35.81	34.73	10.18	2.24	0.86	0.39	100
7. เว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรม หรือรายการอ้างอิงหรือไม่	337	639	881	345	81	29	6	2318
ร้อยละ	14.54	27.57	38.01	14.88	3.49	1.25	0.26	100

การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลใน เว็บไซต์เว็บ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
8. ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูล สำคัญประกอบหรือไม่ (คือ ไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) ร้อยละ	284	793	886	252	52	33	18	2318
9. บรรณารักษ์แนะนำ การใช้เว็บไซต์นี้หรือไม่ ร้อยละ	102	403	714	576	352	83	88	2318
10. นิสิตเคยได้ยินถึง เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ ร้อยละ	247	713	877	312	104	49	16	2318
11. นิสิตเคยใช้เว็บไซต์นี้มา ก่อนหรือไม่ ร้อยละ	240	747	909	269	94	43	16	2318
12. การออกแบบของ เว็บไซต์นี้บอกว่าเว็บไซต์นี้ ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ร้อยละ	216	620	786	365	170	122	39	2318

จากตาราง 7 แสดงว่าการประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลในเว็บไซต์เว็บ นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้เป็น อันดับแรก คือ เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 41.20) ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 37.53) เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมี หลากมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 36.19) เว็บไซต์นั้นมีลิงก์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 35.81) และถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะ ภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 34.21)

นักศึกษากลุ่มใหญ่อันดับรองลงมาคำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้เป็น อันดับแรก คือ นิสิตเคยใช้เว็บไซต์ นี้มาก่อน (ร้อยละ 39.21) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพ สวย ๆ) (ร้อยละ 38.22) นักศึกษาเคยได้ยินถึงเว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 37.83) เว็บไซต์นั้น ระบุหรือเปล่าว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 37.01) และเนื้อหา ของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 35.38)

ตาราง 8 บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียน

บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียน	เกือบทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อยใช้	ไม่เคยใช้	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบ สถานที่ การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. อาจารย์ผู้สอน	347	800	758	207	153	29	24	2318
ร้อยละ	14.98	34.53	32.71	8.93	6.60	1.25	1.04	100
2. บรรณารักษ์	70	320	694	500	583	82	69	2318
ร้อยละ	3.02	13.81	29.95	21.58	25.16	3.54	2.98	100
3. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	359	890	756	170	99	27	17	2318
ร้อยละ	15.49	38.41	32.63	7.34	4.27	1.16	0.73	100
4. เพื่อน / ครอบครัว	171	594	863	368	257	37	28	2318
ร้อยละ	7.38	25.64	37.25	15.88	11.09	1.60	1.21	100
5. ผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ หนายความ นักบำบัด)	102	363	747	446	496	90	74	2318
ร้อยละ	4.40	15.67	32.24	19.25	21.41	3.88	3.19	100

จากตาราง 8 แสดงว่านักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนอยู่บ่อยครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 38.41) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 34.53) และเพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 25.64)

นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนเป็นบางครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 37.25) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 32.71) เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 32.63) และผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ หนายความ นักบำบัด) (ร้อยละ 32.24)

ตาราง 9 วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่ เกี่ยวข้องกับรายวิชา	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ทำ	ไม่เคย ทำ	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. เมื่อมีรายการอ้างอิงครบ ตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น	320	852	843	198	76	11	11	2318
ร้อยละ	13.81	36.76	36.37	8.54	3.28	0.47	0.47	100
2. ถ้าวัดค้นหาข้อมูล สักครั้งสองครั้งแล้วไม่พบ อะไร ก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่	207	707	930	344	109	9	9	2318
ร้อยละ	8.93	30.50	40.12	14.84	4.70	0.39	0.39	100
3. เพิ่มมุมมองของนักศึกษา เองในงานค้นคว้าด้วย อาจารย์จะได้ทราบว่า นักศึกษาคิดอย่างไร	196	721	1004	320	57	11	11	2318
ร้อยละ	8.46	31.10	43.31	13.81	2.46	0.47	0.47	100
4. นักศึกษาเริ่มต้นด้วย การกำหนดปัญหา / หัวข้อ ตั้งแต่เนิ่น ๆ	265	845	914	246	33	11	11	2318
ร้อยละ	11.43	36.45	39.43	10.61	1.42	0.47	0.47	100
5. นักศึกษาวางโครงร่าง ว่าจะทำงาน (เช่น เขียน รายงาน) อย่างไร	351	945	740	235	31	12	12	2318
ร้อยละ	15.14	40.77	31.92	10.14	1.34	0.52	0.52	100
6. ถ้างานที่ได้รับมอบหมาย คือการเขียนรายงาน นักศึกษาก็กองมือเขียนเลย โดยไม่ได้อ่างแผนให้ทีว่าจะ เขียนอะไรบ้าง	134	505	870	618	168	13	13	2318
ร้อยละ	5.78	21.79	37.53	26.66	7.25	0.56	0.56	100

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่ เกี่ยวข้องกับรายวิชา	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ทำ	ไม่เคย ทำ	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
7. นักศึกษาเริ่มต้นโดยคิดหา คำค้น (Search terms) ก่อน	431	927	699	197	44	17	17	2318
ร้อยละ	18.59	39.99	30.16	8.50	1.90	0.73	0.73	100
8. นักศึกษาวางแผนการ ค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็น แนวทางในการดำเนินงานที่ ได้รับมอบหมาย	267	922	846	225	41	13	13	2318
ร้อยละ	11.52	39.78	36.50	9.71	1.77	0.56	0.56	100
9. นักศึกษามีระบบการ จัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ ระหว่างการศึกษาค้นคว้า	236	848	929	241	34	21	21	2318
ร้อยละ	10.18	36.58	40.08	10.40	1.47	0.91	0.91	100
10. นักศึกษาใช้บริการ ระหว่างห้องสมุด หรือบริการ ส่งเอกสารถ้าห้องสมุดที่ มหาวิทยาลัยไม่มีสิ่งที่นิสิต ต้องการ	186	528	764	421	326	42	42	2318
ร้อยละ	8.02	22.78	32.96	18.16	14.06	1.81	1.81	100
11. นักศึกษามักจะใช้ข้อมูล เดิม ๆ สำหรับการ ทำงาน หลาย ๆ ชิ้น	121	534	948	523	147	22	22	2318
ร้อยละ	5.22	23.04	40.90	22.56	6.34	0.95	0.95	100
12. นักศึกษามักจะทำหัวข้อ ซ้ำ ๆ เมื่ออาจารย์มอบหมาย งานแต่ละชิ้น	97	417	703	769	285	21	21	2318
ร้อยละ	4.18	17.99	30.33	33.18	12.30	0.91	0.91	100

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่ เกี่ยวข้องกับรายวิชา	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ทำ	ไม่เคย ทำ	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
13. นักศึกษามักจะใช้เวลาใน การทำงานแต่ละชิ้นเท่า ๆ กัน	118	470	1060	487	100	64	64	2318
ร้อยละ	5.09	20.28	45.73	21.01	4.31	2.76	2.76	100

จากตาราง 9 แสดงว่าวิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำเป็นบางครั้ง 5 อันดับแรกมีดังนี้ นักศึกษามักจะใช้เวลาในการทำงานแต่ละชิ้นเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 45.73) เพิ่มมุมมองของนักศึกษาเองในงานค้นคว้าด้วย อาจารย์จะได้ทราบว่านักศึกษาคิดอย่างไร (ร้อยละ 43.31) นักศึกษามักจะใช้ข้อมูลเดิม ๆ สำหรับการทำงานหลาย ๆ ชิ้น (ร้อยละ 40.90) ถ้างลองค้นหาข้อมูลสักครั้งสองครั้งแล้วไม่พบอะไรก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่ (ร้อยละ 40.12) และนักศึกษามีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 40.08)

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำบ่อยครั้ง 5 อันดับแรก มีดังนี้ นักศึกษาวางโครงร่างว่าจะทำงาน (เช่น เขียนรายงาน) อย่างไร (ร้อยละ 40.77) นักศึกษาเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน (ร้อยละ 39.99) นักศึกษาวางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 39.78) เมื่อมีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น (ร้อยละ 36.76) และนักศึกษามีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 36.58)

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำ คือ นักศึกษามักจะทำหัวข้อซ้ำ ๆ เมื่ออาจารย์มอบหมายงานแต่ละชิ้น (ร้อยละ 33.18)

ตาราง 10 โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงาน ที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ	ใช้	ไม่ใช่	จำไม่ได้	ไม่เคยได้ ยินมา ก่อน	รวม
1. ไฮไลต์ข้อความบนจอคอมพิวเตอร์	738	1040	358	182	2318
ร้อยละ	31.84	44.87	15.44	7.85	100
2. กระดาษโน้ตดิจิทัลสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ (เช่น ดิจิทัลโน้ตแบบโพสต์-อิท)	655	1112	290	261	2318
ร้อยละ	28.26	47.97	12.51	11.26	100
3. โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง (เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib)	401	1174	319	424	2318
ร้อยละ	17.30	50.65	13.76	18.29	100
4. โปรแกรมบุ๊กมาร์ก (เช่น digg, delicious)	513	1083	323	399	2318
ร้อยละ	22.13	46.72	13.93	17.21	100
5. บริการจ้างข่าว (เช่น โปรแกรมที่จ้างให้ทราบโดย อัตโนมัติเมื่อมีเนื้อหาใหม่ปรากฏ)	683	1073	335	227	2318
ร้อยละ	29.47	46.29	14.45	9.79	100
6. ไมโครบล็อก (เช่น Twitter)	891	1053	266	108	2318
ร้อยละ	38.44	45.43	11.48	4.66	100
7. โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents)	1171	794	223	130	2318
ร้อยละ	50.52	34.25	9.62	5.61	100
8. โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ (เช่น Google Notebook)	918	962	228	210	2318
ร้อยละ	39.60	41.50	9.84	9.06	100
9. วิกีเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ที่ไม่ใช่ วิกิพีเดีย)	620	1167	313	218	2318
ร้อยละ	26.75	50.35	13.50	9.40	100
10. เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ (เช่น Flickr, Photobucket)	940	970	249	159	2318
ร้อยละ	40.55	41.85	10.74	6.86	100
11. การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual research environments)	394	1227	305	392	2318
ร้อยละ	17.00	52.93	13.16	16.91	100

โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงาน ที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ	ใช้	ไม่ใช้	จำไม่ได้	ไม่เคยได้ ยินมา ก่อน	รวม
12. การสร้างบล็อก (เช่น LiveJournal)	439	1269	314	296	2318
ร้อยละ	18.94	54.75	13.55	12.77	100
13. การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต ในลักษณะเดียวกับ การใช้โทรศัพท์ (เช่น Skype)	1205	814	185	114	2318
ร้อยละ	51.98	35.12	7.98	4.92	100
14. เวทีออนไลน์ (Online forum) ที่นิสิตเข้าไปถาม คำถามและจะมีผู้ตอบคำถามนั้นมา	802	1058	266	192	2318
ร้อยละ	34.60	45.64	11.48	8.28	100

จากตาราง 10 แสดงว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ 5 อันดับแรก ดังนี้ โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents) (ร้อยละ 50.52) เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ (เช่น Flickr, Photobucket) (ร้อยละ 40.55) ไมโครบล็อก (เช่น Twitter) (ร้อยละ 38.44) โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ (เช่น Google Notebook) (ร้อยละ 36.60) เวทีออนไลน์ (Online forum) ที่นักศึกษาเข้าไปถามคำถามและจะมีผู้ตอบคำถามนั้นมา (ร้อยละ 34.60)

สำหรับโปรแกรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช้ 5 อันดับแรก ดังนี้ การสร้างบล็อก (เช่น LiveJournal) (ร้อยละ 54.75) การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual research environments) (ร้อยละ 52.93) โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง (เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib) (ร้อยละ 50.65) วิกีเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ที่ไม่ใช่วิกิพีเดีย) (ร้อยละ 50.35) และกระดานโต้ตอบดิจิทัลสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ (เช่น ดิจิทัลโน้ตแบบโพสต์-อิท) (ร้อยละ 47.97)

ตาราง 11 สิ่งสำคัญในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย

สิ่งสำคัญในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย	สำคัญมาก	สำคัญ	สำคัญปานกลาง	ไม่ค่อยสำคัญ	ไม่สำคัญ	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน	รวม
1. ได้คะแนนดี	948	869	390	68	21	15	7	2318
ร้อยละ	40.93	37.52	16.84	2.94	0.91	0.65	0.30	100
2. สอบผ่านวิชานั้น ๆ	1139	814	272	68	14	8	3	2318
ร้อยละ	49.18	35.15	11.74	2.94	0.60	0.35	0.13	100
3. ทำรายงานเสร็จ	1192	794	243	61	14	8	6	2318
ร้อยละ	51.47	34.28	10.49	2.63	0.60	0.35	0.26	100
4. ทำรายงานที่มีความยาวตามกำหนด (ถ้ามีกำหนด)	732	997	461	97	18	10	3	2318
ร้อยละ	31.61	43.05	19.91	4.19	0.78	0.43	0.13	100
5. มีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่กำหนด (ถ้ามีกำหนด)	713	987	462	118	23	9	6	2318
ร้อยละ	30.79	42.62	19.95	5.09	0.99	0.39	0.26	100
6. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม	784	998	431	78	13	10	4	2318
ร้อยละ	33.85	43.09	18.61	3.37	0.56	0.43	0.17	100
7. พบคำตอบที่จะนำไปใช้ได้ ในรายงานเพื่อแสดงว่าได้ ค้นคว้าจริง	764	997	451	79	18	5	4	2318
ร้อยละ	32.99	43.05	19.47	3.41	0.78	0.22	0.17	100
8. ได้ปรับปรุงทักษะการเขียน	470	985	627	188	34	9	5	2318
ร้อยละ	20.29	42.53	27.07	8.12	1.47	0.39	0.22	100
9. ได้ปรับปรุงทักษะการสืบค้น	527	958	621	160	38	7	7	2318
ร้อยละ	22.75	41.36	26.81	6.91	1.64	0.30	0.30	100
10. ได้ปรับปรุงทักษะการวิเคราะห์	562	1018	589	118	16	11	4	2318
ร้อยละ	24.27	43.96	25.43	5.09	0.69	0.47	0.17	100

สิ่งสำคัญในขณะที่ศึกษา คิดว่าเพื่อทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	สำคัญ มาก	สำคัญ	สำคัญ ปาน กลาง	ไม่ค่อย สำคัญ	ไม่ สำคัญ	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
11. ได้ใส่มุมมองของนักศึกษา เองไว้ในรายงานด้วย	433	889	729	213	39	10	5	2318
ร้อยละ	18.70	38.39	31.48	9.20	1.68	0.43	0.22	100
12. ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	791	951	453	99	11	10	3	2318
ร้อยละ	34.15	41.06	19.56	4.27	0.47	0.43	0.13	100
13. ได้ทำให้อาจารย์ประทับใจ ในความสามารถทางปัญญา ของนักศึกษา	395	850	770	232	45	16	10	2318
ร้อยละ	17.06	36.70	33.25	10.02	1.94	0.69	0.43	100
14. ได้ทำให้อาจารย์ประทับใจที่ นักศึกษาได้คะแนนดี	483	821	648	259	74	18	15	2318
ร้อยละ	20.85	35.45	27.98	11.18	3.20	0.78	0.65	100
15. ได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์ใน การทำรายงาน	588	954	594	133	28	16	5	2318
ร้อยละ	25.39	41.19	25.65	5.74	1.21	0.69	0.22	100

จากตาราง 11 แสดงว่า ในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งที่สำคัญมาก คือ ทำรายงานเสร็จ (ร้อยละ 51.47) และสอบผ่านวิชานั้น ๆ (ร้อยละ 49.18)

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งต่อไปที่สำคัญ จำนวน 5 อันดับแรก ดังนี้ ได้รับปรับปรุงทักษะการวิเคราะห์ (ร้อยละ 43.96) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม (ร้อยละ 43.09) ทำรายงานที่มีความยาวตามกำหนด (ถ้ามีกำหนด) (ร้อยละ 43.05) พบคำตอบที่จะนำไปใส่ไว้ในรายงานเพื่อแสดงว่าได้ค้นคว้าจริง (ร้อยละ 43.05) มีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่กำหนด (ถ้ามีกำหนด) (ร้อยละ 42.62) และได้ปรับปรุงทักษะการเขียน (ร้อยละ 42.53)

ตาราง 12 ความยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด

ความยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานที่การณ์เช่นนี้มาก่อน	รวม
1. ยากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย	379	967	774	148	35	9	6	2318
ร้อยละ	16.36	41.74	33.41	6.39	1.51	0.39	0.26	100
2. ยากที่การกำหนดหัวข้อ	318	1065	759	134	29	8	5	2318
ร้อยละ	13.72	45.96	32.76	5.78	1.25	0.35	0.22	100
3. ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง	311	1034	768	158	34	7	6	2318
ร้อยละ	13.42	44.63	33.15	6.82	1.47	0.30	0.26	100
4. ยากที่การกำหนดคำค้น	252	775	947	257	66	11	10	2318
ร้อยละ	10.88	33.45	40.87	11.09	2.85	0.47	0.43	100
5. ยากที่การค้นหาค้นหาความในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTORE, ProQuest)	311	775	804	234	28	94	72	2318
ร้อยละ	13.42	33.45	34.70	10.10	1.21	4.06	3.11	100
6. ยากที่จะหาข้อมูลที่จะใช้จากเว็บ (เช่น Google, Wikipedia, เว็บไซต์หน่วยราชการ)	189	577	839	451	214	20	28	2318
ร้อยละ	8.16	24.90	36.21	19.46	9.24	0.86	1.21	100
7. ยากที่จะตัดสินใจว่าเว็บไซต์น่าเชื่อถือหรือไม่	264	844	836	264	72	22	16	2318
ร้อยละ	11.39	36.43	36.08	11.39	3.11	0.95	0.69	100
8. ยากที่จะต้องคิดว่าจะไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ไหนได้บ้างภายในมหาวิทยาลัย	240	741	921	290	87	20	19	2318
ร้อยละ	10.36	31.98	39.75	12.52	3.75	0.86	0.82	100

ความยากในกระบวนการ ค้นคว้าทั้งหมด	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เป็น อย่าง ยิ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
9. ยากที่การหาข้อมูล ที่ทันสมัย	278	826	777	300	102	17	18	2318
ร้อยละ	12.00	35.65	33.53	12.95	4.40	0.73	0.78	100
10. ยากที่ต้องเลือกข้อมูล ที่จะนำมาใช้ได้จากผลการ สืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ	291	940	779	221	52	17	18	2318
ร้อยละ	12.56	40.57	33.62	9.54	2.24	0.73	0.78	100
11. ยากที่การประเมิน แหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้	252	960	807	211	61	15	12	2318
ร้อยละ	10.88	41.43	34.83	9.11	2.63	0.65	0.52	100
12. ยากที่ต้องอ่านเอกสาร ที่ค้นหาได้	291	734	902	266	98	11	16	2318
ร้อยละ	12.56	31.68	38.93	11.48	4.23	0.47	0.69	100
13. ยากที่การจดโน้ต	178	616	1016	356	117	17	18	2318
ร้อยละ	7.68	26.59	43.85	15.36	5.05	0.73	0.78	100
14. ยากที่การผนวกเอา แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจาก การสืบค้นเพื่อนำมาทำรายงาน	261	841	815	292	75	18	16	2318
ร้อยละ	11.26	36.30	35.17	12.60	3.24	0.78	0.69	100
15. ยากที่การเขียน	336	796	810	273	74	15	14	2318
ร้อยละ	14.50	34.35	34.96	11.78	3.19	0.65	0.60	100
16. ยากที่ต้องรู้ว่าเมื่อไร จึงควรอ้างอิงแหล่งข้อมูล	208	789	930	274	84	17	16	2318
ร้อยละ	8.98	34.05	40.14	11.83	3.63	0.73	0.69	100
17. ยากที่ต้องรู้ว่าการใช้ แหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้ในบาง กรณีถือเป็นการขโมยหรือไม่	286	863	818	227	63	35	26	2318
ร้อยละ	12.34	37.25	35.30	9.80	2.72	1.51	1.12	100

ความยากในกระบวนการ ค้นคว้าทั้งหมด	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เป็น อย่าง ยิ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
18. ยากที่ต้องตัดสินใจว่าทำงาน เสร็จแล้วหรือยัง	222	694	902	338	122	17	23	2318
ร้อยละ	9.58	29.95	38.93	14.59	5.27	0.73	0.99	100
19. ยากที่จะรู้ว่านิสิตทำงานชิ้น นี้ได้ดีหรือไม่	348	821	766	267	75	17	24	2318
ร้อยละ	15.02	35.43	33.06	11.52	3.24	0.73	1.04	100

จากตาราง 12 แสดงว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความยากในกระบวนการค้นคว้า ดังต่อไปนี้ ยากที่การกำหนดหัวข้อ (ร้อยละ 45.96) ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง (ร้อยละ 44.63) ยากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 41.74) ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้ (ร้อยละ 41.43) และยากที่ต้องเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 40.57)

ในขณะที่นักศึกษารู้สึกเฉย ๆ กับเรื่องต่อไปนี้คือ ยากที่การจดโน้ต (ร้อยละ 43.85) ยากที่การกำหนดคำค้น (ร้อยละ 40.87) ยากที่ต้องรู้ว่าเมื่อไรจึงควรอ้างอิงแหล่งข้อมูล (ร้อยละ 40.14) ยากที่จะต้องคิดว่าจะไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ไหนได้บ้างภายในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 39.75)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

ตาราง 13 หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้า

หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้า	รวม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	1299	11.16
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	1805	15.51
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	1214	10.43
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	1497	12.86
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	996	8.56
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	867	7.45
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	489	4.20
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	1242	10.67
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	699	6.01
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	1111	9.54
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	421	3.62
รวม	11640	100.00

จากตาราง 13 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.51) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.86) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.16) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.67) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.43) ตามลำดับ

ตาราง 14 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	366	14.16
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	377	14.58
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	270	10.44
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	300	11.61
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	268	10.37
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	145	5.60
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	95	3.67
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	256	9.90
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	127	4.91
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	237	9.16
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	144	5.57
รวม	2585	100

จากตาราง 14 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.58) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 14.16) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 11.61) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.44) และชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 10.37)

ตาราง 15 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์กายภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	155	11.95
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	193	14.88
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	129	9.95
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	168	12.95
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	109	8.40
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	93	7.17
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	73	5.63
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	133	10.25
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	89	6.86
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	114	8.79
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	41	3.16
รวม	1297	100.00

จากตาราง 15 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.88) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.95) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.95) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.25) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 9.95)

ตาราง 16 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา วิศวกรรมศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	249	10.80
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	349	15.13
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	227	9.84
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	290	12.58
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	184	7.98
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	215	9.32
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	98	4.25
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	239	10.36
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	146	6.33
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	222	9.63
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	87	3.77
รวม	2306	100.00

จากตาราง 16 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.13) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.58) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 10.80) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.36) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 9.84)

ตาราง 17 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา ศึกษาศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	58	12.01
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	74	15.32
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	49	10.14
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	65	13.46
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	40	8.28
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	34	7.04
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	21	4.35
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	50	10.35
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	28	5.80
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	50	10.35
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	14	2.90
รวม	483	100.00

จากตาราง 17 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.32) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 13.46) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 12.01) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.35) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 10.35) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.14)

ตาราง 18 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา ศิลปกรรมศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	26	9.74
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	42	15.73
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	39	14.61
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	51	19.10
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	27	10.11
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	14	5.24
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	5	1.87
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	31	11.61
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	8	3.00
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	20	7.49
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	4	1.50
รวม	267	100.00

จากตาราง 18 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 19.10) ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.73) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 14.61) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 11.61) และชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 10.11)

ตาราง 19 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์/ สังคมศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	192	9.47
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	329	16.23
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	213	10.51
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	247	12.19
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	180	8.88
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	142	7.01
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	98	4.83
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	231	11.40
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	145	7.15
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	200	9.87
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	50	2.47
รวม	2027	100.00

จากตาราง 19 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 16.23) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.19) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 11.40) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.51) และการติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 9.87)

ตาราง 20 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา บริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	90	11.75
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	122	15.93
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	92	12.01
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	108	14.10
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	57	7.44
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	60	7.83
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	32	4.18
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	76	9.92
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	35	4.57
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	68	8.88
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	26	3.39
รวม	766	100.00

จากตาราง 20 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.93) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 14.10) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 12.01) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.75) และข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 9.92)

ตาราง 21 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่ศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	16	9.20
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	22	12.64
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	15	8.62
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	24	13.79
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	20	11.49
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	7	4.02
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	11	6.32
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	23	13.22
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	12	6.90
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	19	10.92
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	5	2.87
รวม	174	100.00

จากตาราง 21 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 13.79) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 13.22) ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 12.64) ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 11.49) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 10.92)

ตาราง 22 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ค้นคว้า

หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้า	กลุ่มสาขาวิชา เกษตรศาสตร์	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)	69	12.45
2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน	85	15.34
3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)	48	8.66
4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ	67	12.09
5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)	45	8.12
6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)	41	7.40
7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)	18	3.25
8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)	51	9.21
9. ข้อมูลเพื่อให้ความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)	39	7.04
10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)	62	11.19
11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)	29	5.23
รวม	554	100.00

จากตาราง 22 แสดงว่า หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.34) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 12.45) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.09) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 11.19) และข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 9.21) ตามลำดับ

ตาราง 23 ทรัพยากรที่ใช้ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

ทรัพยากรที่ใช้ในการค้นหาข้อมูล สำหรับชีวิตประจำวัน	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. บล็อก	237	585	771	411	259	55	2318
ร้อยละ	10.22	25.24	33.26	17.73	11.17	2.37	100
2. โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com)	1376	664	214	41	15	8	2318
ร้อยละ	59.36	28.65	9.23	1.77	0.65	0.35	100
3. วิกีพีเดีย (ผ่านกูเกิล หรือเข้าไปที่ เว็บไซต์ของวิกิพีเดียโดยตรง)	744	875	532	123	37	7	2318
ร้อยละ	32.10	37.75	22.95	5.31	1.60	0.30	100
4. เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ	207	721	836	422	113	19	2318
ร้อยละ	8.93	31.10	36.07	18.21	4.87	0.82	100
5. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของ ห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTOR, ProQuest)	157	472	693	585	326	85	2318
ร้อยละ	6.77	20.36	29.90	25.24	14.06	3.67	100
6. บรรณารักษ์	110	350	625	701	480	52	2318
ร้อยละ	4.75	15.10	26.96	30.24	20.71	2.24	100
7. หนังสือในห้องสมุด	349	745	815	312	82	15	2318
ร้อยละ	15.06	32.14	35.16	13.46	3.54	0.65	100
8. อาจารย์	265	735	892	320	95	11	2318
ร้อยละ	11.43	31.71	38.48	13.81	4.10	0.47	100
9. สารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับ พิมพ์ หรือ ออนไลน์)	161	498	780	565	280	34	2318
ร้อยละ	6.95	21.48	33.65	24.37	12.08	1.47	100
10. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	536	1029	560	142	39	12	2318
ร้อยละ	23.12	44.39	24.16	6.13	1.68	0.52	100
11. เพื่อน / ครอบครัว	342	803	712	325	122	14	2318
ร้อยละ	14.75	34.64	30.72	14.02	5.26	0.60	100

ทรัพยากรที่ใช้ในการค้นหาข้อมูล สำหรับชีวิตประจำวัน	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
12. เครือข่ายทางสังคม	324	781	754	308	133	18	2318
ร้อยละ	13.98	33.69	32.53	13.29	5.74	0.78	100
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้)	288	694	810	358	138	30	2318
ร้อยละ	12.42	29.94	34.94	15.44	5.95	1.29	100

จากตาราง 23 แสดงว่า ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) (ร้อยละ 59.36)

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย 5 อันดับแรก มีดังนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 44.39) วิกีพีเดีย (ผ่านกูเกิ้ล หรือเข้าไปที่เว็บไซต์ของวิกิพีเดียโดยตรง) (ร้อยละ 37.75) เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 34.64) เครือข่ายทางสังคม (ร้อยละ 33.69) และหนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 32.14) ตามลำดับ

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บางครั้ง 5 อันดับแรก มีดังนี้ อาจารย์ (ร้อยละ 38.48) เว็บไซต์ของหน่วยราชการ (ร้อยละ 36.07) หนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 35.16) ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้) (ร้อยละ 34.94) และสารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับพิมพ์ หรือออนไลน์) (ร้อยละ 33.65)

ตาราง 24 การประเมินสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน

การประเมินสิ่งที่ค้นพบจาก การค้นคว้าเรื่อง ชีวิตประจำวัน	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย คำหนึ่ง	ไม่เคย คำหนึ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มา ก่อน	รวม
1. เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อย เพียงใด	429	975	717	154	24	13	6	2318
ร้อยละ	18.54	42.13	30.99	6.66	1.04	0.56	0.26	100
2. ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้น น่าเชื่อถือเพียงใด	363	977	764	171	24	13	6	2318
ร้อยละ	15.69	42.22	33.02	7.39	1.04	0.56	0.26	100
3. เนื้อหาของเว็บไซต์นั้น มีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง)	344	901	825	205	24	14	5	2318
ร้อยละ	14.87	38.94	35.65	8.86	1.04	0.60	0.22	100
4. เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่าว่า ได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ)	270	751	881	342	50	20	4	2318
ร้อยละ	11.67	32.45	38.07	14.78	2.16	0.86	0.17	100
5. ที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL) คือ อะไร หรืออาจมีความหมาย อะไร	270	719	829	391	74	23	12	2318
ร้อยละ	11.67	31.07	35.83	16.90	3.20	0.99	0.52	100
6. เว็บไซต์นั้นมีลิงก์เชื่อมโยง ไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บ หรือไม่	276	809	876	279	59	11	8	2318
ร้อยละ	11.93	34.96	37.86	12.06	2.55	0.47	0.35	100
7. เว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรม หรือรายการอ้างอิงหรือไม่	271	707	851	376	83	19	11	2318
ร้อยละ	11.71	30.55	36.78	16.25	3.59	0.82	0.48	100

	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย คำนี้	ไม่เคย คำนี้	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มา ก่อน	รวม
การประเมินสิ่งที่ค้นพบจาก การค้นคว้าเรื่อง ชีวิตประจำวัน								
8. ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูล สำคัญประกอบหรือไม่ (คือ ไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ)	269	752	882	311	76	19	9	2318
ร้อยละ	11.62	32.50	38.12	13.44	3.28	0.82	0.39	100
9. บรรณารักษ์แนะนำการใช้ เว็บไซต์นี้หรือไม่	166	473	681	522	337	79	60	2318
ร้อยละ	7.17	20.44	29.43	22.56	14.56	3.41	2.59	100
10. นิสิตเคยได้ยินถึงเว็บไซต์นี้ มาก่อนหรือไม่	214	762	852	306	127	38	19	2318
ร้อยละ	9.25	32.93	36.82	13.22	5.49	1.64	0.82	100
11. นิสิตเคยใช้เว็บไซต์นี้มา ก่อนหรือไม่	258	811	787	305	110	31	16	2318
ร้อยละ	11.15	35.05	34.01	13.18	4.75	1.34	0.69	100
12. การออกแบบของเว็บไซต์นี้ บอกว่าเว็บไซต์นี้ถูกต้องตาม กฎหมายหรือไม่	219	623	797	392	184	72	31	2318
ร้อยละ	9.46	26.92	34.44	16.94	7.95	3.11	1.34	100

จากตาราง 24 แสดงว่า การประเมินสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 42.22) เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 42.13) เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 38.94) นักศึกษาเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 35.05) และเว็บไซต์นั้นมีลิงก์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 34.96)

นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ ถ้าเป็นแผนผังมีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 38.12) เว็บไซต์นั้นระบุหรือแปลว่าได้นแนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 38.07) เว็บไซต์นั้นมีลิงก์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 37.86) นักศึกษาเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 36.82) และเว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ (ร้อยละ 36.78)

ตาราง 25 บุคคลที่ช่วยนักศึกษาประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

บุคคลที่ช่วยนักศึกษา ประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับ ชีวิตประจำวัน	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ขอ	ไม่เคย ขอ	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
1. อาจารย์ผู้สอน	270	648	707	343	299	12	39	2318
ร้อยละ	11.67	27.96	30.50	14.80	12.90	0.52	1.68	100
2. บรรณารักษ์	80	300	596	592	629	43	78	2318
ร้อยละ	3.46	12.94	25.71	25.54	27.14	1.86	3.36	100
3. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน	377	853	708	220	120	13	27	2318
ร้อยละ	16.29	36.80	30.54	9.49	5.18	0.56	1.16	100
4. เพื่อน / ครอบครัว	278	684	791	325	194	15	31	2318
ร้อยละ	12.01	29.51	34.12	14.02	8.37	0.65	1.34	100
5. ผู้ประกอบอาชีพที่ต้อง มีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ ทนายความ นักบำบัด)	124	344	630	557	537	42	84	2318
ร้อยละ	5.36	14.84	27.18	24.03	23.17	1.81	3.62	100

จากตาราง 25 แสดงว่านักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้นักบุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันอยู่บ่อยครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 36.80) เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 29.51) และอาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 27.96)

นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้นักบุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันเป็นบางครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 34.12) เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 30.54) และอาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 30.50)

ตาราง 26 ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน	รวม
1. ยากที่การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	211	673	948	300	153	18	15	2318
ร้อยละ	9.11	29.07	40.95	12.96	6.61	0.78	0.65	100
2. ยากที่การระบุว่าการอะไรจากการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	175	665	951	363	131	20	13	2318
ร้อยละ	7.56	28.71	41.06	15.67	5.66	0.86	0.56	100
3. ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง	222	753	906	327	79	17	14	2318
ร้อยละ	9.59	32.51	39.12	14.12	3.41	0.73	0.60	100
4. ยากที่การกำหนดคำค้น	193	672	970	328	116	23	16	2318
ร้อยละ	8.33	29.02	41.88	14.16	5.01	0.99	0.69	100
5. ยากที่การค้นหาคความในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTORE, ProQuest)	239	629	891	275	80	118	86	2318
ร้อยละ	10.32	27.16	38.47	11.87	3.45	5.09	3.71	100
6. ยากที่จะหาข้อมูลที่จะใช้จากเว็บ (เช่น Google, Wikipedia, เว็บไซต์หน่วยราชการ)	191	534	874	403	262	28	26	2318
ร้อยละ	8.25	23.06	37.74	17.40	11.31	1.21	1.12	100
7. ยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบน่าเชื่อถือหรือไม่หรือไม่	218	785	907	274	90	27	17	2318
ร้อยละ	9.41	33.89	39.16	11.83	3.89	1.16	0.73	100

ความยากในกระบวนการ ค้นหาเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เป็น อย่าง ยิ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
8. ยากที่การหาข้อมูล ที่ทันสมัย (เช่น ที่เป็น ออนไลน์ และสิ่งพิมพ์)	206	762	886	319	108	15	22	2318
ร้อยละ	8.89	32.90	38.26	13.77	4.66	0.65	0.95	100
9. ยากที่ต้องเลือกข้อมูล เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่ จะนำมาใช้ได้จากการ สืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ	218	808	952	236	71	19	14	2318
ร้อยละ	9.41	34.89	41.11	10.19	3.07	0.82	0.60	100
10. ยากที่การประเมิน แหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้	217	821	942	243	61	22	12	2318
ร้อยละ	9.37	35.45	40.67	10.49	2.63	0.95	0.52	100
11. ยากที่ต้องคิดว่าจะหา แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันได้ที่ไหน	155	666	886	420	135	40	16	2318
ร้อยละ	6.69	28.76	38.26	18.13	5.83	1.73	0.69	100
12. ยากที่ต้องอ่านเอกสาร ที่ค้นหาได้	178	689	976	301	129	30	15	2318
ร้อยละ	7.69	29.75	42.14	13.00	5.57	1.29	0.65	100
13. ยากที่รู้ว่าคำตอบที่กำลัง ค้นหานั้นมีอยู่ในเว็บแน่ ๆ แต่ หาไม่พบ	206	809	937	250	77	21	18	2318
ร้อยละ	8.90	34.95	40.48	10.80	3.33	0.91	0.78	100
14. ยากที่ต้องรวบรวม แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้น เข้าไว้ด้วยกัน	211	797	894	279	109	15	13	2318
ร้อยละ	9.11	34.41	38.60	12.05	4.71	0.65	0.56	100

ความยากในกระบวนการ ค้นหาเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เป็น อย่าง ยิ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถาน การณ์ เช่นนี้ มาก่อน	รวม
15. ยากที่ต้องตัดสินใจว่าค้นหา เสร็จแล้วหรือยัง	225	640	940	323	141	23	26	2318
ร้อยละ	9.72	27.63	40.59	13.95	6.09	0.99	1.12	100

จากตาราง 26 แสดงว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นเฉย ๆ กับความยากในกระบวนการค้นหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ ความยากใน 5 อันดับแรกสูงสุด มีดังนี้ ยากที่ต้องอ่านเอกสารที่ค้นหาได้ (ร้อยละ 42.14) ยากที่การกำหนดคำค้น (ร้อยละ 41.88) ยากที่ต้องเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 41.11) ยากที่การระบุว่าต้องการอะไรจากการค้นหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 41.06) และยากที่การเริ่มต้นค้นหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 40.95) ตามลำดับ

ในขณะที่นักศึกษาส่วนหนึ่งมีความเห็นด้วยกับความยากในกระบวนการค้นหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ ความยากใน 5 อันดับแรกสูงสุด มีดังนี้ ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้ (ร้อยละ 35.42) ยากที่รู้ว่าคำตอบที่กำลังค้นหานั้นมีอยู่ในเว็บแน่ ๆ แต่หาไม่พบ (ร้อยละ 34.90) ยากที่ต้องเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 34.86) ยากที่ต้องรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเข้าไว้ด้วยกัน (ร้อยละ 34.38) ยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบ น่าเชื่อถือหรือไม่ (ร้อยละ 33.87)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ดังนี้

1. ศึกษาแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้า การใช้แหล่งสารสนเทศ วิธีประเมินสารสนเทศ และอุปสรรคปัญหาในกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน

2. ศึกษาแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้า การใช้แหล่งสารสนเทศ วิธีประเมินสารสนเทศ และอุปสรรคปัญหาในกระบวนการศึกษาค้นคว้าในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 หรือ 2 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 81,575 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่สุ่มมาจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามคณะวิชา ตามสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด 2,435 คน ตามจำนวนชั้นต่ำที่กำหนดไว้ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970: 607-610)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสำรวจพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย ซึ่งแปลจากแบบสอบถาม (PIL Survey Instrument) ของโครงการการรู้สารสนเทศ (Project Information Literacy) มหาวิทยาลัยวอชิงตัน มี 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ
ตอนที่ 3 พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 6 แห่งได้ดำเนินการโดยมีเทคนิคและวิธีการที่คล้ายคลึงกัน โดยดำเนินการแจกแบบสอบถาม รวมทั้งหมด 2,560 ชุด ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ได้รับกลับคืนมาจำนวน 2,423 ชุด คิดเป็น

ร้อยละ 94.65 คณะผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์รวมทั้งหมด 2,318 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.67 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยทั้ง 6 แห่ง มาแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จ แล้วนำเสนอข้อมูลรวมในรูปตาราง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ
3. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง (ร้อยละ 58.11) มีอายุระหว่าง 21-22 ปี (ร้อยละ 55.26) ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 33.52) ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ (ร้อยละ 22.13) และมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.51-3.00 (ร้อยละ 33.05)

2. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

2.1 ประเภทงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย

ประเภทงานที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน (ร้อยละ 15.90) นำเสนอผลงานด้วยวาจา (ร้อยละ 14.78) รายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ (ร้อยละ 13.12) รายงานเสนอหัวข้อ / คำโครงการศึกษาที่ต้องการทำ (ร้อยละ 13.03) และรายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา (ร้อยละ 12.35) ตามลำดับ

2.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) (ร้อยละ 64.84) และเอกสารประกอบการสอนรายวิชา (ร้อยละ 32.74)

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย มีดังนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 43.31) เอกสารประกอบการสอนรายวิชา (ร้อยละ 41.63) วิกิพีเดีย (Wikipedia) (ร้อยละ 33.52) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 31.49) และหนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 28.86) ตามลำดับ

2.3 การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด

ในการประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ นักศึกษาเคยได้ยินถึงแหล่งข้อมูลนี้มาก่อน (ร้อยละ 42.54) นักศึกษาเคยใช้แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน (ร้อยละ 41.33) ผู้เขียนบอกว่าได้แนวคิด

ต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 38.61) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 37.96) และผู้เขียนนำเชื่อถือเพียงใด (เช่น ทำงานหรือสอนที่ไหน) (ร้อยละ 37.27)

นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้เป็น แหล่งข้อมูลห้องสมุดนั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 39.39) ผู้เขียนนำเชื่อถือเพียงใด (เช่น ทำงาน หรือสอนที่ไหน) (ร้อยละ 36.07) เนื้อหาหลากหลายมุมมอง (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 35.76) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 33.74) และแหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ (ร้อยละ 32.74)

2.4 การประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลในเว็ลด์ไวด์เว็บ

ในการประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลในเว็ลด์ไวด์เว็บ นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้เป็น เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 41.20) ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นนำเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 37.53) เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 36.19) เว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 35.81) และถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 34.21)

นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้เป็น 5 อันดับแรก คือ นักศึกษาเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อน (ร้อยละ 39.21) ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 38.22) นักศึกษาเคยได้ยินถึงเว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 37.83) เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่าว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 37.01) และเนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 35.38)

2.5 บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียน

นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนอยู่บ่อยครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 38.41) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 34.53) และเพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 25.64)

นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนเป็นบางครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 37.25) อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 32.71) เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 32.63) และผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ หนายความ นักบำบัด) (ร้อยละ 32.24)

2.6 วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำเป็นบางครั้ง 5 อันดับแรก มีดังนี้ นักศึกษามักจะใช้เวลาในการทำงานแต่ละชิ้นเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 45.73) เพิ่มมุมมองของนักศึกษาเองในงานค้นคว้าด้วย อาจารย์จะได้ทราบว่าคุณศึกษาคิดอย่างไร (ร้อยละ 43.31) นักศึกษามักจะใช้ข้อมูลเดิม ๆ สำหรับการทำงานหลาย ๆ ชิ้น

(ร้อยละ 40.90) ถ้าลองค้นหาข้อมูลสักครั้งสองครั้งแล้วไม่พบอะไร ก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่ (ร้อยละ 40.12) และนักศึกษาที่มีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 40.08)

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำบ่อยครั้ง 5 อันดับแรก มีดังนี้ นักศึกษาวางโครงร่างว่าจะทำงานอย่างไร (เช่น เขียนรายงาน) (ร้อยละ 40.77) นักศึกษาเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน (ร้อยละ 39.99) นักศึกษาวางแผนการ ค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 39.78) เมื่อมีรายการ อ้างอิงครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น (ร้อยละ 36.76) และนักศึกษาที่มีระบบการจัดการ ข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 36.58)

วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำ คือ นักศึกษามักจะทำหัวข้อซ้ำ ๆ เมื่ออาจารย์มอบหมายงานแต่ละชิ้น (ร้อยละ 33.18)

2.7 โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมาย ในรายวิชาต่าง ๆ

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับ มอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ 5 อันดับแรก ดังนี้ โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents) (ร้อยละ 50.52) เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ (เช่น Flickr, Photobucket) (ร้อยละ 40.55) ไมโครบล็อก (เช่น Twitter) (ร้อยละ 38.44) โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ (เช่น Google Notebook) (ร้อยละ 36.60) เวทีออนไลน์ (Online forum) ที่นักศึกษาเข้าไปถามคำถามและจะมี ผู้ตอบคำถามนั้นมา (ร้อยละ 34.60)

สำหรับโปรแกรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช่ 5 อันดับแรก ดังนี้ การสร้างบล็อก (เช่น LiveJournal) (ร้อยละ 54.75) การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual research environments) (ร้อยละ 52.93) โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง (เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib) (ร้อยละ 50.65) วิกีเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ที่ไม่ใช่วิกิพีเดีย) (ร้อยละ 50.35) และกระดาษโน้ตดิจิทัลสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ (เช่น ดิจิทัลโน้ตแบบโพสต์-อิท) (ร้อยละ 47.97)

2.8 สิ่งสำคัญในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ในขณะที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า สิ่งที่สำคัญมาก คือ ทำรายงานเสร็จ (ร้อยละ 51.47) และสอบผ่านวิชานั้น ๆ (ร้อยละ 49.18)

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งต่อไปนี้เป็นสิ่งสำคัญ จำนวน 5 อันดับแรก ดังนี้ ได้ปรับปรุง ทักษะการวิเคราะห์ (ร้อยละ 43.96) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม (ร้อยละ 43.09) ทำรายงานที่มีความยาวตามกำหนด (ถ้ามีกำหนด) (ร้อยละ 43.05) พบคำตอบ ที่จะนำไปใส่ไว้ในรายงานเพื่อแสดงว่าได้ค้นคว้าจริง (ร้อยละ 43.05) มีรายการอ้างอิงครบตาม จำนวนที่กำหนด (ถ้ามีกำหนด) (ร้อยละ 42.62) และได้ปรับปรุงทักษะการเขียน (ร้อยละ 42.53)

2.9 ความยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความยากในกระบวนการค้นคว้า ดังต่อไปนี้คือ

ยากที่การกำหนดหัวข้อ (ร้อยละ 45.96) ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง (ร้อยละ 44.63) ยากที่การเริ่มต้นงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 41.74) ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหา มาได้ (ร้อยละ 41.43) และยากที่ต้องเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 40.57)

ในขณะที่นักศึกษารู้สึกเฉย ๆ กับเรื่องต่อไปนี้คือ ยากที่การจดโน้ต (ร้อยละ 43.85) ยากที่การกำหนดคำค้น (ร้อยละ 40.87) ยากที่ต้องรู้ว่าเมื่อไรจึงควรอ้างอิงแหล่งข้อมูล (ร้อยละ 40.14) ยากที่จะต้องคิดว่า จะไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ไหนได้บ้างภายในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 39.75)

3. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3.1 หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้า

หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.51) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.86) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือ ของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.16) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.67) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.43) ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์แยกตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏผลดังนี้

3.1.1 หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.58) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือ ของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 14.16) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 11.61) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.44) และชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 10.37)

3.1.2 หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.88) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.95) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.95) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.25) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 9.95)

3.1.3 หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.13) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.58) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 10.80) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.36) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 9.84)

3.1.4 หัวข้อที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ค้นคว้ามามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.32) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 13.46) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 12.01) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 10.35) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มี

ความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 10.35) และชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.14)

3.1.5 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรกคือ เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 19.10) ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.73) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 14.61) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 11.61) และชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 10.11)

3.1.6 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 16.23) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.19) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 11.40) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 10.51) และการติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคม เพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 9.87)

3.1.7 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.93) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 14.10) ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ) (ร้อยละ 12.01) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 11.75) และข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 9.92)

3.1.8 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 13.79) ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 13.22) ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 12.64) ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย) (ร้อยละ 11.49) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 10.92)

3.1.9 หัวข้อที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ค้นคว้ามากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 15.34) ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด) (ร้อยละ 12.45) เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.09) การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน) (ร้อยละ 11.19) และข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง) (ร้อยละ 9.21) ตามลำดับ

3.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com) (ร้อยละ 59.36)

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย 5 อันดับแรก มีดังนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 44.39) วิกีพีเดีย (ผ่านกูเกิ้ล หรือเข้าไปที่เว็บไซต์ของวิกิพีเดียโดยตรง) (ร้อยละ 37.75) เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 34.64) เครือข่ายทางสังคม (ร้อยละ 33.69) และหนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 32.14) ตามลำดับ

ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บางครั้ง 5 อันดับแรก มีดังนี้ อาจารย์ (ร้อยละ 38.48) เว็บไซต์ของหน่วยราชการ (ร้อยละ 36.07) หนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 35.16) ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้) (ร้อยละ 34.94) และสารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับพิมพ์ หรือ ออนไลน์) (ร้อยละ 33.65)

3.3 การประเมินสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน

ในการประเมินสิ่งที่ค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน นักศึกษาส่วนใหญ่ คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 42.22) เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 42.13) เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง) (ร้อยละ 38.94) นักศึกษาเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 35.05) และเว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 34.96)

นักศึกษากลุ่มใหญ่คำนึงเป็นบางครั้งถึงเรื่องต่อไปนี้ 5 อันดับแรกคือ ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ) (ร้อยละ 38.12) เว็บไซต์นั้นระบุหรือแปลว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ) (ร้อยละ 38.07) เว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 37.86) นักศึกษาเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 36.82) และเว็บไซต์นี้มีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ (ร้อยละ 36.78)

3.4 บุคคลที่ช่วยนักศึกษาประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

นักศึกษากลุ่มใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน อยู่บ่อยครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 36.80) เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 29.51) และอาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 27.96)

นักศึกษากลุ่มใหญ่ขอให้บุคคลช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน เป็นบางครั้ง ดังต่อไปนี้ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 34.12) เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 30.54) และอาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 30.50)

3.5 ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

นักศึกษากลุ่มใหญ่มีความเห็นเฉย ๆ กับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ ความยากใน 5 อันดับแรกสูงสุด มีดังนี้ ยากที่ต้องอ่านเอกสารที่ค้นหามาได้ (ร้อยละ 42.14) ยากที่การกำหนดคำค้น (ร้อยละ 41.88) ยากที่ต้องเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 41.11) ยากที่การระบุว่าต้องการอะไรจากการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 41.06) และยากที่การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 40.95) ตามลำดับ ในขณะที่ นักศึกษากลุ่มหนึ่งมีความเห็นด้วยกับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ ความยากใน 5 อันดับแรกสูงสุด มีดังนี้ ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้ (ร้อยละ 35.42) ยากที่รู้ว่าคำตอบที่กำลังค้นหา นั้นมีอยู่ในเว็บแน่ ๆ แต่หาไม่พบ (ร้อยละ 34.90) ยากที่ต้องเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

ที่จะมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ (ร้อยละ 34.86) ยากที่ต้องรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเข้าไว้ด้วยกัน (ร้อยละ 34.38) และยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบน่าเชื่อถือหรือไม่ (ร้อยละ 33.87)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

1. พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

1.1 ประเภทงานที่ได้รับมอบหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ประเภทงานที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ 1) นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน 2) นำเสนอผลงานด้วยวาจา 3) รายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ 4) รายงานเสนอหัวข้อ/เค้าโครงการศึกษาที่ต้องการทำ และ 5) รายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบัน จะเน้นให้นักศึกษาฝึกฝนทักษะทางการสื่อสาร การคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตลอดจนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การนำเสนอผลงานในชั้นเรียนยังเป็นวิธีการประเมินผลการเรียนเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน และความสามารถในประยุกต์ความรู้ไปใช้ของนักศึกษา รวมทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาในชั้นเรียนและครูผู้สอน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดหลักทางการศึกษาของ เดอลอร์ส (Delors. 1996: 85-96) ที่ระบุว่า การเน้นทักษะในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาปัญญา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ในสังคม เช่นเดียวกับแนวคิดของ เฮพเวิร์ธ (Hepworth. 2000: 21-34) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้เป็นผู้รู้สารสนเทศนั้น นักศึกษาควรเรียนรู้ที่จะสื่อสารกับผู้อื่น รวมทั้งมีทักษะในการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันสารสนเทศ

1.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com เป็นต้น และเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมค้นหานับเป็นเครื่องมือที่ใช้ง่ายและที่น่าสนใจมากที่สุด ในปัจจุบัน จากการสำรวจพบว่า มากกว่า 80% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะใช้โปรแกรมค้นหาในการค้นหาเว็บไซต์ของสินค้าและบริการ หรือข้อมูลที่ต้องการ (อรทัย วาริสอาด. 2558: 48-49) ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอลลิสและซาลิสเบอรี (Ellis; & Sallisbury. 2004: Online) ที่ศึกษาทักษะสารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย โดยพบว่า นักศึกษาจำนวนร้อยละ 65 ใช้โปรแกรมค้นหาเป็นเครื่องมือในการค้นหาสารสนเทศมากที่สุด ส่วนมาคานีและชู (Makani; & Shue. 2005: Online) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาสาขาธุรกิจที่คณะธุรกิจ มหาวิทยาลัยดัลฮูซี (School of Business,

Dalhousie University) พบว่า นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มักจะค้นหาสารสนเทศโดยใช้โปรแกรมค้นหา “กูเกิล”

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยดังนี้ คือ งานวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล จากวิทยาลัยชุมชน 6 แห่ง และมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ โดยพบว่า นักศึกษาเกือบทุกคนค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยการเริ่มต้นที่ เอกสารประกอบการเรียนการสอน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ โปรแกรมค้นหา “กูเกิล” ในทำนองเดียวกัน ญาณภา อินพรหม (2551) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษานิยมใช้หนังสือประกอบการสอนของอาจารย์เพื่อประกอบการศึกษามากที่สุด

1.3 การประเมินสารสนเทศ ทั้งจากแหล่งข้อมูลของห้องสมุดและจากแหล่งสารสนเทศในเวปไซด์

ผลการวิจัยพบว่า ในการประเมินสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่อง ความทันสมัย เป็นอันดับแรก และรองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ที่พบว่า นักศึกษาประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บและจากห้องสมุด โดยมีเกณฑ์ในการประเมินคือ ความทันสมัยของสารสนเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมิซราจี้ (Mizrachi. 2010: 571-580) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินแหล่งสารสนเทศในเวปไซด์ โดยประเมินจากความทันสมัยและความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ในขณะที่ ญาณภา อินพรหม (2551) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่านักศึกษานิยมใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศหลักคือ ความน่าเชื่อถือของผู้จัดทำสารสนเทศ และความทันสมัยของสารสนเทศ นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นว่า ทรัพยากรห้องสมุดมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ในขณะที่งานวิจัยของสุคนธ์ทิพย์ คำจันทร์ (2549) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศโดยพิจารณาจากความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด พบว่าประเด็นหนึ่งใน 5 อันดับแรก ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คำนึงถึงบ่อยครั้ง คือ แหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เวลาที่นักศึกษาทำรายงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ อาจารย์ได้เน้นถึงคุณภาพของรายงานโดยการระบุแหล่งค้นคว้าด้วยการทำบรรณานุกรม อีกประการหนึ่ง นักศึกษาได้ผ่านการศึกษารายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศ

ซึ่งมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่องนี้มีการสอนทักษะการรู้สารสนเทศทั้งที่จัดเป็นหลักสูตรและการฝึกอบรมของห้องสมุด จึงได้เรียนรู้ว่าการพิจารณาบรรณานุกรมเป็นการประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศวิธีหนึ่ง

1.4 บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน

ผลการวิจัยพบว่า บ่อยครั้งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน และรองลงมาคือ อาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เพื่อนที่เรียนด้วยกัน ได้พบเห็นกันตลอดเวลา อยู่ใกล้กัน เรียนด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งมีประสบการณ์ร่วมกันในการเรียนรู้และประเมินสารสนเทศ ผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับงานวิจัยของซีแมนส์ (Seamans, 2002: 112-123) ซึ่งพบว่าเมื่อมีปัญหาในการใช้สารสนเทศ นักศึกษาจะปรึกษาเพื่อน และผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวตรงข้ามกับผลงานวิจัยของสุคนทรทิพย์ คำจันทร์ (2549) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียส่วนใหญ่ประเมินสารสนเทศจากคำแนะนำของอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้ยังพบประเด็นน่าสนใจคือ บุคคลอื่นที่นักศึกษาไม่ค่อยขอให้ช่วย หรือขอให้ช่วยเป็นบางครั้ง คือ บรรณารักษ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาสามารถค้นหาคำตอบได้จากเพื่อนที่เรียนด้วยกัน และจากการสืบค้นด้วยอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรแกรมค้นหา อย่างเช่น กูเกิล นักศึกษาจึงไม่มีความจำเป็นต้องติดต่อหรือประสานงานกับบรรณารักษ์ ทำให้ไม่มีความคุ้นเคยกับบรรณารักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไมล์ส (Miles, 2013: 320-333) ซึ่งสำรวจงานบริการอ้างอิงและสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 119 แห่ง ผลการวิจัยพบข้อมูลที่น่าตระหนกสำหรับวิชาซีพบรรณารักษ์ ดังนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.26) ค้นหาคำตอบจากอินเทอร์เน็ตและคิดว่าไม่จำเป็นต้องพึ่งพบบรรณารักษ์ รองลงมา คือ นักศึกษา ร้อยละ 69.57 รู้สึกอึดอัดเมื่อต้องร้องขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ นักศึกษา ร้อยละ 60.87 คิดว่าตนสามารถทำวิจัยหรือรายงานได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ นักศึกษา ร้อยละ 56.52 ขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์โดยผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล การสนทนาทางออนไลน์ (Chat) การส่งข้อความ เป็นต้น โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากัน และอันดับสุดท้าย นักศึกษา ร้อยละ 13.04 ไม่รู้ว่าบรรณารักษ์เป็นใคร ส่วนงานวิจัยของกาญจน์หทัย ศรีบุญเรือง (2552) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ปัจจุบันและภาพลักษณ์ที่คาดหวังที่มีต่อบรรณารักษ์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยออกมาในทำนองเดียวกัน นั่นคือ นักศึกษาไม่ทราบบทบาทของบรรณารักษ์ในเรื่องการประเมินแหล่งข้อมูล หรือไม่ยอมรับในความสามารถของบรรณารักษ์ในการประเมินแหล่งข้อมูล อีกทั้งไม่ใช้วัฒนธรรมของนักศึกษาไทยที่จะขอให้บรรณารักษ์ช่วยประเมินแหล่งข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ตรงข้ามกับผลงานวิจัยหลายชิ้น ได้แก่ งานวิจัยของศิริสุภา เอมหยวก (2549) ซึ่งศึกษาการใช้สารสนเทศในการเรียนของนักศึกษาภาคปกติ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในจำนวน 7 สาขาวิชา

และพบว่า นักศึกษาศาखाวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ส่วนใหญ่นิยมสอบถามและขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์ ส่วนงานวิจัยของแอนเดอร์สัน (Anderson. 1995: 362-368) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยอาร์โซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือในการค้นหาสารสนเทศจากบรรณารักษ์

1.5 วิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการศึกษาค้นคว้าซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำบ่อยครั้งเป็นอันดับสูงสุด คือ นักศึกษาวางโครงร่างว่าจะทำงานอย่างไร (เช่น เขียนรายงาน) รองลงมาคือ นักศึกษาเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน นักศึกษาวางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น และนักศึกษามีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า ตามลำดับ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้าพอสมควร เพราะมีการวางแผนค้นคว้าหรือวางโครงร่าง ก่อนเริ่มลงมือเขียนรายงานหรือทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาได้รับการฝึกอบรมจากห้องสมุด หรือผ่านการศึกษารายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศ ซึ่งมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่องนี้จัดเป็นหลักสูตรและโปรแกรมการฝึกอบรมของห้องสมุด การสอนทักษะการรู้สารสนเทศดังกล่าวให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงงานหรือรายงาน ทั้งนี้การวางโครงร่างว่าจะทำงานอย่างไร เช่น เขียนรายงาน เป็นต้น จะช่วยให้นักศึกษาได้สำรวจแหล่งสารสนเทศให้กว้างขวาง ได้ปรับหัวข้อ ขอบเขตเนื้อหา และขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของ จิรพรรณ น้อยจัน (2547) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการแสวงหาสารสนเทศโดยการใส่ที่อยู่ของเว็บไซต์ที่ต้องการติดต่อโดยตรงเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ การใช้โปรแกรมค้นหาโดยระบุคำสำคัญ และโดยเลือกรายการหรือหัวเรื่องที่แยกประเภทไว้เป็นหมวดหมู่ นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของซีแมนส์ (Seamans. 2002: 112-123) ซึ่งพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยเริ่มต้นจากการคิดหาคำค้น โดยใช้คำเพียงหนึ่งคำในการค้นหาสารสนเทศ หรือ เริ่มต้นโดยกำหนดคำค้นแบบกว้าง ๆ แล้วจึงจำกัดให้แคบลง

1.6 โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมาย

ในรายวิชาต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents) ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ เช่น Flickr, Photobucket เป็นต้น และไม่ครบถ้อย เช่น Twitter เป็นต้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษามีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพอสมควร สามารถใช้โปรแกรมเพื่อแบ่งปันสารสนเทศและเพื่อการสื่อสารที่รวดเร็ว นอกจากนี้ยังพบว่า โปรแกรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช้และเป็นโปรแกรมที่มีประโยชน์มากต่อการทำรายงาน การรวบรวมข้อมูลและบรรณานุกรมเพื่อการอ้างอิง นั่นคือ โปรแกรม

การทำรายการอ้างอิง เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โปรแกรมส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมต่างประเทศ ซึ่งเหมาะสำหรับการอ้างอิงเอกสารภาษาอังกฤษเท่านั้น ไม่เหมาะกับการอ้างอิงภาษาไทย ตลอดจนนักศึกษาไม่ทราบว่าโปรแกรมการทำรายการอ้างอิง เป็นเครื่องมือช่วยในการค้นคว้าและจัดการสารสนเทศที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง แม้ว่าห้องสมุด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะจัดอบรมการใช้โปรแกรม ได้แก่ EndNote และ Zotero อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

1.7 สิ่งสำคัญในขณะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งที่สำคัญมาก คือ ทำรายงานเสร็จ และสอบผ่านวิชานั้น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้น มีกำหนดส่งที่แน่นอน หากนักศึกษาส่งล่าช้า ครูผู้สอนบางท่านอาจจะไม่รับงานก็ได้ หรืออาจถูกหักคะแนน ซึ่งมีผลต่อคะแนนสอบรวมในปลายภาค ดังนั้น จึงถือเป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาโดยตรง ผลการวิจัยดังกล่าวคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ เฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การสอบผ่านวิชานั้น ๆ การทำรายงานเสร็จ และการได้คะแนนดี

1.8 ความยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นเรื่องความยากในกระบวนการค้นคว้า อันดับแรกคือ ยากที่การกำหนดหัวข้อ รองลงมาคือ ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง ยากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้ และยากที่ต้องเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อตามลำดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเฮพเวิร์ธ (Hepworth. 1999: Online) ที่พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนินยาง ประเทศสิงคโปร์ มีปัญหาในการระบุหัวข้อหรือกำหนดหัวข้อเพื่อการค้นหาสารสนเทศ เพราะไม่สามารถระบุแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมิทเทอร์เมอร์และควิรอน (Mittermeyer; & Quirion. 2003: Online) ซึ่งศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในรัฐควิเบค ประเทศแคนาดา และพบว่า นักศึกษาประสบปัญหาในการสืบค้นสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่สามารถระบุแนวคิดสำคัญเพื่อใช้เป็นคำค้นได้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากผลการวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2011: Online) ที่พบว่า ขั้นตอนที่ยากที่สุดของกระบวนการค้นคว้าในรายวิชาต่าง ๆ คือ การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2. พฤติกรรมการค้นหาในชีวิตประจำวัน

2.1 หัวข้อที่นักศึกษาค้นหาในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า หัวข้อที่นักศึกษาค้นคว้ามามากที่สุด เป็นอันดับแรก คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน นอกจากนี้ นักศึกษายังมีความต้องการสารสนเทศเรื่องอื่น ๆ ที่หลากหลายพอสมควร เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ ประเด็นสุขภาพของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด ข้อมูลการเดินทาง เช่น การวางแผนการเดินทาง เป็นต้น และชื่อของ เช่น สินค้า หรือบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ข่าวสารหรือเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของทุกคน การติดตามข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบันช่วยให้นักศึกษารอบรู้หรือรู้เท่าทันเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยให้ดำเนินชีวิตประจำวันได้โดยราบรื่น

2.2 ทรัพยากรที่ใช้ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า ในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com เป็นต้น เช่นเดียวกับการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฮด และไอเซนเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ที่พบว่า การค้นหาเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับชีวิตประจำวัน นักศึกษาเกือบทั้งหมดจะใช้กูเกิลและวิกิพีเดีย

ส่วนทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย มีดังนี้คือ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน วิกิพีเดีย เพื่อน / ครอบครัว เครือข่ายทางสังคม และหนังสือในห้องสมุด ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความสะดวกที่จะสอบถามได้ทันทีจากเพื่อนหรือผู้ที่อยู่ใกล้ตัว ในขณะที่ วิกิพีเดีย เป็นทรัพยากรที่มีเนื้อหาหลากหลาย ทันสมัย เข้าใจง่าย และสะดวกในการเข้าใช้ (Richardson. 2009: 56) ตลอดจนเชื่อมโยงข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ หากจะใช้เครือข่ายทางสังคม ก็สามารถสื่อสารได้รวดเร็ว ส่วนหนังสือในห้องสมุดนั้น มีความสำคัญต่อการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งสารสนเทศที่รวบรวมความรู้ในรูปแบบทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลาย เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่มีมาแต่โบราณ ให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน สร้างความสุนทรีย์ภายในจิตใจ รวมทั้งความบันเทิง ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรอสและแลธัม (Gross; & Latham. 2009: 336-350) ที่ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ โดยพบว่า นักศึกษานิยมใช้แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพื่อนที่เรียนด้วยกัน หรือคนที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาสารสนเทศดำเนินไปตามหลักการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Principle of Least Effort) กล่าวคือ เมื่อบุคคลต้องการสารสนเทศ มักจะถามสมาชิกครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือ เพื่อนร่วมงาน ก่อนที่จะดำเนินการค้นหาอย่างจริงจัง โดยใช้เอกสาร โทรศัพท์ หรือแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ คนส่วนใหญ่มักเริ่มต้นค้นหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่อยู่ใกล้ตัว เช่น บนโต๊ะ ชั้นหนังสือ คอมพิวเตอร์ในห้องทำงาน ห้องทำงานของเพื่อนร่วมงาน หรือแหล่งสารสนเทศที่เข้าถึงง่ายและสะดวกสบาย แม้ว่า

สารสนเทศที่ได้รับจะมีคุณภาพต่ำก็ตาม (Mann. 1993: 91-101; Borgman. 2000: 110; Bates. 2002)

2.3 การประเมินสารสนเทศจากเว็บไซต์ในการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งมากที่สุด ได้แก่ เรื่อง ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด รองลงมาคือ ความทันสมัยของเว็บไซต์ ซึ่งคล้ายคลึงกับ ผลการวิจัยของ มิซราจี้ (Mizrachi. 2010: 571-580) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินสารสนเทศออนไลน์โดยคำนึงถึงความทันสมัยและความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ แต่ผลการวิจัยดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินคุณภาพของสารสนเทศบนเว็บไซต์ โดยคำนึงถึงการออกแบบส่วนต่อประสานของเว็บไซต์เป็นอันดับแรก และงานวิจัยของ บาร์ เอ็นดูแวย์ และ ยูโบกู (Baro; Endouware; & Ubogu. 2011: 107-120) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศจากเว็บไซต์ โดยคำนึงถึง ขอบเขตเนื้อหาซึ่งตรงกับความต้องการใช้งานเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่นักศึกษายังคงคำนึงเป็นบางครั้ง คือ เรื่องที่สำคัญทางจริยธรรม ได้แก่ เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่าว່ว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ เป็นต้น และเว็บไซต์นั้น มีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาจำเป็นต้องนำข้อมูลที่ค้นหาได้ไปใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิต จึงต้องตรวจสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรม

2.4 บุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า บ่อยครั้งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันเป็นอันดับแรก เช่น เกี่ยวกับการประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน

2.5 ความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นเฉย ๆ กับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทุกข้อ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนหนึ่งมีความเห็นด้วยกับความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันอันดับสูงสุด คือ ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้ ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของเฮดและไอเซ็นเบิร์ก (Head; & Eisenberg. 2010: Online) ที่พบว่า นักศึกษาระบุความยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในอันดับสูงสุด คือ ยากที่จะกลั่นกรองเฉพาะสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

3. การเทียบเคียงผลการวิจัยกับมาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศ

เมื่อนำผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มาพิจารณาเทียบเคียงกับมาตรฐานสมรรถนะการรู้สารสนเทศ สำหรับการอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา จำนวน

5 มาตรฐาน พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการกำหนดหัวข้อ การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง และการเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตาม นักศึกษามีวิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เป็นระบบพอควร ได้แก่ 1) การวางโครงร่างว่าจะทำงานอย่างไร (เช่น เขียนรายงาน) 2) การเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน 3) การวางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย 4) เมื่อมีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น และ 5) การวางระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า ส่วนพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นเช่นกันว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดคำค้น การระบุว่าต้องการอะไรจากการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และการเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีวิธีการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ด้วยการเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้นก่อน ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ตรงที่สุด และนักศึกษายังมีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเรื่องการเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากผลการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมายยังไม่มีหลากหลาย เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายหรืออยู่ใกล้ ๆ ตนเองอยู่บ่อยครั้งหรือเกือบทุกครั้ง เช่น โปรแกรมค้นหา เอกสารประกอบการสอนรายวิชา เพื่อนที่เรียนด้วยกัน วิกิพีเดีย เป็นต้น แต่ใช้ทรัพยากรต่อไปนี้เป็นบางครั้ง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้) เว็บไซต์ของหน่วยราชการ หนังสือในห้องสมุด และสารานุกรม

ส่วนพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นเช่นกันว่า นักศึกษาใช้ทรัพยากรยังไม่หลากหลาย ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง คือ โปรแกรมค้นหา ส่วนทรัพยากรที่นักศึกษาใช้บ่อย ได้แก่ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน วิกิพีเดีย เพื่อน / ครอบครัว เครือข่ายทางสังคม แต่ใช้ทรัพยากรต่อไปนี้เป็นบางครั้ง ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยราชการ หนังสือในห้องสมุด ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง และสารานุกรม ทั้งนี้ นักศึกษายังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใน 5 อันดับแรกสูงสุด ดังนี้คือ 1) การอ่านเอกสารที่ค้นหามาได้ 2) การกำหนดคำค้นเพื่อให้เข้าถึงสารสนเทศ 3) การเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

ที่จะนำมาใช้ได้จากการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ 4) การระบุว่าต้องการอะไรจากการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และ 5) การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ตามลำดับ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถบูรณาการสารสนเทศที่เลือกแล้วให้เข้ากับฐานความรู้และค่านิยมของตนเองได้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งให้เห็นว่าในการประเมินสารสนเทศ ทั้งจากแหล่งข้อมูลของห้องสมุดและจากแหล่งสารสนเทศในเว็ลด์ไวด์เว็บ นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อยครั้งถึงเรื่อง ความทันสมัยและความน่าเชื่อถือ แต่อยู่ในอัตราร้อยละที่ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้ และการเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ

ส่วนพฤติกรรมการประเมินสารสนเทศเกี่ยวกับชีวิตประจำวันจากเว็บไซต์ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงบ่อยครั้งเกี่ยวกับเรื่อง ความน่าเชื่อถือ ความทันสมัย เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีความคลุมเครือ (ไม่ลำเอียง) การใช้เว็บไซต์มาก่อน และเว็บไซต์นั้นมีความเชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะนำมาใช้ได้จากการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ การรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเข้าไว้ด้วยกัน และการตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบ น่าเชื่อถือหรือไม่

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนในฐานะที่เป็นบุคคลหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการวางระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า และใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูล ได้แก่ โปรแกรมแชร์เอกสาร เช่น Google Documents เป็นต้น เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ เช่น Flickr, Photobucket เป็นต้น ไมโครบล็อก เช่น Twitter เป็นต้น โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ เช่น Google Notebook เป็นต้น และเว็ทออนไลน์ (Online forum) ที่นักศึกษาเข้าไปถามคำถามและจะมีผู้ตอบคำถาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกัน การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกัน ช่วยให้นักศึกษาสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ให้สำเร็จลุล่วง เพราะนักศึกษากลุ่มใหญ่เห็นว่าสิ่งที่สำคัญมากในขณะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ การทำรายงานเสร็จ และการสอบผ่านวิชานั้น ๆ อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่านักศึกษากลุ่มใหญ่ยังใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เช่น มีโปรแกรมสำคัญที่นักศึกษากลุ่มใหญ่ไม่ใช้ คือ โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง เช่น RefWorks, EndNote,

EasyBib เป็นต้น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการรวบรวมบรรณานุกรมและการอ้างอิง ช่วยให้การทำงานถูกต้อง สะดวกและรวดเร็วขึ้น

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนสามารถเข้าใจในประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม ที่เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศได้ รวมทั้งเข้าถึงและใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและชอบด้วยกฎหมาย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งให้ให้เห็นว่าในการประเมินสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงบ่อยครั้งเป็นอันดับที่ 5 คือ แหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่

ส่วนพฤติกรรมการประเมินสารสนเทศเกี่ยวกับชีวิตประจำวันจากเว็บไซต์ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ในการประเมินสารสนเทศจากเว็บไซต์ในการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน เรื่องที่นักศึกษาคำนึงเป็นบางครั้ง คือ เรื่องที่สำคัญทางจริยธรรม ได้แก่ เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่าว่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ เป็นต้น และเว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษายังไม่ตระหนักถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีจริยธรรมเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ควรกำหนดนโยบายให้มีการจัดการเรียนการสอนทักษะการรู้สารสนเทศในระดับปริญญาตรี โดยสอนเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไปและสอดแทรกในกิจกรรมหรือเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ

1.2 ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการจัดโครงการฝึกอบรมทักษะการรู้สารสนเทศแก่คณาจารย์ บรรณารักษ์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมความรู้และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของทักษะการรู้สารสนเทศต่อการเรียนการสอน การวิจัย การปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.3 สนับสนุนการใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าให้หลากหลาย ดังเช่นโปรแกรมจัดการบรรณานุกรมและการอ้างอิงทั้งโปรแกรมเชิงพาณิชย์ (Commercial Software) เช่น RefWorks, EndNote เป็นต้น และโปรแกรมเปิดเผยรหัส (Open Sources) เช่น EasyBib, Zotero เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ

2.1 ควรมอบหมายงานที่มีลักษณะส่งเสริมทักษะในการศึกษาค้นคว้าและการทำรายงานเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้แก่ รายงานการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน รายงานวิเคราะห์เหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์ รายงานเชิงตีความ และรายงานเสนอผลการศึกษาประมวลผลงานทางวิชาการ / ทบทวนวรรณกรรม

2.2 ควรมอบหมายงานให้นักศึกษาได้สืบค้นจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย เพื่อให้นักศึกษาจะได้มุมมองและประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ได้ปรับปรุงทักษะการสืบค้น การวิเคราะห์และการประเมินสารสนเทศจากหลาย ๆ แหล่ง ตลอดจนสามารถผนวกเอาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเพื่อนำมาใช้ในการทำรายงานได้

2.3 ควรส่งเสริมให้นักศึกษาใช้โปรแกรมที่เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าให้หลากหลาย ได้แก่ โปรแกรมจัดการบรรณานุกรมและการอ้างอิง เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib, Zotero เป็นต้น โดยบรรจุเนื้อหาไว้ในรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเกี่ยวกับวิจัย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการสารสนเทศหรืองานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.4 ควรสร้างความตระหนักในเรื่องการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น โดยสอดแทรกไว้ในทุกรายวิชา เนื่องจากเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญในสังคมปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัย

3.1 บรรณารักษ์ถือเป็นผู้รู้สารสนเทศที่สำคัญมาก และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศให้แก่นักศึกษา ดังนั้นห้องสมุดควรจัดหลักสูตรระยะสั้นเพื่อฝึกอบรมทักษะการรู้สารสนเทศให้มีรูปแบบที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงสาขาวิชา ระดับการศึกษา และระดับชั้นปีที่ต่างกัน รวมทั้งควรคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษาบางคนสามารถเรียนรู้ผ่านชุดเรียนรู้ผ่านเว็บด้วยตนเอง (Web tutorial) หรือเว็บการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ แต่บางคนเหมาะที่จะเรียนรู้แบบพบหน้ากันและได้อธิบายความหรือพูดคุยโต้ตอบกัน เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น การฝึกอบรมทักษะการรู้สารสนเทศ การนำชมห้องสมุด เป็นต้น

3.2 ควรประสานงานกับคณาจารย์ เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่นักศึกษาในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเฉพาะ อาจใช้วิธีสัญจรไปยังคณะหรือภาควิชาต่าง ๆ หรือจัดกิจกรรมพบปะสนทนากับคณาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

3.3 ควรจัดอบรมการใช้โปรแกรมจัดการบรรณานุกรมในเชิงรุก โดยสัญจรไปอบรมยังหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย หลังจากนั้นให้ติดตามผลการอบรม เพื่อสอบถามปัญหาหรือให้คำแนะนำเพิ่มเติมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้บริการเกิดขวัญหรือกำลังใจและได้รับประโยชน์จากการอบรมอย่างเต็มที่ (อรทัย วารีสอาด. 2555: 84-85)

3.4 ควรจัดบรรยากาศของห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดอย่างหลากหลายและคุ้มค่า เช่น จัดเตรียมห้องศึกษาค้นคว้าเฉพาะรายบุคคล หรือมุมสงบสำหรับการค้นคว้าเป็นกลุ่ม จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือช่วยในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ บริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้น เครื่องถ่ายเอกสาร และเครื่องพิมพ์

3.5 ควรส่งเสริมแนวคิดการรู้สารสนเทศในการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตประจำวัน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เช่น เว็บไซต์ของห้องสมุด เครือข่ายสังคมออนไลน์ ชุดเรียนรู้ผ่านเว็บ เป็นต้น

3.6 ควรสร้างความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของบรรณารักษ์ในการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือในการใช้แหล่งสารสนเทศ ทั้งจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำในการประเมินสารสนเทศเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการที่สุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจน์หทัย ศรีบุญเรือง. (2552). *ภาพลักษณ์ปัจจุบันและภาพลักษณ์ที่คาดหวังที่มีต่อบรรณารักษ์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (สารสนเทศศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินดารัตน์ เบอรพันธ์; และคนอื่น ๆ. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพรรณ น้อยจิ้น. (2547). *การแสวงหาสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการท่องเที่ยวในสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุติมา ยิ่งสุขวัฒนา. (2547). *ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยขอนแก่น*. รายงานการศึกษาอิสระ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูชีพ มามาก. (2553). *การรู้สารสนเทศทางธุรกิจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ญาณภา อินพรหม. (2551). *พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (สารสนเทศศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล รักษาสุข. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ปภาดา เจียวักก. (2547). *การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียากาญจน์ ใจสะอาด. (2547). *ความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. รายงานการศึกษาอิสระ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปิยะภัสร์ จารุสวัสดิ์; วงศ์จรัส ปรานี; และ กุลจันทร์ ธนพรรณ. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วราพรรณ อภิศุภะโชค; และ ดวงแก้ว เงินพลทรัพย์. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริสุภา เอมหยวก. (2549). *การใช้สารสนเทศในการเรียนของนักศึกษาภาคปกติ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- สนทยา สาลี. (2551). *พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุคนธ์ทิพย์ คำจันทร์. (2549). *ความต้องการใช้สารสนเทศและพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดาวดี ศรีสุดตา. (2549). *การรู้สารสนเทศของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวัฒน์ พระนิมิตร. (2552). *การรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรทัย วารีสอาด. (2555). *การศึกษาเปรียบเทียบโปรแกรมเอ็นดีไนด์และโปรแกรมไซเทอร์โอในการจัดการบรรณานุกรมภาษาไทย: รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2558). *เทคนิคการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดในยุคดิจิทัล*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาจารย์กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น: กลุ่มวิชาการจัดการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีย์ ชื่นวัฒนา. (2554). *พฤติกรรมสารสนเทศ ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดโครงสร้างสารสนเทศและการค้นคืน หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- อารีย์ ชื่นวัฒนา; และคนอื่น ๆ. (2554). *พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2547). *การใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาคั่นคว่าของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สารสนเทศศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

The Alliance Library System; & OPAL. (2015). *Info Island*. Retrieved January 16, 2015, from <http://secondlife.com/?v=1>

American Library Association. (2000). *Introduction to Information Literacy*. Retrieved January 12, 2015, from <http://www.ala.org/ala/acrlinfo/infolitoverview/introtoinfolit>

Anderson, J. (1995). Have User Changed Their Styles? A Survey of CD-ROM vs. OPAC Product Usage. *RQ*. 34(3): 362-368.

Association of College and Research Libraries. (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Retrieved March 1, 2015, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf>

----- (2003). *Guidelines for Instruction Programs in Academic Libraries*. Retrieved February 10, 2015, from <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/guidelines/instruction.cfm>

----- (2015). *ACRL Insider-Podcasts*. Retrieved January 16, 2015, from <http://feedburner.com/acrilinsiderpodcasts>

Association of Research Libraries. (2003, October/November). *Documenting Usage Patterns of Networked Electronic Services: ARL Bimonthly Report, 230/231*. Retrieved April 18, 2009, from [http://www.arl.org/bm doc/usage.pdf](http://www.arl.org/bm%20doc/usage.pdf)

Australian School Library Association; & Australian Library and Information Association. (2001). *Learning for the Future: Developing Information Services in Schools*. 2nd ed. Australia: Curriculum Corporation.

Baro, E. Emmanuel.; Endouware, Benake-ebide C.; & Ubogu, Janet O. (2011). Information Literacy among Medical Students in the College of Health Sciences in Niger Delta University, Nigeria. *Electronic Library and Information Systems*. 45(1): 107-120.

- Bates, Marcia J. (2002). Toward an Integrated Model of Information Seeking and Searching. *New Review of Information Behavior Research*. 3: 1-15.
- Borgman, Christine L. (2000). *From Gutenberg to the Global Information Infrastructure: Access to Information in the Networked World*. London: The MIT Press.
- Breivik, Patricia Senn; & Gee, Elwood Gordon. (1989). *Information Literacy: Revolution in the Library*. New York: American Council on Education.
- Bundy, A. (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: Principles, Standards and Practice*. 2nd ed. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.
- Cardiff University Information Services. (2009). *Information Literacy Training*. Retrieved April 18, 2014, from <http://www.cardiff.ac.uk/insrv/educationandtraining/infolit/index.html>
- Council of Australian University Librarian. (2004). *Information Literacy Standards*. Canberra: Council of Australian University Librarian.
- Delors, Jacques. (1996). *Learning: The Treasure Within*. Paris: UNESCO.
- Denver Public Library. (2015). *Evolver-Denver Public Library Teens*. Retrieved January 16, 2015, from http://www.myspace.com/denver_evolver
- Dervin, Brenda; & et al. (1976). The Everyday Information Needs of the Average Citizen: A Taxonomy for Analysis. In Kochen, M.; & Donahue, J. *Information for the Community*. pp. 23-35. Chicago: American Library Association.
- Doyle, Christina S. (1992). *Development of a Model of Information Literacy Outcome Measures within National Education Goals of 1990 (Education Policy)*. Thesis (ED.D.) Northern Arizona University. Retrieved November 12, 2014, from <http://www.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- (1994). *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. New York: ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse University.
- Duncan, Vicky; & Holtlander, Lorraine. (2012). Utilizing Grounded Theory to Explore the Information-Seeking Behavior of Senior Nursing Students. *Journal of Medical Library Association*. 100(1): 20-27.
- Eisenberg, M. (2006). *A Big 6 Skills Overview*. Retrieved November 12, 2014, from <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/bates/berrypicking.html>

- Eisenhower School Library. (2015). *Eisenhower Information Literacy*. Retrieved January 16, 2015, from <http://eisenhowerinfolit.pbwiki.com>
- Ellis, Jenny; & Sallisbury, Fiona. (2004). Information Literacy Milestones: Building Upon the Prior Knowledge of First-Year Students. *The Australian Library Journal*. Retrieved November 1, 2014, from <http://www.alia.org.au/publishing/alj/53.4/full.text/ellis.salisbury.html>
- Ford, Nigel; Miller, David; & Moss, Nicola. (2001). The Role of Individual Differences in Internet Searching: An Empirical Study. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 52 (12): 1049-1066.
- Gross, Melissa; & Latham, Don. (2009, July). Undergraduate Perceptions of Information Literacy: Defining, Attaining, and Self-Assessing Skills. *College & Research Libraries*. 70(4): 336-350.
- Hampton-Reeves, Stuart; et al. (2009). *Students' Use of Research Content in Teaching and Learning: A Report of the Joint Information System Council*. Retrieved January 10, 2015, from <http://www.jisc.ac.uk/media/documents/aboutus/workinggroups/studentsuse/researchcontent.pdf>
- Head, Alison J.; & Eisenberg, Michael B. (2009). *Lessons Learned: How College Students Seek Information in the Digital Age*. Retrieved January 8, 2015, from http://projectinfolit.org/pdfs/PIL_Fall2009_Year1Report_12_2009.pdf
- (2010). *Truth Be Told: How College Students Evaluate and Use Information in the Digital Age*. Retrieved January 9, 2014, from http://projectinfolit.org/pdfs/PIL_Fall2010_Survey_FullReport1.pdf
- (2011). *How College Students Use the Web to Conduct Everyday-Life Research*. Retrieved August 25, 2014, from <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/%0Barticle/view/3484/2857>
- Hepworth, Mark. (1999). *A Study of Undergraduate Information Literacy and Skills: The Inclusion of Information Literacy and Skills in the Undergraduate Curriculum*. A Paper Presented at the 65th IFLA Council and General Conference, 20-28 August 1999, Bangkok, Thailand. Retrieved November 1, 2014, from <http://archive.ifla.org/IV/ifla65/papers/107-124e.htm>

- Hepworth, Mark. (2000). Approaches to Providing Information Literacy Training in Higher Education: Challenges for Librarians. *New Review of Academic Librarianship*. 6(1): 21-34.
- Horton, Jr., F.W. (2008). *Understanding Information Literacy: A Primer*. Paris: UNESCO.
- Humes, Barbara. (1998). *Understanding Information Literacy*. Retrieved August 25, 2014, from <http://www.ed.gov/Pubs/UnderLit/libraries>
- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Daryle W. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30: 607-610.
- Kuhlthau, Carol Collier. (1989). Information Search Process: A Summary of Research and Implication for School Library Media Program. *School Library Media Quarterly*. 18(1): 19-25.
- LIBWORM. (2015). Retrieved January 16, 2015, from <http://www.libworm.com/rss/librariansqueries.php>
- Lorenzen, Michael. (2015). *Information Literacy Land of Confusion*. Retrieved January 16, 2015, from <http://www.information-literacy.net>
- MacLeod, Colin M. (1992). Individual Differences in Learning and Memory. In *Encyclopedia of Learning and Memory*, pp. 268-270. New York: Macmillan.
- Makani, Joyline; & Shue, Kelli Woo. (2005). Information Seeking Behaviours of Business Students and the Development of Academic Digital Libraries. Retrieved April 17, 2014, from <http://conferences.alia.org.au/ebl2005/Makani.pdf>
- Mann, Thomas. (1993). *Library Research Models: A Guide to Classification, Cataloging, and Computer*. New York: Oxford University Press.
- Marchionini, Gary. (1995). *Information Seeking in Electronic Environments*. Cambridge University Press.
- Mary Washington University. (2015). *Discover Information Literacy*. Retrieved January 16, 2015, from <http://www.youtube.com/watch?v=JWzigkpR7yg>
- Miles, Dennis B. (2013). Shall We Get Rid of the Reference Desk?. *Reference & User Services Quarterly*. 52(4): 320-333. Retrieved August 14, 2014, from http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ehh&AN=89630796&site=eds-live&auth_type=ip,uid

- Mittermeyer, Diane; & Quirion, Diane. (2003). *Information Literacy: Study of Incoming First-Year Undergraduates in Quebec*. Retrieved November 1, 2014, from <http://library.cordia.ca/services/users/faculty/infolit/infolit-crepuq.pdf>
- Mizrachi, Diane. (2010). Undergraduates' Academic Information and Library Behaviors: Preliminary Results. *Reference Services Review*. 38(4): 571-580.
- Morgan, C. T.; & King, R. A. (1971). *Introduction to Psychology*. 4th ed. New York: McGraw-Hill.
- OCLC. (2005). *Perceptions of Libraries and Information Resources*. Retrieved January 31, 2014, from http://www.oclc.org/reports/pdfs/percept_pt2.pdf
- Ohio University. Alden Library. (2015). *Alden Library-Podcasts*. Retrieved January 16, 2015, from http://www.library.ohiou.edu/podcasts/?page_id=14
- Richardson, Will. (2009). *Blogs, Wikis, Podcasts, and other Powerful Web Tools for Classrooms*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Seamans, Nancy H. (2002). Student Perceptions of Information Literacy: Insights for Librarians. *Reference Services Review*. 30(2): 112-123.
- Sheffield University. Centre for Information Literacy Research. (2015). *Infolit iSchool*. Retrieved January 16, 2015, from <http://secondlife.com/?v=1>
- Society of College, National and University Libraries. (2011). *The SCONUL Seven Pillars of Information Literacy Core Model for Higher Education*. Retrieved October 10, 2014, from http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/publications/coremodel.pdf
- Texas State University. (2015). *Alkek Library Information Wiki*. Retrieved January 16, 2015, from http://alkek.library.txstate.edu/wiki/index.php?title=Alkek_Library_Information_literacy_Wiki
- UNESCO. (2010). *News: UNESCO Convened Expert Meeting on Media and Information Literacy Indicators*. Retrieved January 2, 2011, from http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=30968&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- (2011). *Towards Media and Information Literacy Indicators: Background Document of the Expert Meeting, 4-6 November 2010, Bangkok, Thailand*. Paris: UNESCO.
- University of California. Irvine Libraries. (2015). *UCI Libraries: How Do I?*. Retrieved January 15, 2015, from <http://www.lib.uci.edu/how/how-do-i.html#>

- Webber, Shiela. (2008). *Information Literate in the Second Life*. Retrieved January 31, 2014, from <http://www.slideshare.net/sheilawebber/information-literate-in-second-life-presentation>
- . (2015). *Information Literacy Webblog*. Retrieved January 16, 2015, from <http://information-literacy.blogspot.com>
- Wilson, T. D. (1997). Information Behaviour: An Interdisciplinary Perspective. *Information Processing & Management*. 33(4): 551-572. Retrieved January 15, 2015, from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306457397000289>
- Winona State University. (2015). *Darrell Krueger Library*. Retrieved January 16, 2015, from http://www.youtube.com/watch?v=Jv1r_JWEFAA
- Wired Campus: Students lack 'Information Literacy'. (2006, September 17). *The Chronicle of Higher Education*. Retrieved January 31, 2015, from <https://chronicle.com/blogs/wiredcampus/students-lack-information-literacy/2613>

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยไทย โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นหาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นหาในชีวิตประจำวัน

คำนิยาม

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการ การแสวงหาและวิธีการค้นคืนสารสนเทศโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ และประเมินค่าสารสนเทศที่ค้นคืนได้ และการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจำแนกพฤติกรรมออกเป็น 2 ประการ คือ

1. พฤติกรรมการค้นหาเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ หมายถึง เมื่อนิสิตได้รับมอบหมายให้ทำงานในรายวิชาที่เรียน เช่น รายงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ นั้น นิสิตมีแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้าอย่างไร ใช้แหล่งสารสนเทศใดบ้าง มีวิธีประเมินสารสนเทศอย่างไร และประสบอุปสรรคปัญหาใดในกระบวนการศึกษาค้นคว้า

2. พฤติกรรมการค้นหาในชีวิตประจำวัน หมายถึง เมื่อนิสิตมีคำถามหรือประสบปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น สุขภาพ การเดินทาง นิสิตมีแนวทาง วิธีการ และรูปแบบของการศึกษาค้นคว้าอย่างไร ใช้แหล่งสารสนเทศใดบ้าง มีวิธีประเมินสารสนเทศอย่างไร และประสบอุปสรรคปัญหาใดในกระบวนการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 18 - 20 ปี
 21 - 22 ปี
 23 - 25 ปี
3. ชั้นปีที่ศึกษา ปีที่ 2 ปีที่ 3 ปีที่ 4
4. กำลังศึกษาสาขาวิชาเอก .....
5. คณะวิชา
☐ 1. คณะมนุษยศาสตร์	☐ 2. คณะวิทยาศาสตร์
☐ 3. คณะสังคมศาสตร์	☐ 4. คณะพลศึกษา
☐ 5. คณะศึกษาศาสตร์	☐ 6. คณะพยาบาลศาสตร์
☐ 7. คณะแพทยศาสตร์	☐ 8. คณะวิศวกรรมศาสตร์
☐ 9. คณะศิลปกรรมศาสตร์	☐ 10. คณะทันตแพทยศาสตร์
☐ 11. คณะเภสัชศาสตร์	☐ 12. คณะสหเวชศาสตร์
☐ 13. วิทยาลัยนวัตกรรมการเพื่อสารสังคม	
☐ 14. วิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน	
6. ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมถึงภาคเรียนสุดท้ายของท่าน
☐ 1. น้อยกว่า 2.00	☐ 2. 2.01 - 2.50
☐ 3. 2.51 - 3.00	☐ 4. 3.01 - 3.50
☐ 5. 3.51 - 4.00	

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่กำหนดให้ ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรม
การค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

1. ตลอดปีที่ผ่านมาท่านมีงานที่ได้รับมอบหมายประเภทใดบ้าง (ตอบได้หลายข้อ)

- 1. รายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ
- 2. รายงานวิเคราะห์เหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์
- 3. รายงานเชิงตีความ
- 4. รายงานการวิเคราะห์กรณีศึกษา
- 5. รายงานเสนอผลการศึกษาประมวลผลงานทางวิชาการ / ทบทวนวรรณกรรม
- 6. รายงานเสนอหัวข้อ / คำโครงการศึกษาที่ต้องการทำ
- 7. นำเสนอผลงานด้วยวาจา
- 8. นำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน
- 9. ผลงานในรูปแบบมีเดียที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้า (เช่น เว็บไซต์ วิดีโอ)
- 10. ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำรายงานที่ต้องศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน
- 11. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านใช้ทรัพยากรต่อไปนี้บ่อยเพียงใดในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา							
2. บล็อก (Blog)							
3. โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com)							
4. วิกิพีเดีย (Wikipedia)							
5. เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ							

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
6. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของ ห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTOR, ProQuest)							
7. บรรณารักษ์							
8. หนังสือในห้องสมุด							
9. อาจารย์ผู้สอน							
10. สารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับพิมพ์ หรือ ออนไลน์)							
11. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน							
12. เพื่อน / ครอบครัว							
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้)							

3. การประเมินสารสนเทศที่ท่านค้นหาได้

เมื่อท่านพบแหล่งข้อมูลจากห้องสมุด (หนังสือ หรือ บทความจากฐานข้อมูลในเว็บของห้องสมุด)
ท่านคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ ค่อยใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. แหล่งข้อมูลห้องสมุดนั้นทันสมัยมาก น้อยเพียงใด							
2. ผู้เขียนน่าเชื่อถือเพียงใด (เช่น ทำงาน หรือสอนที่ไหน)							
3. เนื้อหาหลวมๆ มุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง)							

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ ค่อยใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
4. ผู้เขียนบอกหรือเปล่าว่่าได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ)							
5. แหล่งข้อมูลนั้นมีบรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่							
6. ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบ หรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ)							
7. ผู้พิมพ์คือใคร							
8. บรรณาธิการแนะนำการใช้แหล่งข้อมูล นี้หรือไม่							
9. ท่านเคยได้ยินถึงแหล่งข้อมูลนี้มาก่อน หรือไม่							
10. ท่านเคยใช้แหล่งข้อมูลนี้มาก่อน หรือไม่							

4. แหล่งข้อมูลในเวปไซต์ไวด์เว็บ

เมื่อท่านพบแหล่งข้อมูลใน “เว็บ” ท่านคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด							
2. ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด							
3. เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง)							

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
4. เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่าว่าได้แนวคิด ต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ใน เชิงอรรถ)							
5. ที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL) คืออะไร หรือ อาจมีความหมายอะไร							
6. เว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่							
7. เว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรม หรือ รายการอ้างอิงหรือไม่							
8. ถ้าเป็นแผ่นผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบ หรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ)							
9. บรรณารักษ์แนะนำการใช้เว็บไซต์นี้ หรือไม่							
10. ท่านเคยได้ยืมถึงเว็บไซต์นี้มาก่อน หรือไม่							
11. ท่านเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่							
12. การออกแบบของเว็บไซต์นี้บอกว่า เว็บไซต์นี้ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่							

5. นักศึกษาบางคนขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้ แต่บางคนก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น ท่านขอให้บุคคลต่อไปนี้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ท่านเรียนหรือไม่

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ ค่อย ใช้	ไม่ เคย ใช้	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. อาจารย์ผู้สอน							
2. บรรณารักษ์							
3. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน							
4. เพื่อน / ครอบครัว							
5. ผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ ทนายความ นักบำบัด)							
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)							
.....							

6. ท่านมีวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างไร นักศึกษามีการปฏิบัติ กิจวัตร เทคนิค และวิธีการทำงานต่างกัน ข้อความต่อไปนี้นี้เป็นคำพูดของนักศึกษา เกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้า ท่านปฏิบัติเช่นนี้บ่อยเพียงไร ขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่บ่อย ทำ	ไม่เคย ทำ	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. เมื่อมีรายการอ้างอิงครบตาม จำนวนที่อาจารย์สั่ง ก็หยุดค้น							
2. ถ้าลองค้นหาข้อมูลสักครั้งสองครั้ง แล้วไม่พบอะไร ก็เปลี่ยนหัวข้อใหม่							
3. เพิ่มมุมมองของตนเองใน งานค้นคว้าด้วย อาจารย์จะได้ทราบ ว่าฉันคิดอย่างไร							

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ทำ	ไม่เคย ทำ	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
4. ฉันเริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหา / หัวข้อตั้งแต่เนิ่น ๆ							
5. ฉันวางโครงร่างว่าจะทำงาน (เช่น เขียนรายงาน) อย่างไร							
6. ถ้างานที่ได้รับมอบหมายคือการเขียนรายงาน ฉันก็ลงมือเขียนเลย โดยไม่ได้วางแผนให้คิดว่าจะเขียนอะไรบ้าง							
7. ฉันเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้น (Search terms) ก่อน							
8. ฉันวางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย							
9. ฉันมีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า							
10. ฉันใช้บริการระหว่างห้องสมุดหรือบริการส่งเอกสารถ้าห้องสมุดที่มหาวิทยาลัยไม่มีสิ่งที่ฉันต้องการ							
11. ฉันมักจะใช้ข้อมูลเดิม ๆ สำหรับการทำงานหลาย ๆ ชิ้น							
12. ฉันมักจะทำหัวข้อซ้ำ ๆ เมื่ออาจารย์มอบหมายงานแต่ละชิ้น							
13. ฉันมักจะใช้เวลาในการทำงานแต่ละชิ้นเท่า ๆ กัน							

7. มีการผลิตโปรแกรมหลายอย่างที่นักศึกษานำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนกระบวนการศึกษาค้นคว้าได้ โปรแกรมเหล่านี้มีทั้งที่เป็นออนไลน์และไม่ใช้ ในช่วงเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านใช้โปรแกรมอะไรเป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ

ข้อความ	ใช้ 4	ไม่ใช้ 3	จำไม่ได้ 2	ไม่เคยได้ ยืมมา ก่อน 1
1. ไฮไลต์ข้อความบนจอคอมพิวเตอร์				
2. กระดาษโน้ตดิจิทัลสำหรับใช้กับคอมพิวเตอร์ (เช่น ดิจิทัลโน้ตแบบโพสต์-อิท)				
3. โปรแกรมการทำรายการอ้างอิง (เช่น RefWorks, EndNote, EasyBib)				
4. โปรแกรมบุ๊กมาร์ก (เช่น Digg, Delicious)				
5. บริการแจ้งข่าว (เช่น โปรแกรมที่แจ้งให้ทราบโดยอัตโนมัติเมื่อมีเนื้อหาใหม่ปรากฏ)				
6. ไมโครบล็อก (เช่น Twitter)				
7. โปรแกรมแชร์เอกสาร (เช่น Google Documents)				
8. โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ (เช่น Google Notebook)				
9. วิกีเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ที่ไม่ใช่วิกิพีเดีย)				
10. เว็บไซต์สำหรับแชร์ภาพ (เช่น Flickr, Photobucket)				
11. การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน (Virtual research environments)				
12. การสร้างบล็อก (เช่น LiveJournal)				
13. การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต ในลักษณะเดียวกับการใช้โทรศัพท์ (เช่น Skype)				
14. เวทีออนไลน์ (Online forum) ที่ฉันเข้าไปถามคำถามและจะมีผู้ตอบคำถามนั้นมา				

8. เวลาที่ท่านศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย สิ่งต่อไปนี้สำคัญมากเพียงไร

ข้อความ	สำคัญ มาก 7	สำคัญ 6	สำคัญ ปาน กลาง 5	ไม่ค่อย สำคัญ 4	ไม่ สำคัญ 3	ไม่ ทราบ 2	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน 1
1. ได้คะแนนดี							
2. สอบผ่านวิชานั้น ๆ							
3. ทำรายงานเสร็จ							
4. ทำรายงานที่มีความยาวตาม กำหนด (ถ้ามีกำหนด)							
5. มีรายการอ้างอิงครบตามจำนวน ที่กำหนด (ถ้ามีกำหนด)							
6. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าใน หัวข้อนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม							
7. พบคำตอบที่จะนำไปใส่ไว้ใน รายงานเพื่อแสดงว่าได้ค้นคว้าจริง							
8. ได้ปรับปรุงทักษะการเขียน							
9. ได้ปรับปรุงทักษะการสืบค้น							
10. ได้ปรับปรุงทักษะการวิเคราะห์							
11. ได้ใส่มุมมองของตนเองไว้ใน รายงานด้วย							
12. ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ							
13. ได้ทำให้อาจารย์ประทับใจใน ความสามารถทางปัญญาของฉัน							
14. ได้ทำให้พ่อแม่ประทับใจที่ฉัน ได้คะแนนดี							
15. ได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์ใน การทำรายงาน							

9. ในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด นับตั้งแต่อาจารย์มอบงานให้จนกระทั่งท่านส่งรายงาน ส่วนไหนบ้างที่ยาก ท่านเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. ยากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย							
2. ยากที่การกำหนดหัวข้อ							
3. ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง							
4. ยากที่การกำหนดคำค้น							
5. ยากที่การค้นหายุทธศาสตร์ในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTORE, ProQuest)							
6. ยากที่จะหาข้อมูลที่จะใช้จากเว็บ (เช่น Google, Wikipedia, เว็บไซต์หน่วยงานราชการ)							
7. ยากที่จะตัดสินใจว่าเว็บไซต์น่าเชื่อถือหรือไม่							
8. ยากที่จะต้องคิดว่าจะไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ไหนได้บ้างภายในมหาวิทยาลัย							
9. ยากที่การหาข้อมูลที่ทันสมัย							
10. ยากที่ต้องเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้ได้จากการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ							

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
11. ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้							
12. ยากที่ต้องอ่านเอกสารที่ค้นหามาได้							
13. ยากที่การจดโน้ต							
14. ยากที่การผนวกเอาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเพื่อนำมาทำรายงาน							
15. ยากที่การเขียน							
16. ยากที่ต้องรู้ว่าเมื่อไรจึงควรอ้างอิงแหล่งข้อมูล							
17. ยากที่ต้องรู้ว่าการใช้แหล่งข้อมูลที่ค้นหาได้ในบางกรณีถือเป็นการขโมยหรือไม่							
18. ยากที่ต้องตัดสินใจว่าทำงานเสร็จแล้วหรือยัง							
19. ยากที่จะรู้ว่าฉันทำงานชิ้นนี้ได้ดีหรือไม่							

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่กำหนดให้ ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ค้นคว้าในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ซึ่งหมายถึงการรวบรวมข้อมูลมาช่วยในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

1. ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านเคยได้ค้นคว้าในหัวข้อต่อไปนี้บ้างหรือไม่

(เลือกทุกคำตอบที่เกี่ยวข้อง)

- 1. ประเด็นสุขภาพ (ของตนเอง หรือของผู้ใกล้ชิด)
- 2. ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน
- 3. ชื่อของ (เช่น สินค้า หรือบริการ)
- 4. เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ
- 5. ชีวิตส่วนตัว (เช่น การหาข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย)
- 6. การงาน (เช่น เงินเดือนของสายอาชีพต่าง ๆ ตำแหน่งงานที่ว่าง)
- 7. ข้อมูลด้านจิตวิญญาณ (เช่น ความรู้เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ)
- 8. ข้อมูลการเดินทาง (เช่น การวางแผนการเดินทาง)
- 9. ข้อมูลเพื่อความสนับสนุน (เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมืองและสังคม)
- 10. การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน)
- 11. แสวงหาผู้เชี่ยวชาญ (เช่น แพทย์)
- 12. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

2. บางคนใช้ทรัพยากรเฉพาะบางอย่าง เวลาค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ท่านใช้อะไรบ้าง

ข้อความ	เกือบทุก ครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ใช้	ไม่เคย ใช้	ไม่เคยพบ สถานการณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	6	5	4	3	2	1
1. บล็อก						
2. โปรแกรมค้นหา (เช่น Google, Bing, Yahoo, Ask.com)						
3. วิกีพีเดีย (ผ่านกูเกิล หรือเข้าไปที่ เว็บไซต์ของวิกิพีเดียโดยตรง)						
4. เว็บไซต์ของหน่วยราชการ						
5. ฐานข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTOR, ProQuest)						
6. บรรณารักษ์						
7. หนังสือในห้องสมุด						
8. อาจารย์						
9. สารานุกรม (เช่น Britannica ฉบับ พิมพ์ หรือ ออนไลน์)						
10. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน						
11. เพื่อน / ครอบครัว						
12. เครือข่ายทางสังคม						
13. ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (สะสมไว้ หรือซื้อไว้)						

3. การประเมินสิ่งที่ท่านค้นพบจากการค้นคว้าเรื่องชีวิตประจำวัน

เมื่อท่านพบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในเว็บ ท่านคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้หรือไม่

ข้อความ	เกือบ ทุก ครั้ง	บ่อย	บาง ครั้ง	ไม่ค่อย คำนึง	ไม่เคย คำนึง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถานกา รณ์เช่นนี้ มาก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด							
2. ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด							
3. เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลากหลายมุมมองหรือไม่ (ไม่ลำเอียง)							
4. เว็บไซต์นั้นระบุหรือเปล่านั้นได้แนวคิดต่าง ๆ มาจากใคร (เช่น ระบุไว้ในเชิงอรรถ)							
5. ที่อยู่ของเว็บไซต์ (URL) คืออะไร หรืออาจมีความหมายอะไร							
6. เว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่							
7. เว็บไซต์นั้นมีบรรณานุกรม หรือรายการอ้างอิงหรือไม่							
8. ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (คือไม่ได้มีเฉพาะภาพสวย ๆ)							
9. บรรณารักษ์แนะนำการใช้เว็บไซต์นี้หรือไม่							
10. ท่านเคยได้ยินถึงเว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่							
11. ท่านเคยใช้เว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่							
12. การออกแบบของเว็บไซต์นี้บอกว่าเว็บไซต์นี้ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่							

4. ท่านขอให้บุคคลต่อไปนี้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันหรือไม่

ข้อความ	เกือบ ทุกครั้ง	บ่อย	บางครั้ง	ไม่ค่อย ขอ	ไม่ เคย ขอ	ไม่ ทราบ	ไม่เคยพบ สถาน การณ์ เช่นนี้มา ก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. อาจารย์ผู้สอน							
2. บรรณารักษ์							
3. เพื่อนที่เรียนด้วยกัน							
4. เพื่อน / ครอบครัว							
5. ผู้ประกอบอาชีพที่ต้องมีใบอนุญาต (เช่น แพทย์ หนายความ นักบำบัด)							
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)							

5. ในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันทั้งหมด ส่วนไหนบ้างที่ท่านเห็นว่ายาก

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อย เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย เป็น อย่าง ยิ่ง	ไม่ ทราบ	ไม่เคย พบ สถานกา รณ์เช่นนี้ มาก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
1. ยากที่การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับ ชีวิตประจำวัน							
2. ยากที่การระบุว่าต้องการอะไรจากการ ค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน							
3. ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง							
4. ยากที่การกำหนดคำค้น							
5. ยากที่การค้นหายทความในฐานข้อมูล วิจัยในเว็บห้องสมุด (เช่น EBSCO, JSTORE, ProQuest)							

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่ทราบ	ไม่เคยพบสถานการณ์เช่นนี้มาก่อน
	7	6	5	4	3	2	1
6. ยากที่จะหาข้อมูลที่จะใช้จากเว็บ (เช่น Google, Wikipedia, เว็บไซต์หน่วยงานราชการ)							
7. ยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบน่าเชื่อถือหรือไม่							
8. ยากที่การหาข้อมูลที่ทันสมัย (เช่น ที่เป็นออนไลน์ และสิ่งพิมพ์)							
9. ยากที่ต้องเลือกข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่จะนำมาใช้ได้จากการสืบค้นที่ไม่ตรงกับหัวข้อ							
10. ยากที่การประเมินแหล่งข้อมูลที่ค้นหามาได้							
11. ยากที่ต้องคิดว่าหาแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันได้ที่ไหน							
12. ยากที่ต้องอ่านเอกสารที่ค้นหามาได้							
13. ยากที่รู้ว่าคำตอบที่กำลังค้นหานั้นมีอยู่ในเว็บแน่ ๆ แต่หาไม่พบ							
14. ยากที่ต้องรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบค้นเข้าไว้ด้วยกัน							
15. ยากที่ต้องตัดสินใจว่าค้นคว้าเสร็จแล้วหรือยัง							

6. หากท่านยินดีที่จะให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกสัก 15 – 30 นาที เพื่อเล่าถึงประสบการณ์ในการค้นคว้า
เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่าง ๆ และการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน
กรุณาให้ชื่อ (ไม่ต้องให้นามสกุล) หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมลที่ติดต่อไว้ด้วย

ชื่อ:.....

หมายเลขโทรศัพท์: .....

อีเมล:.....

** กรุณาตรวจสอบว่า ท่านได้ตอบคำถามครบทุกข้อ **

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย)   นางสาวอารีย์ ชื่นวัฒนา
ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   Miss Aree Cheunwattana
2. ตำแหน่งปัจจุบัน   ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. หน่วยงาน ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และE-mail
ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทร. 02-9547300 ถึง 29 ต่อ 402 โทรสาร 02-5913155
Email: areech@swu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญา/สาขา	สถาบัน	ปีที่จบ
อ.บ. (ภาษาอังกฤษ)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2518
อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2524
Ph.D. (Library & Information Science)	Indiana University, USA	2541

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ภาษาอังกฤษ

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6.1 สถานภาพในการทำวิจัย

6.1.1 ได้รับเชิญเป็นนักวิจัย (A Visiting Research Scholar) ของศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์ (The Center for Southeast Asian Studies) มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น เป็นเวลา 20 วัน ตั้งแต่วันที่ 1-20 กุมภาพันธ์ 2544 โดยได้รับทุนการวิจัยจาก Japan Society for the Promotion of Science (JSPS)

6.1.2 ได้รับเชิญเป็น Visiting Scholar ของ School of Information Management, Victoria University of Wellington ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม ถึงวันที่ 9 มิถุนายน 2546

6.1.3 เป็นประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโทและปริญญาตรี และศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

6.2.1 งานวิจัยเดี่ยว

Cheunwattana, Aree. (2008, February). Bunko, the Home and Community Library in Japan. *Information Development*. 24 (1): 17-23.

6.2.2 งานวิจัยร่วม

อารีย์ ชื่นวัฒนา; และคนอื่น ๆ. (2555). พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2554)

ประวัติผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวนุชรี ตรีโลจน์วงศ์
ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Nusharee Trelojwong
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. หน่วยงาน ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และE-mail
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 02-6495577, 02-6495000 ต่อ 6306, 089-4568301 โทรสาร 02-2581428
Email: nusharee@swu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญา/สาขา	สถาบัน	ปีที่จบ
อ.บ. (บรรณารักษศาสตร์)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2522
อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2525

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ระบุนสาขาวิชาการ

- 5.1 ศาสตร์ปรัชญาเพื่อความเข้าใจแห่งชีวิต
- 5.2 การศึกษาทางเลือก
- 5.3 สังคมวิทยา

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6.1 สถานภาพในการทำวิจัย

6.1.1 เสนอผลงานด้านการส่งเสริมการอ่านในชุมชนชนบท ในการประชุมของ Congress of Southeast Asian Librarians-CONSAL ครั้งที่7 ณ ประเทศฟิลิปปินส์ วันที่ 20 มิถุนายน 2529

6.1.2 เสนอผลงานเรื่อง การให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ (User Education: Formulating Programs in Response to Faculty Needs) ณ ประเทศมาเลเซีย วันที่ 2 เมษายน 2539

6.1.3 ได้รับเชิญเป็น Visiting Scholar ของ School of Information Management, Victoria University of Wellington ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม ถึงวันที่ 5 มิถุนายน 2542

6.1.4 คณะกรรมการดำเนินการจัดสัมมนานานาชาติ เรื่อง Pre-Session: Marketing Your Library และ Post-Session : Informal Programs to Support Reading and Libraries in Developing Communities (ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ 1147/2542)

6.1.5 เป็นกรรมการควบคุมปริญญาโทและปริญญาตรี ประจำสาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

6.2.1 งานวิจัยเดี่ยว

นุชรี ตรีโลจน์วงศ์. (2530). *การออกปฏิบัติกิจกรรมโครงการบริการวิชาการสำหรับเด็กและผู้ใหญ่
ในชนบท*. มหาสารคาม:สำนักวิทยบริการและภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

Trelojwong, Nusharee. (1987). *Training Workshop Programme for Experimental Project
Rural Development through Continuing Education for Children and Adults*.
Mahasarakham : Academic Resources Center and Library Science Department,
Srinakharinwirot University Mahasarakham Campus.

6.2.2 งานวิจัยร่วม

ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์; และคนอื่น ๆ. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการเรียน
การสอนวิชา บส 101 สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2549)

อรทัย วารีสอาด; และคนอื่น ๆ. (2552). *การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสังคม
ฐานความรู้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2549)

อารีย์ ชื่นวัฒนา; และคนอื่น ๆ. (2555). *พฤติกรรมความรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ: รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2554)

6.3 บทความวิจัย

อรทัย วารีสอาด; และ นุชรี ตรีโลจน์วงศ์. (2552, ภาคเรียนที่ 1). *การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตร
บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อการพัฒนา
หลักสูตรสำหรับสังคมฐานความรู้*. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 31: 57-76.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย คนที่ 3

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวอรัทัย วารีสอาด
- ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Aurathai Wareesa-ard
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. หน่วยงาน ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสารและ E-mail
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 02-6495577, 02-6495000 ต่อ 6306, 086-7602979 โทรสาร 02-2581428
Email: aurathai@swu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญา/สาขา	สถาบัน	ปีที่จบ
ศษ.บ. (ภาษาอังกฤษ)	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2524
อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2527

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ระบบสาขาวิชาการ

- 5.1 การบริหารและดูแลระบบงานห้องสมุดอัตโนมัติ
- 5.2 Bibliographic Management Software
- 5.3 การประกันคุณภาพการศึกษา

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6.1 สถานภาพในการทำวิจัย

6.1.1 ได้รับเชิญเป็นนักวิจัยรับเชิญ (A Visiting Research Scholar)

ของศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์ (The Center for Southeast Asian Studies) มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น เป็นเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2535 ถึงวันที่ 6 มกราคม 2536

6.1.2 เป็นกรรมการแผนกวิจัยและพัฒนาของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ประจำปี 2538-2539

6.1.3 ได้รับเชิญเป็น Visiting Scholar ของ School of Information

Management, Victoria University of Wellington ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม ถึงวันที่ 5 มิถุนายน 2547

6.1.4 ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย เรื่อง การสะท้อนประสบการณ์ของอาจารย์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์: การศึกษากระบวนการค้นคว้าเพิ่มเติมความรู้ (Reflective Practice of Thai Faculty in Library and Information Studies: a Study of Sources of Up-to-Date Knowledge and Learning Processes) เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 โดย ดร. คริสติน เอชเซนเฟลเดอร์ (อาจารย์ที่ปรึกษา) และนางสาวจอมขวัญ ผลภาณี (นิสิต) จาก School of Library and Information Studies, University of Wisconsin-Madison

6.1.5 เป็นกรรมการควบคุมปริญญาโทและปริญญาตรี ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

6.2.1 งานวิจัยเดี่ยว

- อรทัย วารีสอาด. (2531). รายงานผลโครงการสำรวจหนังสือของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ครั้งที่ 1: 9 พฤษภาคม -1 มิถุนายน 2531. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2535). การศึกษาข้อมูลในการลงรายการเอกสารการประชุมภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยเกียวโต.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยเกียวโต)
- (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดเรียนรู้ผ่านเว็บเรื่องเทคนิคการสืบค้นฐานข้อมูล IPAC ของหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2546)
- (2547). รายงานผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องจากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ.
- (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้โปรแกรมเอ็นดีโน้ต (EndNote) เพื่อการจัดการบรรณานุกรมในแบบของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2550)
- Wareesa-ard, Aurathai. (1992). *Library Acquisitions List: Thai Materials; No. 11(December 1992) Volume 1-2*. Kyoto: The Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยเกียวโต)

6.2.2 งานวิจัยร่วม

- อัญชลี อำนางธรรม; และคนอื่น ๆ. (2533). รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ใช้และบุคลากรห้องสมุดต่ออาคารสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2533)
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ. คณะทำงานฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. (2538). การศึกษาสถานภาพงานอนุรักษ์และบำรุงรักษาทรัพยากรห้องสมุดในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. กรุงเทพฯ: สมาคมฯ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ)
- อรทัย วารีสอาด; และคนอื่น ๆ. (2552). การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสังคมฐานความรู้. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2549)
- น้ำทิพย์ วิภาวิน; และคนอื่น ๆ. (2554). สถานภาพบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันคลังสมองของชาติ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2552)
- อารีย์ ชื่นวัฒนา; และคนอื่น ๆ. (2555). พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2554)

6.3 บทความวิจัย

- อรทัย วารีสอาด. (2551, ภาคเรียนที่ 1). การใช้โปรแกรมเอ็นดีโน้ต (EndNote) เพื่อการจัดการบรรณานุกรมในแบบของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 30: 29-44.
- อรทัย วารีสอาด; และ นุชรี ตรีโลจน์วงศ์. (2552, ภาคเรียนที่ 1). การติดตามผลบัณฑิตหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสังคมฐานความรู้. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 31: 57-76.
- Wareesa-ard, Aurathai. (2009). Bibliographic Management Software and Z39.50 Connection in Thai Academic Libraries. In *Academic Librarianship in the 21st Century*. Edited by Garcia, Claudia M.; & Flores, Teresa A. pp. 33-52. Hauppauge, NY: Nova Science.

ประวัติผู้ร่วมวิจัย คนที่ 4

1. ชื่อ – นามสกุล (ภาษาไทย) นายสมชาย วรรณญาณุไกร
ชื่อ – นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Somchai Warunyanugrai
2. ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์
3. หน่วยงาน ที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 02-6495577, 02-6495000 ต่อ 6302, 089-8840585 โทรสาร 02-2581428
Email: somchaiw@swu.ac.th

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญา/สาขา	สถาบัน	ปีที่จบ
กศ.บ. (ภาษาไทย)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2524
ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2539

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ระบุนสาขาวิชาการ

- 5.1 ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์
- 5.2 การพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล
- 5.3 การพัฒนาเว็บไซต์

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

6.1.1 งานวิจัยเดี่ยว

สมชาย วรรณญาณุไกร. (2543). บริการฐานข้อมูลในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----- (2544). ฐานข้อมูลงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----- (2545). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมชาย วรรณญาณุไกร. (2546). การสังเคราะห์ปริญาณิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์กร. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2547). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2548). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบนเว็ลด์ไวด์เว็บ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2551). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บกับการสอนปกติ เรื่อง เทคนิคการค้นคืนสารสนเทศเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

6.1.2 งานวิจัยร่วม

- ชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์; และคนอื่น ๆ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการเรียนการสอนวิชา บส 101 สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2545)
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์; และคนอื่น ๆ. (2550). สถานภาพการทำงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2532-2548. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2549)
- อารีย์ ชื่นวัฒนา; และคนอื่น ๆ. (2555). พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะมนุษยศาสตร์ มศว ปี 2554)

6.2 บทความวิจัย

- สมชาย วรรณญาณุไกร. (2544). บริการฐานข้อมูลในมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 19(1): 41-53.
- (2545). ฐานข้อมูลงานวิจัยทางพระพุทธศาสนา. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 20(1): 28-42.

- สมชาย วรรณญาณไกร. (2548). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 27(1):117-135.
- (2549). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลบนเว็ลต์ไวด์เว็บ. *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 28(1): 7-22.
- (2551). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บกับการสอนปกติ เรื่อง เทคนิคการค้นคืนสารสนเทศเบื้องต้น. ใน รายงานการประชุมศรีนครินทรวิโรฒวิชาการ ครั้งที่ 3 (เล่ม2). หน้า 504-521.

